COMMENTARIVS ISAACIDIS

QVATENVS AD TEXTVM TALMVDIS INVESTIGANDVM ADHIBERI POSSIT,

TRACTATV 'ERVBHIN OSTENDITVR.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

QVAM

CONSENSV ET AVCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

IN

COLLEGIO COLVMBIAE

AD

SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

MAX. LEOPOLDVS MARGOLIS, A. M.

NOVI EBORACI.

MDCCCXCI.

3781
C72M
UNCLASSED
Dissertation

COMMENTARIVS ISAACIDIS

QVATENVS AD TEXTVM TALMVDIS INVESTIGANDVM ADHIBERI POSSIT,

TRACTATV 'ERVBHIN OSTENDITVR.

DISSERTATIO INAVGVRALIS

QVAM

CONSENSV ET AVCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

IN

COLLEGIO COLVMBIAE

AD

SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES

RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

MAX. LEOPOLDVS MARGOLIS, A. M.

NOVI EBORACI.

MDCCCXCI.

TYPIS ABRAHAMI GINSBERG, NOVI EBORACI.
(158 East Broadway.)

MEMORIAE

PATRIS CARISSIMI ATQVE PRAECEPTORIS

ISAACI MARGOLIS

S.

שלי . . . שלו הוא (נדרים 50 a).

Causa fuit pater his . . . (Horat. sat. I, 6, 71).

CONSPECTVS MATERIARVM.

Introductio 7

§ 1. Textum Talmudicum critice editum desiderari.

§ 2. M. Friedmann hoc desiderium explere conatum esse.

§ 3. Talem conatum immaturum esse.

§ 4. De viris qui ante primae ed. tempus postque textum curaverunt.

§ 5. Auctor quid sibi facere propositum sit enuntiat.

§ 6. De natura huius laboris.

§ 7. De numero codd. mss. commentarii Raschiani qui hodie exstant.

§ 8. De aliis subsidiis critici apparatus Raschiani.

§ 9. Quibus subsidiis usus sit auctor in hoc libro scribendo.

§ 10. Materia in quattuor partes disponitur.

A. Lectiones explicitae 14

B. Lectiones implicitae 25

C. Lemmata 38

D. Loci laudati 66

Exemplum fragmentorum codicis Raschiani 68

Index lectionum.

Evolve quamvis Talmudis partem in quavis recentium editionum : nota emendationes marginales posterorum [1] variasque lectiones ex "aliis libris" [2] repetitas : cognosces vitiatum textum exstare longeque a primi exempli [3] forma abesse.[4] Ingentem vero numerum si videris lectionum variantium, quas uno codice manu scripto[5] cum textu vulgari[6] collato RAPHAELVS RABBINOVICZ, vir diligentissimus, collegit, idem "sancto Talmudi" quod multis libris profanis, ut classicis, evenisse facile concedes. Atque maxime corruptae sunt formae grammaticae,[7] quas scribae ad suum quisque arbitrium libidinemque invenisse videntur, ut magis audaciam admireris quam sapientiam eorum, qui leges linguae Talmudicae exponere ausi sunt. Hinc praecipue, opinor, profecti viri doctissimi, THEODORVS NOELDEKE et DAVID HENRICVS MVELLER, quinque ante annis in comitiis litterarum orientalium doctorum septimis textum desiderari Talmudicum critica ratione investigatum declaraverunt.[8]

---

[1] צריך לומר = legendum est in scholiis Salomonis Luriae, Ioelis סירקיש Cracoviensis, Iesaiae Berlin, Eliae Vilnensis, aliorum. De quibus infra.

[2] כפרים אחרים.

[3] Quod scriptum esse videtur ineunte saeculo post Chr. n. quinto ; v. Strack, Einleitung in den Thalmud, Leipzig 1887, p. 47.

[4] V. Brüll, Jhrbb. IV, p. 70.

[5] qui a. 1369 scriptus totum Talmud Babylonicum continens in bibliotheca regia Monacensi conservatur ; v. catal. Steinschneiderii (Die hebr. Hdschrr. der K. Hof- und Staatsbibl. in München, M. 1876), n. 95. Liber Rabbinoviczii insciptus est : כפר דקדוקי כופרים. Variae lectiones in Mischnam et in Talmud Babylon. quum . . . tum e codice Monacensi praestantissimo collectae, annotationibus instructae. Quindecim emissi sunt tomi (Monachii 1868 — 1886) ordines I, II, IV et quinti tractatus זבחים et מנחות complectentes. Diem obiit iam supremum auctor.

[6] editionis Francofurtensis a. 1720—1722, quam auctore Rabbinoviczio (מאמר על הדפסת התלמוד, Monachii 1877, p. 98) omnes fere recentiores editiones secutae sunt.

[7] ut pro uno verbo legimus 'Erubhin 2 a כוליה, כוליה, כולה, כולתא, כולהה, כולתא (in variis scilicet codicibus).

[8] V. acta (Berichte des VII. internationalem Orientalisten-Congresses gehalten in Wien im J. 1886. W. 1889), p. 58 : Herr Prof. Nöldeke stellt im Vereine mit Herrn Prof. Dr. D. H. Müller den Antrag : „Die Section spricht die Meinung aus, dass eine kritische Ausgabe des Talmud . . . ein wissenschaftliches Desideratum ist" et q. s. — V. quoque Lagardii Semitica I, 70 sq.; Mittheilungen II, 243.

2. Hoc doctorum desiderium se explere posse M. FRIEDMANN putavit. Exstat eius in actis illorum comitiorum, quae proximo anno foras data sunt, exemplar tractatus Talmudici critice, ut in titulo est, editi; atque in praefatione legimus id emitti, ut viri eius artis periti consilia inter sese communicent, quam rationem sequatur rectissimam qui rem talem susceperit.[1] Nihil eiusmodi, quod sciam, in medium prolatum est: putaveris exiguum esse numerum existimantium. Ne tamen שתיקה pro הוראה habeatur, pauca dicenda sunt.

3. Aliud enim est textum correctiorem edere, aliud verba scriptoris ipsa, ut in archetypo exstiterunt, quod quidem scilicet fieri possit, restituere velle: ille ad usum cotidianum satis idoneus, hoc certe summum est desiderium hominum litteratorum, quibus res et litteras antiquitatis scrutari atque investigare propositum est. Atque ut quod dixi exemplo confirmem, si in textu vulgari pro אסור — מותר, pro טרפה — בשר, pro טמא — טהור, pro פטור — חייב exstiterit, is qui e Talmude vitae normam ac regulam repetit facile e contextu sermonis rectum cognoscere poterit: ei textus vitiis liberior satis superque, archetypum res est luxuriosior. Quod si restituere volemus, primum omnes qui conservati sunt codices manu scripti inter sese comparandi sunt nobis, comparatorum indoles ac natura uniuscuiusque cognoscenda sunt et quae ratio intercedat alii cum alio et cum prima editione typis impressa[2], tum omnia glossaria, commentarii, epitomae, quae denique commentationes scriptae sunt Talmude nondum impresso pervestigandae sunt, si quae in eis verba Talmudica allata inveniantur, haec colligenda, collecta inter sese et cum libris manu scriptis et cum textu primae editionis conferenda sunt: illa primaria appellem subsidia critici apparatus Talmudis, haec secundaria. Quae si nusquam negleguntur, hic certe neglegenda non sunt. Nam qui codices usque ad hoc tempus inviolati remanserunt, recentiore videntur conscripti esse aetate: vetustiores sancta combussit simplicitas.[3] Quodsi veterum scriptis caute sciteque perutemur, iam multimodis inopiam illorum solabimur. Atque codices editionesque impressas inter sese comparare incepit iam ille Rabbinovicz magna cum cura atque diligentia: quam rem neque perfecit neque ita tractavit, ut datis singulis lectionibus naturam uniuscuiusque codicis et quae ei similitudo vel

[1] תלמוד בבלי מסכת מכות. Babylonischer Talmud. Tractat Makkoth. Kritische Edition von M. Friedmann; pp. 68 (IV). — „Mit vorliegender Bearbeitung des Tractates Makkoth übergibt der Vf. der Oeffentlichkeit eine Probe-Ausgabe eines Talmudtractates, die als Grundlage eines Meinungsaustausches, wie und in welcher Weise eine kritische Ausgabe des Talmud auszuführen sei, dienen möge".

[2] Soncinas sive Pesarensis 23 tractatus continens, e quibus hodie 18 exstant; Bombergiana prima totum Talmud complectens, de quibus v. Strack l. l., p. 51.

[3] ib. p. 49**.

dissimilitudo cum aliis intercederet generatim describeret : commentarios et glossaria obiter neque certa ratione instituta praestrinxit. Dum igitur quo dixi modo neque codices investigati neque veterum commentationes pervestigatae erunt, rem infelicem, quia immaturam, tentaverit, qui textum Talmudicum verum restituere conabitur. Rectius quam Friedmann ille de hac re iudicasse videtur HERMANNVS STRACK,[1] vir de litteris Talmudicis optime meritus: cognovit enim longius exspectandum esse nobis, dum Talmud Babylonicum[2] critica ratione edatur, quam ut opus a Rabbinoviczio inceptum perficiatur scilicet quae paranda sunt, ut hanc rem aggredi possis, non paratis.

4. Iam desistamus domum a tecto aedificare : tempus est fundamentum iacere. Sed antequam nobis quid facere propositum sit exponamus, debitos honores eis nos tribuere oportet, quibus temporibus vel antiquioribus vel recentioribus textus Talmudis emendatior curae fuit. Atque de illis uberius iam disseruit F. LEBRECHT :[3] de his pauca sunt dicenda. Fuerunt eis, quae editionem Soncinatem vel Bombergianam secuta sunt, temporibus nonnulli rabbinorum, qui tempus exercitationibus halachicis vacuum in textu emendando collocarent, saepe parum critica ratione, cum coniectando (מן הסברא) potius, nonnumquam כמפי נבואה,[4] ea dico facultate, qua natura eos donaverat, ut divinando rectum cognoscerent. Quo in numero praeter ceteros florent Salomo Luria,[5] cuius emendationes libro, qui חכמת שלמה inscriptus primum Cracoviis a. 1582 prodiit paucisque iam post annis additus est editioni Talmudis Constantinopolitanae,[6] pervulgatas secuta est primum editio Cracoviensis altera (a. 1602 — 1605 impressa),[7] magis autem Lublinensis tertia (1617 — 1639) ;[8] Samuel Koidanover,[9] cuius lectiones libro ברכת הזבח[10] emendatae insertae sunt primum editioni Francofurtensi (1697—1699);[11] scholiastae Iesaia Berlin,[12] Elias Vilnensis, is qui vulgo גאון vocatur,[13] Akiba Eger,[14] Ioel סירקיש,[15] qui a libro בית חדש[16] inscripto solet ב"ח nominari. Horum omnium emendationes ei, qui de fatis textus impressi disseret, magni sunt momenti ; parvi ei, qui textum

---

[1] l. l. p. 50. [2] Supra cum de Talmude res ageretur, Babylonici memores fuimus: nam, ut constat Palaestinense magis vitiatum esse quam Babylonicum, ita consentaneum videtur a recentiore incipere, eo purgato restitutoque altius redire.

[3] Handschriften u. erste Ausgg. des Bab. Tal. v. F. Lebrecht. Berlin 1862, pp. 17 — 44.

[4] Alia vis subicit his verbis, quibus Tos. מנחות 109 b usus est ; v. Lebrecht l. l. p. 30, n. 2.

[5] mort. e. Lublini a. 1573. [6] V. מאמר, p. 64 sq. [7] ib. p. 72.

[8] ib. p. 75 sqq. [9] ib p. 86, n. קכד.

[10] Est commentarius in tract. זבחים. [11] מאמר, p. 85. sqq. [12] Lebr., l. l. p. 46, n. 1.

[13] mort. e. Vilnae 1797. [14] mort. e. Posnaniae 1837.

[15] rabbinus Cracoviensis, mort. e. 1640.

[16] Est commentarius in libros qui טורים (a Iacobo filio אשר conscripti) vocantur.

altius investigare tentabit : magna enim ex parte, ut indicavi, coniecturales sunt neque longius repetitae quam ab editionibus primum impressis. Nostra aetate editionem criticam Lebrecht ille paravit;[1] quem, patriae amantissimum Germaniae et qui maxime delectaretur, quod unus totum Talmud Babylonicum complectens codex in bibliotheca Germana servaretur,[2] in alia antiquissimus,[3] ita ut praedicere se posse existimaret, qui de textus Talmudis investigatione critica mereretur, eum virum fore Germanum [4] Rabbinovicz, exsul ille Rossicus, secutus est : de quo iam supra diximus.

5. Codices maiore, opinor, ex parte habemus iam inter sese collatos, ita ut, quamvis rem quam celerrime perfici cupiamus, tamen subsidia illa secundaria aggredi possimus. Ut enim difficile est haec eruere nisi cum illis comparata, ita illi non accuratius possunt investigari, nisi haec omnia perquisiveris. Atque in eo numero primum pono epitomas halachicas, ut הלכות גדולות,[5] שאלתות,[6] הלכות Isaaci Alfasi,[7] vel haggadicas, ut liber עין יעקב inscriptus,[8] deinde commentarios et glossaria, ut נרשם "luminis exsilii",[9] Salomonis Isaacidis, Chananelis,[10] נסים,[10] Tosaphistarum,[11] Maimonidis,[12] tum lexica, ut Nathanis filii Iechielis Romani quod ערוך[13] vocatur, denique responsa,[14] postremo commentationes grammaticas, exegeticas, philosophicas.[15] Quae omnia singula sunt tractanda et ad suam quidquid rationem atque modum, ita ut in codicibus investigandis hanc cognoscamus esse lectionem 'Arukhinam, Raschianam illam et quae sunt generis eiusdem.

6. Propositum est mihi hoc libello demonstrare, qua ratione his subsidiis secundariis perutendum sit. Atque operae pretium esse videbatur primum commentarium, quem Isaacides [16] in maiorem Talmudis Babylonici partem scripsit, investigare : nam et completior est ceteris et testimoniorum, e quibus verba textus eruere possis, plenior. Tum unum in praesens ad tractatum accedere malui, quia rem tentavi inusitatam magisque experiundi causa neque sciebam an eventus labori atque curae non esset responsurus. Neque fugit me vulgarem commentarii textum pro ipsius Isaacidis verbis habendum non esse : editiones primum impressae et, quod fieri posset, codices manu scripti erant consulendi.

---

[1] V. eius Krit. Lese verbess. LALA. z.Talmud, Berlin 1864, p. 41 sqq. et Steinschneid. in encyclopaedia Erschii et Gruberi s. n. Lebrecht.

[2] V. eius Hdschrr., p. 59. [3] ib. p. 48. [4] ib. p. 59. [5] ib. p. 16. [6] ib. p. 17. n. 1.

[7] ib. p. 25 sq. [8] ib. p. 43. [9] ib. p. 27 sq. [10] ib. p. 33 sq.

[11] ib. p. 35 sq. [12] ib. p. 36 sq. [13] ib p. 34 sq.

[14] Alter Zunz desideratur, qui fata responsorum describat.

[15] Neque enim fere liber est hebraice scriptus,in quo verba quaedam Talmudica non laudentur.

[16] Salomo, filius Isaaci, Trecensis, mort. e. 1105; de cuius vita et libris uberius disseruit primus Leopoldus Zunz in Zeitschr. f. d. Wiss. d. Jud., Berlin 1822, pp. 277—384; quem secutus est I. H. Weiss, תולדות רבינו שלמה בן יצחק, Vindob. 1882.

7. Iuvat, quos codices exstare commentarii e variis catalogis, quibus quidem mihi uti liceret, cognovi, omnes eos enumerare servato ordine tractatuum, ut est in editionibus Talmudicis, ita ut quem in tractatum nullum habeamus, facile videatur omissis scilicet eis, in quos commentarium non scripsisse Isaacidem viri doctissimi [1] probaverunt :

	Parma De Rossi	Monach. Steinschn.	Paris. Zotbg.	Bibl. Ang.	Tur.	Bodl. Neub. Ars. Darmest.
ברכות	1309.					
שבת	1324.	216 (def.)	324.			
ערובין		216.	324.			420.
פסחים		216.				
ביצה	808. 1299.	216.			MS. II,9	420.
חגיגה	808.	216.			II, 9 bis.	
מועד קטן	808.	216 (def.).				
ראש השנה	808.	216 (def.).			II,9	
יומא	1299.	(216.)			II,9	419.
סוכה		216.			II,9	
מגלה					II,9	
יבמות			323.	13.		367.
כתובות	1310.			13.	IV,38	421.
קדושין	1299.				IV,38	367.
נטין			13.		IV,38.	368.
סוטה						
בבא קמא	1300.					429,2
בבא מציעא						MS. Opp. 387.
בבא בתרא						369.
עבודה זרה	1292.					
סנהדרין						
מכות	1292.					
שבועות	1293.1299.					
הוריות	1292.					
זבחים				325.	V,29; VI,47 (התכלת, הקומין רבה).	
מנחות						
בכורות					VI 47.	
חולין	1304.1309.					869.373.
ערכין						370,4.
תמורה						
נדה	1299.1304.					

[1] Zunz l. l. p. 367 sq. ; Weiss l. l. p. 38 sqq.

Monachn. Steinsch. v. catal. codd. mss. bibliothecae regiae Monacensis tomi I par. I codd. hebr. complect. Mon. 1875 (M. Steinschneider auctor).—Paris. Zotbg. v. Catalogue des mss. Hébreux de la bibliothèque impériale (Zotenberg). —Bibl. ang. v. Cataloghi dei codici Orientali di alcune biblioteche d'Italia stampati a spese del ministero della publica instruzzione. Firenze 1878. — Bodl. Neubauer, Oxonii 1886. — Turin., Parma, Bodl. repetii e libro inscripto Reliques scientifiques [d'] Arsène Darmesteter tom I, Paris 1890, pp. 119—130. — In indice Zotenbergii legimus commentarios in שבת et ערובין in bibl. Paris. servatos esse epitomen in Alfasi !

8. Sunt alia subsidia, quibus potest is uti, cui verum textum commentarii Raschiani restituere propositum est. Nam multi loci afferuntur a Tosaphistis [1] et novellarum [2] scriptoribus ; tum aliquem praebere potest usum epitome Raschiana libro Alfasi addita [3] vel excerpta haggadica, quae in libro עין יעקב inveniuntur. Neque haec omnia deterrebimur adhibere, quamquam eis nisi in vulgaribus editionibus non licet nobis peruti : nam ad solam interpretationem maxime pertinent nec, si res alia agetur, tantopere fallere poterint nos, ut haec ipsa critice edita desideremus. Iam fines atque terminos nobis constituamus, extra quos egredi non sit necesse : neque possumus rem in infinitum propagare : simus contenti eis rebus, quas attingere possumus.

9. In hoc, qui 'Erubhin inscribitur, tractatu investigando usus sum ad textum Raschianum elucidandum uno codice Monacensi [4] collationem secutus Rabbinoviczianam [5] : pro quo siglum m adhibui : valdeque doleo quod neque Oxoniensi [6] neque Parisino [7] mihi uti licebat. Ex editionum impressarum numero consului Pesarensem (פ),[8] Bombergianam alteram (ב pro b_2),[9] Salonicensem (ס)[10]; tum testimonia Tosaphistae (תוס), cetera denique quae Rabbinovicz attulit. Lectiones Raschianas contuli magno cum labore atque cura cum codicum Monacensis (M) [11] et Oxoniensis (O) [12] atque earum, quas nominavi, editionum primum impressarum, scilicet Pesarensis (פ), Bombergianae alterius (ב pro b_2), Salo-

---

[1] De his uberius disseruit Zunz in Z. Gesch.u. Litt. I (Berol. 1845), pp. 29—60.

[2] חדושים.

[3] scilicet ab alio quodam conscripta.

[4] V. supra p. 11 (in tabula).

[5] in parte V l. l.

[6] quem Neubauer, vir doctissimus, interrogatus a benevolentissimo praeceptore meo, Ricardo Gottheil, litteris respondit recentiore aetate conscriptum esse.

[7] V. supra p. 11 (in tabula) sq.

[8] V. supra p. 8, n. 2. Mutuam dedit mihi eam Ephraim Deinard, bibliopola Newarkensis.

[9] quam e bibliotheca templi Emanu-El mutuam habeo.

[10] e collatione Rabbinovicziana ; de qua editione v. מאמר, p. 28 sqq.

[11] V. supra p. 7, n. 5.

[12] de quo Rabb. in exordio partis IV, p. 1 : כ״ו נפלא כולל בו כל סדר זרעים וכל סדר מועד שמכרו הרב ר׳ נחמן נתן קורוניל נ״ו מעה״ק ירושלם ת״ו לשם.

nicensis (𝔰).[1] Pro lectione Raschiana siglum S [2] posui ; rec recentiores sive vulgares significat editiones impressas. In paginis numerandis secutus sum Bombergianam alteram.

10. Restat, ut dicam materiam in quattuor partes distribuere placuisse. Primum igitur disserendum erit de lectionibus Raschianis explicitis, deinde de implicitis, post lemmata tractanda erunt, tum ad extremum verba Talmudica non suis, sed aliis eiusdem tractatus locis a Raschio laudata.

[1] V. supra p. 12, n. 10.
[2] a nomine Salomonis repetitum.

CONSPECTVS SIGLORVM ET COMPENDIORVM.

$\mathfrak{B}_1$	Bombergiana prima.
$\mathfrak{B}$	" altera.
M	Monacensis.
O	Oxoniensis.
$\mathfrak{P}$	Pesarensis.
$\mathfrak{S}$	Salonicensis.
S	Commentarius Raschianus, codex Raschianus :
$\mathfrak{b}_1$	secundum Bomberg. primam,
$\mathfrak{b}$	" " alteram,
m	" Monacensem,
p	" Pesarensem,
s	" Salonicensem,
tos	" Tosaphistam.
rec	recentiores editiones.
cet	ceteri (e codd. adhibitis).
con	contra.
pr, sec	prius, secundum.

[Litteris Rabbinicis scripsi verba commentarii quae ipsius Raschii sunt, ut distinguerentur a lemmatis et verbis textus.]

A. De lectionibus explicitis.

Lectionum [1] explicitarum nomine eas appello, quas disertissime planissimeque laudatas [2] vel repudiatas [3] videmus. Quarum numerus in hoc tractatu nonaginta ; si dubias [4] neglexeris, relinquentur una et octoginta. Genera duo videntur esse : nam sive duplices reperiuntur sive simplices. Duplex est lectio duas complectens versiones, ita ut altera laudetur, altera repudietur, vel utraque iuxta aestimetur. Simplex est lectio, cum nihil aliud dicatur nisi sic esse legendum, sic non legendum.

Ac primum quidem e lectionum duplicium numero sunt quae ita repudientur, ut tamen interpretationis dignae habeantur, sunt quae prorsus reiciantur. Illarum numerus est octo ; quattuor lectionem laudatam ita exhibent, ut eam repudiata sequatur, in ceteris alter adhibetur ordo. Illae sunt :

I. 44 b סכי נרסינן אמר רבה הכי קאמר ואם היה בתוך התחום שלו[5] כאלו לא יצא מביתו דמי . . . רב שימי בר חייא אמר הכי קאמ' אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו כאלו לא יצא מתחומו [δ דמי] ולית דנרסי בליבנת לחרינת... ובתרויהו נר' אם היו תחומין שנתנו לו חכמים מובלעין בתוך התחום שלו [δ נרסינן] כאלו לא יצא מביתו ובדרב שימי [δ] לעז בדרבה נרס' ולעזן רחזון נרסי[6] סנון ... לא יצא מתחומו.— Lectionem repudiatam exhibet O (Rabbae verba sequuntur haec: לישנא אחרינא ה"ק אם תחום שנתנו לו חכמים מובלע בתוך תחום שלו כאלו לא יצא מביתו דמי=M margo (שנתנו לו חכמים מובלע בתוך תחום שלו); laudatam cet.

II. 62 b ואם יש שם ישראל אחר . . . ולית לחרינת סכי נרסי' ליבנת לחרינת.— Spectant haec verba ad quae videmus in lemmate 62 a sub fin.: ואם יש שם ישראל אחר. Omnes codices laudatam sequuntur.

III. 99 b scilicet aeque atque) כלומר . . . ונמתני' נמי 1. ומן הצנור מכל מקום

---

[1] גרסאות. גרס studere (Talmudi) ; קרא legere (Biblia Sacra). Iudaei Talmud non legunt, sed discunt (,,lernen''). Quod igitur in Masora קרי (quod est legendum), id est in commentariis Talmudicis הכי גרסינן (sic discimus).

[2] velut his verbis : הכי גרסינן; ומסתברא כוותיהו, ולשון ראשון (נראה) הגון, וזה עקר.

[3] ונראה בעיני שאין זו, ולבי מגמגם, ואי אפשר לומר כן, והמפרש לשון ראשון טועה הוא (ו)לא גרסינן; גירסת התלמוד.

[4] sive codicibus discrepantibus, ita ut verba laudantia deslnt in nonnullis, sive quod incertum est, utrum varia lectio an alia interpretatio sit.

[5] תחום ביתו [התחום שלו δ.

[6] om. δ.

מ כ ל 1. נרסי׳ ולא מקום מ כ ל ו הצנור מן 2. שמעתי דסכי נרסי׳ (in boraitha, v. infra מקום [mb בלא ויש׳] . . . 2. ולא מ כ ל מקום כלומר (sequitur refutatio alterius) סכי׳ ולא* . . . ולא כיפא דבריית׳ היא וכו׳ ויתניתין היא . . . ולא מ כ ל מקום ומן הצנור 1. נרסי׳. Ex his verbis, quamvis perplexus sit sermo, cognoscere possumus primum fuisse codices, in quibus lemma verba Mischnica מן הצנור e. q. s. continens cum extremis verbis boraithae coniungeretur, ut in OM𝔖. Hanc coniunctionem repudiat ; lemma ea verba esse dicit (ויתני׳ היא . . . ולא כיפא דבריית׳ היא) = 𝔓𝔙$_1$𝔙. Tum et lemma et Mischnae textum corrigit: acceperat (שמעתי) enim legi מקום ו מ כ ל : hanc lectionem reicit, laudat מ כ ל מקום (omisso ו). Repudiatam exhibet M ; cet laudatam.

IV. Dubia: ib. 8 : ונרסם נעיני . . . ולית דנרסי בר"הי . . . עומד אדם בר"הר נרסי׳ . . . סלכך בר"הר נרסי׳ זו גירסת התלמוד . . . זאין.—Laudatam sequitur 𝔖 ; reiectam cet. Sed omnia haec verba omitt. mp$_1$b ; legimus in eis בר"הי (in lemmate)=to8: לא יעמוד אדם בר"ה . . . וכן גר"ח אבל בקו׳ גר׳ לא יעמוד ברשות היחיד.

Alterum est secutus ordinem in his:

V. 2 b ההוא משפת קלעי׳ ולמטה . . . ליגמ׳ לחרינא . . . ולכך ליגמ׳ נרסינן בשמקום ההוא משפת מ ז ב ח ו ל מ ע ל ה . . . . וגתיסן שמעתי וכן עיקר . . . . וסשפרש לפון רשון טועם סוף.— M: ההוא משפת מזבח ולמעלה „ליגמ׳ לחרינא" משפת קלעים ולמטה ; cet laudatam exhibent.

VI. 95 a אי אמרת בשלמא [משום דקא סבר שתי מחיצות דאורייתא] היינו דקתני ועוד אלא אי אמרת [משום דקא סבר פי תקרה יורד וסותם] מאי ועוד . . . לפון לחר . . . וס"ג אא"ב [משום דקא סבר פי תקרה יורד וסותם] היינו דקתני ועוד אלא אי אמרת [משום דקא סבר שתי מחיצות דאורייתא] מאי ועוד . . . . רשון שמעתי ולית דנרסי כליגמ׳ נתרת ומסתברת כותיהו.— Reiectam 𝔖, cet laudatam sequuntur.

VII. 95 b תנא קמא סבר מצות צריכות כונה ורבן גמליאל סבר מצות אין צריכות כונה . . . ולבי מנחם . . . ונרסם לי דסכי נרסינן ת"ק סבר מצות אין צריכות כונה . . . ור"ג סבר מצות צריכות כונה [3].— Laudatam sequitur M (ת"ק סבר לצאת לא בעי כונה ור"ג סבר לצאת בעי כונה), repudiatam 𝔓 (𝔙$_1$?): ת"ק סבר לצאת בעי כוונה ורבן גמליאל סבר לא בעי כוונה ; 𝔙 ad verbum. Incertum est, quam lectionem significatam voluerit O vel 𝔖 his verbis : מר סבר מר סבר מצות צריכות כונה ומר סבר מצות אין צריכות כונה ומר . . . . in codice, quo Raschi est usus, non exstitisse neque eum hanc lectionem a quoquam accepisse), בעינן כוונה ומר סבר לא בעינן כוונה (, certissimum verba

VIII. 97 b ... הכי נרסי׳ במאי אוקימתא למתני׳ בסכנת ל ס ט י ם אימא סיפא וכו׳

---

[1] ומן 8 to8.

[*2] om. m; סכי . פיסקא : 8.

[3] כונה mb om. 𝔓; 8: ורינ סבר כוונה נעי.

לגזן חסר ועקר ולא לגזג הספרים . . . במאי אוקימתא למתני' בסכנת גוים אימא סיפא וכו' . . . וסם עקר. —Repudiatam O recepit, cet laudatam.

Numerus lectionum duplicium, quibus altera laudatur, altera utique reicitur, est duodecim. Atque hic quoque ordinem variat atque immutat.

a) 1. . . . נרסינן ולא נרסינן (ו)כי נרסינן. Hoc specimen conservant sex:

IX. 25 a על ה ת ל ולא נרסינן מודי לי רב ששת שאם עשה מחיצה הכי נרסינן ש פ ת.— Laudatam omnes codices exhibent.

X. 41 b תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום בשוגג יאכלו ולא נר' הכי נרסינן וחזרו legimus in O; quod cet omitt. V. C 300. — Verbum ס כ ת וחזרו.

XI. 48 a . . . וכי אמאי כיון דעירבו חיצונות בהדי אמצעית הוו להו חדא הדרה אמצעית ועירבה בהדי אידך שליחותה דחיצונה עבדה ע ד ל ק י ן נר' הכת לא.— Verba reprobata in ℭ invenimus; quae cet non habent.

XII. 48 b כיון דעירבה אמצעית בהדי חיצונה הויא לה חדא וכי הדרא עירבה בהדי אידך שליחותה עבדה ולא נר' ואידך מיהא לי ש ת ר י(... ותית דנרסי לס ומכרזי... ולי לסבר לומר כן).—Lectionem reiectam exhibet ℭ: וכי הדרה מיערבא בהדי אידך שליחותא דהא קא עבדא אידך מיהא תשתרי; cet laudatam.

XIII. 84 a צריכא דאי תנא ס ל ע דליכא למיגזר כו' (omn. codd.=) ולא נרסינן [ל אי] תנא בור אבל ס ל ע לא דסת בור בלא סלע לא מצי למיתני כדפרש' [ל].

XIV. 86 b לא על פי רבי יוסי [ל נעשה] אלא על פי רבי ישמעאל ב"ר יוסי ולא ע"פ ר' יוסי ולא ע"פ ר' יהודה [ל נעשה]. . . . ולא לא ע"פ ר' יהודה: ℭ(=M marg).— cet laudatam sequuntur.

2. . . . נרסינן ולא נרסינן . . . Specimen unum est hoc:

XV. 28 a פוטיתא נמי לילקי מ ש ו ם ש ר ץ ה א ר ץ נרסינן ולא נרסינן [ל לילקי] ה' אפוטיתא נמי לילקי ח מ ש כושם; cet laudatam. — Repudiatam exhibet ℭ: דלא נעי למילקי.

3. . . . ולא נרסינן . . . Utraque dubia.

XVI. 38 a הא לאי . . . ולא נרסינן לאי אפנוי [מופני ?] מפני דחימו דורא לא פסוק ולא תרנוס על לחיי[1] [.] דכולי תלמודא סן נזירס זוס.— Sic restituere textum Raschianum hoc loco valde corruptum placuit mihi. [2] Reiectam in nullo codicum legimus.

XVII. 98 b לא אי דלית ביה ארבעה * מקום פטור הוא ** מקום פטור הוא [3] נרס'.— Verba repudiata non leguntur in Oℭ, leguntur in ceteris.

---

[1] הא לאי ב ק. ℭ: הא לאו ב [הא לאי]; m: . . . לאי; לחיי מכמויי מכנת דכולי תלמודא הוא תרנוס intellegere non possum. לחיי תכמויי מוכמי דכולי תלמודא הוא תרנוס על לחו:

[2] Rabb. ad m: וצ"ל הת לחי כו' לחיי כאו לחיי תכמויי כו' תרנוס על הן, Dubito an verum non restituerit.

[*3] m om. ק ℭ. [**3] om. ב. In codice, quo Isaacides perutebatur, haec verba defuisse vel ex interpretatione Raschiana ... מיכו דמקיס פטור הוא כ ס י cognosci potest. Quod ibi c o n c e s s i v e, in codicibus (praeter Oℭ) c a u s a l i t e r adhibetur.

b) Lectiones duplices, in quibus laudata prorsus reiectam sequitur, tres sunt.

XVIII. 30 a זיונא ס"ד לית נרסין ס כ ח חלף במסכת נדרכות ובכל נרסי' אימא מזונא.— Legimus in M: זיונא ס"ד אימא מזונא; in $\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$: זיונא ס"ד; in $\mathfrak{S}$: לא תימא זיונא אלא אימא מזונא. S=O$\mathfrak{P}$.

XIX. 47 a דברי ר' מאיר לית נרסי' חלף ס ת ת היח.— Nusquam verba reiecta legimus, scilicet quod Talmud infra dicit: מכלל דיחידאה פליג עליה?—אין: e. q. s.

XX. 86 b אם נבוהות עשרה חלף ס כ ח לית נר' נבוהות מן הארץ טפחים sicut in codd. omnibus.

Dicendum est de eis lectionibus duplicibus, quibus utraque par ponitur vel verbis disertissimis, ut והיא היא, vel additamento nullo facto. Septem est numerus harum; tres dubiae sunt.

XXI. 81 a 1. לאפוקי מדרבי יהושע דאמר פת[1] . . . 2. לית נרסין לאפוקי מדרבי מאיר . . . ויש היח . . . מאן שמעת ליה . . . 1. רבי יהושע ולגירסא לחרינא . . . 2. רבי מאיר.— 2. = O; 1. = cet.

XXII. 11 b 1. תניי[2] לכרובי פלונתייהו אתא ל"ח 2. נרסין ומפירוש דתניי ילפינן וא"מ אבי. — 1. = א"מ אבי (omisso ו) = omn. codd. דלין גריכין לינע.

XXIII. 92 a 1. שלא יהא זה עומד במקומו לית 2. שיהא זה עומד במקומו נרסי'.— 2. = OM (M: שלא יורידו למטה אלא יהא e. q. s.). 1. = cet.

XXIV, 104 b תרובה כיתנא 1.— 1. (כתנא)= Mmarg O$\mathfrak{S}\mathfrak{B}$. 2. = (בינתי) M(כונתא, ut videtur, pro בונתא)$\mathfrak{P}(\mathfrak{B}_1)$. 2. בונית א ויתיב דנרסי

Tres dubiae sunt hae. Dubiae, quod nescio an differentiam interpretationum, non lectionum habeamus.

XXV. 21 b שאונדות[3] קוצרות כתתן לגורן בעליהן שלהן נטעלות לאתריס שמגידות[4] בתחיהן כדרובה דס לית נרסי' [m מונגדות $\mathfrak{s}$] לגזון לגוזה [$\mathfrak{s}$ מנדת] לנעלס ויכריב היימנ.— Si m genuinus est codex Raschianus, לית variam esse interpretationem unius lectionis (שמגידות) dicendum est; si $\mathfrak{p}\mathfrak{s}\mathfrak{b}$ sequemur, sive S = $\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ שמגידות פתחיהן לבעליהן לשון אחר שאונדות פתחן לבעליהן; sed alterum sequitur ordinem, v. supra: שמאגדות $\mathfrak{s}$), sive aliud habemus exemplum lectionis duplicis duabus versionibus iuxta positis neque una magis laudata quam altera. Nam MO$\mathfrak{P}$ שמגידות solum, unum שאונדות $\mathfrak{S}$ exhibet.

XXVI. 83 a 1. אחר מכ' בביצה . . . ויש דשוין 2. אחר ממ' בביצה ומפרבי . . . ומדקדק נלמוד הזה לי מפשר לסעמידו לקיין ותני שניהן שתעתי . . . 1 a ואי דציפורי מאתן ושבע הויין . . .

---

[1] $\mathfrak{p}\mathfrak{b}$ ככר $\mathfrak{m}\mathfrak{s}$.

[2] Exemplum interpretationis sine lemmate; v. infra (B in initio). $\mathfrak{s}$: אמר אבי.

[3] שמאגדות $\mathfrak{s}$ ה- $\mathfrak{p}$ שמגידות $\mathfrak{s}$ (Rabb.: וצ"ל שמוגדות) m. [4] $\mathfrak{p}\mathfrak{s}\mathfrak{b}$ מגידות m.

אייתי חלתא שדי עלייהו . . . כמה הויין תמני . . . אייתי וועודות דרבי . . . אי הכי טפי הוו להו כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה כך שמעתי בלשון אחד . . . ובלשון אחר שמעתי 1 b. מאתן ושב הוו אלא אייתי וועודות של רבי שדי עלייהו והל (?) תלתן (?) מסכת (?) אי הכי טפיא להו כיון דלא הוי ביצה לא חשיב ליה.— 1. 1 a = omn. codd.

XXVII. 105 a מפני ט ו ע י ה מ ד ה . . . ל״ח 2. מפני ה ט ו ע י ן 1.— 2. = omn. codd. V. Raschi 52 b s. v. מפני.

Deinceps, ut erat propositum, genus alterum tractandum est, eas dico lectiones, quas simplices appellavi: una enim lectio sive laudatur (הכי גרסינן) sive repudiatur (לא גרסינן). Atque nostrum est, quod quidem fieri possit, eruere atque demonstrare, quae lectio in codice, quo Raschi est usus, exstiterit pro laudata, quam pro repudiata ponere in animo habuerit.

a) Sic est legendum. Numerus est harum quinque et quinquaginta.

XXVIII. 8 b ס״ג למה לי צורת פתח =MO𝔖. Dubito an ליה 𝔓𝔚 correctum voluerit.

XXIX. 9 b נרסי׳ א י ת מ ר = omn. codd. Ut videtur, omittebatur hoc verbum in codd.

XXX. 13 b מעשה קוץ בעלמא קעביד נרסינן סכי.— S = M𝔖𝔚; certe con O𝔓 (O: ולא התם מידי דהוי אקוץ ; 𝔓: התם מידי דהוה אקוץ בעלמא דקעבר.— 𝔚: ולא היא מעשה קוץ בעלמא קעביד).

XXXI. 16 b ס״ג [1] דאי רבנן מנ׳ ועד ד׳ שלשה וארבעה חד הוא = 𝔓𝔚,𝔚 (O: הא ג׳ וד׳ חד הוא). M omnia haec verba om. 𝔖: מנ׳ ועד ד׳ מנ׳ ועד ד׳ חד הוא. Rabb.: ונרא׳ ישכן היה לפני רש״י והניהו. Nescio an verum sit.

XXXII. 18 a [2] נתרין יודין vel תרין יודין —*ס״ג היינו דכתיב וייצר בתרין יודין 𝔓𝔚 (𝔖O); om. M. Rabb.: ונר׳ שרש״י פירשו, i. e. legeudum est נתרין יודין. תרי פרצופין ms. (a Rabb. adhibitus). Rabb.: ונר׳ שכן היה לפני רש״י והניהו, i. e. sive haec verba e r a s a sive תרין יודין (ב)l e c t u m voluit.

XXXIII. 25 a נרסינן ס כ ח הוי מיעוט ולא הוי מיעוט. = codd. M om. haec atque alia verba; error scribae videtur esse, v. Rabb. 25 a ג. Videtur lectio exstitisse הועיל, לא הועיל, sicut infra (comp. ס כ ח !).

XXXIV. 26 b כו׳ ס״ג לא נצרכה א ל א לחמשה ששרוין בחצר.— M: לא נצרכה בנון שהיו חמשה e. q. s. S = cet.

XXXV. 27 b [3] *סכי נרסינן לר׳ אליעזר מיעט ציר ולרבי יהודה מיעט מים ומלח = codd. praeter 𝔚. Legimus enim in cet: מאי רבי רבי כל מילי ומאי מיעט (מיע׳) לר׳

[1] om. m (?).

*[2] Haec et alia, quae sequuntur, verba desunt in m, ut videtur, per haplographian. *[3] Haec e. q. s. verba desunt in 𝔖.

מאי רבי לרבי אליעזר רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט ציר לרבי יהודה כן : e. q. s., in 𝔅
גדיש רבי כל מילי ומאי מיעט מיעט מים ומלח.

XXXVI. 27 b דתניא M𝔓𝔖. — S = O𝔅$_1$𝔅 ; om. כ"י נרסיון דתני א [1] ונתת הכסף וגומר

XXXVII. 29 a ואם א י ת א 𝔓𝔅$_1$𝔅 ; MO𝔖 = כ"י נרסיון ו ה נ י
ולשון שאינו הגון הוא ונר' שכן היה לפני רש"י והגיהו : Rabb. ה נ י נמי ליהוו כי אפרסקין.

XXXVIII. 30 a לעשירים אין : O𝔓𝔅$_1$𝔅. 𝔖 = כ"י נרסיון אבל בנדי עשירים לעניים לא
ונר' יותר כוונת רש"י משום דהוו ספרי' : M haec omnia verba om. Rabb. — לעניים לא.
שכתבו כאן כמו בשבת [p. 92 a] " בגדי עניים לעשירים לא" וכן היה באמת לפני הריטב"א
והניה רש"י דכאן הוא להיפך דפרסאי הוו עשירים ואנן בעינן לשעורי בהו כ"ע דהוו עניים
גבייהו.

XXXIX. 33 b ככי נרסיון גבוהה עשרה ורחבה ארבע עירובו עירוב ואם לאו אין עירובו
עירוב. S = O𝔖𝔅 ; M𝔓𝔅$_1$ א י ן גבוהה עשרה ו א י ן רחבה ארבעה.

XL. 34 b ככי נרסיון פשיטא רשות היחיד עולה עד לרקיע * ו כ י ה י כ י ד ס ל ק א
ל ע י ל ה כ י נ ח ת א ל ת ח ת * = codd. (variatis nonnullis verbis) praeter M ;
om. enim * . . . * (exstant verba in marg).

XLI. 37 b כ"י על איזה מהן שארצה רציתי ילך לא רצה לא ילך רצה מבעוד יום
לא רצה מ ב ע ו ד י ו ם : unus M exhibet משחשיכה — M ש ח ש י כ ה אינו עירוב.

XLII. 38 b ככי נרסיון א ל א ה א ד ת נ ן רבי אליעזר כו' הא בענן סעודה הראויה
מבעוד יום וליכא = codd. (O אלא מעתה הא e. q. s.).

XLIII. ib. נרסיון ב נ י ע ו ר = codd.

XLIV. Dubia. 39 b. אבל כלכלה ד מ י ח ז י כ מ ת ק ן ט י ב ל א אימא לא
= O ad verbum ; 𝔓𝔅$_1$𝔅 (אימא מודה להו לרבנן). Con M𝔖: אבל כלכלה דרלמא אתי
לתקוני טיבלא אימא לא.

XLV. 42 b ככי נרסיון אמר רב הונא היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי ח צ ר [3] אין
לו אלא חצי ח צ ר [3]. — Huius lectionis quasi mucro videtur esse verbum
v. Tos.: נרסיון דחצי ח צ י ר שמעינן ליה מיתניתין דכילד מעברין et פי' וכלתה מדתו בחצי ח צ ר
(auctore Rabb.): וסרתכ"ד ז"ל נרסיס א"ר הונא ומודינא שאם היה מודד ובא תלמיד הריטב"א
וכלתה מדתו בחצי ה ע י ר אין לו אלא חצי ה ע י ר פשיטא אימא יש לו חצי העיר כו'.
S = omn. codd.

XLVI. 46 a נרסי' [4] רבי א ל י ע ז ר. — S = MO𝔖 con אלעזר 𝔓𝔅. V. Nidda 7 b.

XLVII. 46 b כ"י נ ר ב פפא אמ' אצט"ך ו ל ע י ל קלי. — S = MO𝔓𝔖 con ורב 𝔅$_1$𝔅.

XLVIII. Dubia. 48 a כ"י [5] אינימ' משום דתני לה כר' יוחנן בן נורי ולחומרא
ואיהו לקולא ס ב ר ומשום ד ס ב י ר א ל י ה לקולא כל ד ת נ י לחומרא מחיך ע"ה
ד ת נ י . . . ס ב ר . . . ד ס ב י ר א ל י ה : Verba laudata videntur esse haec — נתמי'.

---

[1] om. 𝔤 = 𝔖!
[2] om. m. [3] mp̈b חצרו 𝔤 = 𝔖! [4] mb̈$_1$𝔤 אלעזר p̈b. [5] om. m. [6] mp̈b סבירא ליה 𝔤.

דהוה M דסבירא ליה exhibet, pro דתני priore דכבר ; 𝔖 pro = O𝔓𝔚₁𝔅 . . . ד ת נ י תני ליה.

XLIX. 49 a עירבה עם שתיהן אסורה עם שניהן = omn. codd.

L. ib. איכא בינייהו כלי ושאין בו שוה פרוטה וקטן ס״ג.— 𝔖 pro ושאין בו שוה exhibet ופחות משוה neque tamen illud laudatum esse existimo. Cetera in omn. exstant codd.

LI. 49 b נרסינן לו וחשבה מי שבא בדרך וחשבה לו.—S=𝔓𝔚₁𝔖𝔅 ; O om. לו ; M: והיה ירא שמא תחשך, quam lectionem repudiatam (auctore Rabb.) Tos. רי״ד et או״ז § 155 laudant (עיקר הני׳). Sed v. 51 a: אמ׳ רבא והוא דכי רהיט לעיקרו מטי אמ׳ ליה אביי והא חשכ׳ לו קתני. Melius testimonium lectionis ab Isaacide laudatae, haud opinor, requisiveris ; ob hanc causam existimo laudatam esse eam.

LII. 51 a יוסי [1] ולא היא לא תניא ליה כדר׳ ס״ג = omn. codd.

LIII. ib. נרסינן כיוון מחלוקת במקומי=omn. codd.

LIV. 51 b . . . ה״ג וזהו שאמרו=omn. codd.

LV. ib. ס״ג ולא יצא עשיר חוץ לתחום. — Verba חוץ לתחום laudata videntur esse=omn. codd.

LVI. 52. b ס״ג הא מני אחרים היא=omn. codd.

LVII. 54 a נרסינן דעלמא דאזלינן מיניה = omn. codd. (O: דאזלת). In libro, qui inscribitur, ר״י בן כספי ס׳המוסר conscripto et in libro טעם זקנים foras dato Rabb, scriptum vidit (in sect. 19) : דהאי עלמא דאתי.

LVIII. 55 b נרסינן ובופפין.—S=omn. codd. praeter 𝔖: ונופפין. Rabb.: ונר׳ שכן היה לפני רש״י והניהו.

LIX. 58 b נקי בשדידה אין [2] מודדין אלא מומחה ס״ג.—S=O! cet: מן המומחה, v. Tos. hoc loco.

LX. 61 b ס״ג הא באין בה דיורין מודין ליה. Sic codd. omn. (praeter(?)O כשאין בה דיורין מיהת מודו ליה).

LXI. 62 b לעולם קסבר דירה בלא בעלים לאו שמה דירה = omn. codd. (praeter O: אמר אביי דכ״ע דירה e. q. s.).

LXII. 70 a כוי׳ כיון דבעידנא דבטיל להו הנך סכי נרסינן.—S videtur=MO (M om. להו; O: דקא מבטיל ליה); con cet, qui omitt. הנך (𝔓𝔚₁𝔅 omitt. להו ; 𝔖: דמבטל ליה). V. B קלד.

LXIII. ib. b כוי׳ זה הכלל לאתויי מבוי שניטלה סכי נרסינן כגון עירב דרך הפתח *[3] לאתויי מאי, quae exhibent MO : כגון קורתו או לחייו . . . דרך כפתח.—Pro

---

[1] 𝔓𝔟 ברבי m 𝔖.

[2] m𝔖b ואין 𝔓𝔟.

[*3] om. m, ut videtur, perhaplogr., exst. in lemmate.

verba videtur expuncta voluisse; cet=S. קורתו אן לְחִי(י)ו S=M𝔓 ; con קורותיו ולחייו דד
𝔓𝔚₁ קורתו ולחיו O 𝔖. V. A LXXVIII et C 903.

LXIV. 70 b וכן היה לפני ישראל ונר נר׳.—S=𝔓𝔚₁𝔅 con MO𝔖: וגוי. Rabb.: רש״י והניהו לפי שנוי אית ליה יורשין כדאמר בקידושין י״ז ב׳.

LXV. 73 a דאי ממטו להו ריפתא לה ת ם טפי ניחא להו נרסינן הכי. — Quamquam variant codd., tamen a S differre non videntur. Haud scio an spectet in, quae sequitur, lectionem.

LXVI. ib. דאי איכא: 𝔖 — נרסי׳ הכי דאי מייתי ליה ריפתא לבי רב טפי ניחא ליה דמייתו ריפתא הכא ניחא להו לבי רב. Cet לבי רב eodem quo S loco exhibent.

LXVII. 75 a ואי מהכא הוה אמינא בתים לא ידענא כמה נרסינן הכי. — S=O𝔓 (ad verbum) ; M𝔓𝔚₁ con 𝔖: בתים טובא משמע.

LXVIII. 78 b התם הוא דבתר דקנה לי׳ עירוב לא ניחא ליה דלינטר נ״ל. — S=omn. codd. praeter M: הני מילי מקמי דליקני עירוב אבל בתר דקנה ויש לפרשו בדוחק (lectionem scilicet M) הנ״מ התם דלא צריך ליה אלא e. q. s. Rabb.: מקמי כו׳ ולשון ארוך הוא ונר׳ שרש״י מחקו.

LXIX. 80 a ואיבעיא להו נרסינן=omn. codd.

LXX. 81 a איתיביה אביי בכל מערבין עירובי חצירות. — S=omn. codd. V. Tos.: איתיביה . . . תחומין כו׳ כך ס״ת הגירסא בספרים ישנים וכן גרס ר״ת.

LXXI. 83 b אנשי חצר ואנשי מרפסת נ״ל נ״ת נ״ח נ״ן=omn. codd. V. Tos. 84 a s. v. תא שמע, quo loco pro מרפסת lege עלייה.

LXXII 86 b א ל א קל הוא כי׳ ס״ג.—Verbum א ל א=ולית ליתס לדרג יסודס עלת כדרג סוגת. Aliter Tos.: אלא ור״ח פי׳ דקיימ׳ לן כרב יסודת ולית אלא ורית כמי לת נר׳. S=omn. codd.

LXXIII. 88 b ארבע אמות על ארבע אמות נר׳ נ נ ר י ת ת, non in Mischna 88 a. S=omn. codd.

LXXIV. אתי לאפוקי מיא במאני דבתים להכא ס״ג.=𝔅 ad verbum ;O. 𝔓𝔚₁: להתם. M𝔖: לחצר.

LXXV. 90 a התם לא מינכרא מחיצתא הכא מינכרא מחיצתא ס״ג. — S=omnes codd. praeter 𝔖: התם ליכא מחיצתא דמינכר הכא איכא מחיצתא ונר׳ שכן היה לפני רש״י והניהו . . . משום דלשון זה משמע דהויא דמינכר. Rabb.: מחיצה רק שאינו ניכר ובאמת אי לא אמרינן נוד אסיק אין כאן מחיצה כלל.

LXXVI. 91 a מנגלנג ומנג לחצר ומחצר *לחצר ומחצר [1] לקרפף* ומקרפף לקרפף [1] כיוצא נרסינן.—V. D ה. S=𝔓𝔚₁(𝔅 om. ומקרפף לקרפף). M𝔖: ונר׳ שרש״י הוא שהניח כאן בלפנינו לאישמעינן. Recte Rabb.: מחצר לגג ומגג לקרפף. O: מגג לגג ומחצר לגג ומחצר לחצר ומקרפף לחצר אחר. דאפי׳ של אנשים הרבה שרי ונר׳ שהוא ט״ס. Ral b. : ומחצר לקרפף ומגג לקרפף.

*1 mp̈ om. b.

LXXVII. 93a ארבע אמות דלהדי כרם עבודת תכרם [ל לנבי הכי נרסינן ארבע אמות דלהדי כרם כעבודת הכרם דמי) ℭ (דלהדי pro לנבי) ℜ=[גדר בין כו' con M (ארבע אמות לנבי כרם כעבודת הכרם דמי ארבע אמות לנבי גדר)𝔅 (דלהדי גדר ארבע]. . .=ℭ] להדי כותל ולנבי גדר) O (ארבע אמות לנבי הכרם דמי לנבי גדר).

LXXVIII. 94a נרסינן [1] קורתו או לחיו.—S=M (לחיו) 𝔅 (לְחָיָיו) con O𝔖 שנטלו קורותיו או לחייו. V. supra LXIII et C 903.

LXXIX. 94b נרסינן שמואל לא אמר כרב אלכסן לא קתני=omn. codd.

LXXX. 101a נר' מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור וכן מצאתי בגמרות סנהדרין וכן עקר=omn. codd.

LXXXI. 103b נרסי' ואי רבנן לישקליה ניהליה ביד ותפשוט דרבי אליעזר כולי כליזר . . . S=O𝔓𝔅$_1$𝔅M corr. con M eras. M marg (ד"כ s. l. ז). ℭ verbum ביד omnino om. infraque exhibet בין ביד בין בכלי variis lectionibus in unam confusis („Dublette").

LXXXII. 104b נרסינן המכנים שרין=omn. codd.

b) Sic non est legendum. Exempla octo.

LXXXIII. 20b נרסינן לא אתמר נמי.—Verba repudiata exhibent Mℭ, pro quibus cet תניא נמי הכי. V. B ב.

LXXXIV. 25b נר' נכונים הם שמעתת לא ונפרצה חצר כננדו.—Desunt haec verba (post קרפף . . . לחצר) in omn. codd.

LXXXV. 33a . . . לפיכך נכתב נספרים . . . ושנוס . . . לא נרסינן דתי ורבי' חמתי ואסור ליטלו.—Verba reiecta videmus scripta in Mℭ (Rabb.: רי"ד ובריטב"א קיימו את ובתום' הגירסא); desunt in cet.

LXXXVI. 42b . . . נרסינן ואלן דגרים לם הכי קתמר ורב סונח לחמר לך לא במשיכה.—Verba repudiata in omn. inveniuntur codd. (variantibus scilicet inter sese).

LXXXVII. Dubia. 72b [3] נרסי' השותפין*. — Lectionem praeter vulgares Mischnae editiones et Talmud Palaestinense codex exhibet nullus. (Mischna ed. Pes.: והשותפין).

LXXXVIII. 84b נרסינן לא וכן.—Testantur Tos.: ורי"ת גרים כירוב רבינו ליע לם. Exstat וכן in ℭ, omitt. cet.

LXXXIX. 85b נרסי' לא מי מינטר. — Omitt. omn. codd. praeter ℭ: ע"ח בחצירות מי מינטר והא אנן תנן.

XC. 91a [4] נרסינן לא מי לחשך*.—Testantur Tos.: רבינו לא גרים ליה ותורי' e. q. s. Omitt. MOℭ, add. 𝔓𝔅$_1$𝔅.

---

[1] 𝔓ℜ𝔟 שניטל m = M.

[2] m לחייו 𝔓ℜ𝔟.

*[3] 𝔓ℜ𝔟 om. m.

*[4] om. m ; ℭ: מי לחשך לא שמעתי וליע ליה.

Habemus lectiones explicitas singillatim enumeratas atque in suas partes distributas ; quaerendum nunc est, sintne usui ei, qui velit textum restituere verum.

Lectiones explicitae Raschianae ipsae per se parvi sunt momenti. Nam (hoc quidem in tractatu) perraro (ex omni l. e. numero [XC sive LXXXI] decem possum exempla repetere) auctorem vel nomine (וכן מצאתי בתשובת הגאונים LXXX.) vel tecte (שמעתי [1] III. ; וישתיהן שמעתי V. ; ראשון שמעתי VI. ; ואני שניהן XXVI. ; ואית דגרסי I. IV. VI. XII. XXIV.) significat. Ceterae videntur ex coniectura emanasse, ut VII. ונראה לי דה"ג. Itaque fit, ut oratione suum ad arbitrium correcta verba cognoscat priora non sine aliqua notione esse, velut VIII. לשון אחר ועקר ולא לשבש הספרים. Atque has lectiones coniecturales esse, vel ex eo apparet, quod numquam eas secutus textum emendavit. Testis nepos eius, Rabbenu Tam (in praefatione libri, qui inscribitur ספר הישר ; apud Lebrechtum l. l. p. 32 not. 1) : כי גם ר' שלמה זקיני זצ"ל אם הניה הגרסא בפירושו הניה אך בספרו לא הניה כי אם שותי מימיו הניהו על פירושו אשר לא מלאו לבו לעשות כן בחייו וזולת במסכת זבחים לבדה. ובדקתי ומצאתי בספרים שלו כי לא הוגהו מכתיבת ידו. Ei autem, qui archetypi verba restituere volet, videndum est, cuius aetatis lectiones singulae sint ; atque si quae lectio ab Isaacide repudiata invenietur in multis et antiquioribus commentationibus sive auctore quodam eorum, qui ראשונים vocantur, exstitisse reperietur in vetustioribus codicibus, praeferenda est emendationi Raschianae, nisi vero vitium manifestum nemo non intellegere poterit.

Omnis autem laudata lectio pro alia repudiata exstat ; itaque lectiones explicitae testimonia sunt lectionum, quae Isaacidis temporibus in codicibus reperiebantur. Atque si, quanta sit inopia codicum manu scriptorum veterum, qui hodie exstant, cogitaveris, iam operae pretium esse concedes investigare, quae fuerit lectio prior, ut eam ille emendandam esse existimaverit. Multas ex reiectarum numero in optimis codd. exstitisse Tosaphista locis nonnullis testatur, velut LXX. כך [con S] היא הגי' בספרים ישנים וכן גרס ר"ח ; saepius auctorem lectionis ab Isaacide repudiatae nominat, ut LXXXVIII. ור"ח גריס לה, XC. רש"י לא גריס ליה ואור"י e. q. s. Atque duplices lectiones praeter versionem ab eo laudatam alteram receptam exhibent ; saepe duas habemus lectiones e codicibus repetitas, ita ut in uno unam, in altero alteram exstitisse intellegamus. Ex numero simplicium, quas vocavi, lectionum eae, quibus sic non esse legendum dicitur, reiciendam, i. e. lectionem in codd. sive omnibus

[1] V. 'Arukh completum, I, XXI sq.

sive nonnullis exstantem, verbis disertissimis praestant; ex altero genere earundem lectionum, eis dico, quibus mere verba quaedam laudantur, non tam facile est reiectam lectionem eruere: ex quinque et quinquaginta laudatis lectionibus eruere potes receptas certissimas septem [sex] et viginti (XXX. XXXIII. XXXIV. XXXV. XXXIX. XL. XLI. [XLIV.] XLV. XLVI. XLVII. LI. LVII. LVIII. LIX. LXIII. LXIV. LXVII. LXVIII. LXX. LXXI. LXXII. LXXIII. LXXV. LXXVI. LXXVIII. LXXXI.), minus certas undecim (XXXII. XXXVI. XXXVIII. XLVIII. LV. LX. LXI. LXII. LXV. LXVI. LXXVII), dubias tres (XXVIII. XXIX. XXXI). Si fragmenta codicis, quo Isaacides est usus, restituenda sint, non laudatae, sed repudiatae lectiones recipiendae sint.

Permultum vero lectiones explicitae Raschianae valent, quod earum praecipue opera diiudicari potest, qui codices manu scripti usque in hanc aetatem servati quaeve editt. primum impressarum suam originem habeant, ita ut lectiones suas Raschianis non mutaverint. Quod opus si tractare conamur, scopuloso difficilique in loco versamur: neque enim quidquam praeter meram collationem lectionum variantium usque in hoc tempus factum est. Itaque si rem circumspectius faciemus, eas lectiones investigabimus, quas prorsus ab Isaacide reici certissime ostendimus, videbimusque, quotienscumque omnes praeter unum codd. repudiatam sive laudatam exhibent, quibus e numero illorum singulorum codd. intercedat summa vel minima similitudo cum lectionibus Raschianis. Hoc si faciemus, inveniemus:

S con $\mathfrak{P}$ numquam (0) vel, si $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ pro uno $\mathfrak{P}$ habendi sunt,	1	
S con $\mathfrak{B}_1$	0	
S con $\mathfrak{B}$	1	
S con O	4;=O	1.
S con M	5	
S con $\mathfrak{S}$	9	

Habemus igitur formulam:

$$S—\mathfrak{B}_1—\mathfrak{P}—\mathfrak{B}—O—M—\mathfrak{S}.$$

Itaque ex editionum impressarum numero $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ similiores sunt S quam $\mathfrak{S}$, e codicibus manu scriptis O similior quam M.

B. Lectiones implicitae.

Implicitas eas puto esse lectiones, quae ab auctore disertis verbis non laudatae tamen circumitione quadam ex latebris non sine labore in lucem proferri possunt: neque enim testes ob eam causam, quod sunt מסיחים לפי תומם, locupletes non solent haberi. Iam ipsa lemmata, quae tertia tractare parte nobis propositum est, in hoc numero ponenda existimaveris: quae tamen ab aliis seiunxi, cum magis sint aperta haec illis. Possunt autem lectiones explicitae vel lemmata praeter quae per se ipsa testantur obiter, ut ita dicam, et fortuito testimonia dicere in alias quoque partes spectantia: illis enim nonnumquam dici videmus i b i legendum esse sic. ita ut intellegamus alio loco aliter esse legendum, horum autem ex uno persaepe verbo facile, quid in codice Raschiano praecesserit quaeve secuta sint, conicere possumus. Alterum est implicitarum genus, quae ex explanatione eruendae sunt, non solum ita ut cognoscamus haec illave in cod. Raschiano omissa fuisse. sed ut interpretationis quod quasi fuerit fundamentum cernamus et videamus,[1] persaepe ex dictione et sermone enarrationis (רהיטת הלשון). Duas igitur in partes hoc dissertationis caput dividamus licebit.

a) Lectiones implicitae ex explicitis vel lemmatis repetitae.

1. ex explicitis lectionibus.

א 11 b אמר ליה אי משכחת להו לא תימ' להו לבי ריש גלותא ולא מידי מהא מתניתא דרכיפה : 𝔅 אי משכחת להו לבראי לא תימא להו ולא מידי : 𝔖א"ל. His similia in S exstitisse vel ex eo cognosci potest, quod, cum primo lectionem אמר אביי laudasset (v. A XXII), in quae attulimus spectans verba haud fieri posse putabat, ut a verbis אמר אביי res nova et ab auctore Gemarae allata initium caperet, ita ut alteram lectionem (ואמר אביי) sibi laudandam esse existimaret, ut verba ea essent Rabbae. Monendum est 𝔖𝔅 אמר habere.

ב. 20 b V. A LXXXIII. Putaveris concedendum esse Rabb., qui S dicit, sicut ריטב"א, ut supra (אמר ר' . . . שאני נמל), ita infra (ר' . . . אוסר בנמל) nomen אלעזר habuisse, ita ut unum Tannaitam, alterum Amoraeum existimaret. Supra MO𝔖: אלעזר, 𝔅,𝔅: ששת; infra omnes: אליעזר.

ג. 25 a V. A XXIII. Habuit igitur infra הועיל, לא חועיל, sicut codd.

ד. ib. V. A IX. Exstitit in S supra או על שפת התל=codd. praeter 𝔅 (errorem conicit Rabb. esse typothetae).

---

[1] V. Lebr., l. l. p. 32.

ה. 41 b V. A X. C 300.

ו. 48 b V. A XL et XII.

ז. 69 b V. A LXII et infra קלד.

ח. 84 a ת"ש אנשי חצר ואנשי עלי ה. V. A LXXI.

ט. 95 b V. A VII.

2. ex lemmatis.

י. 3 b (אמות קאמ') רוב 𝔓𝔖𝔟 videtur=ורב נחמן רוב M; ורוב m=O𝔓𝔖𝔙 omissis verbis ורב נחמן.

יא. ib. שחרב באמצעיתו . . . ולא יביא זרע לשם. Ordo enuntiatorum is in S fuisse videtur, ut negans sequeretur affirmatum, sicuti infra post מחול הכרם; alter ordo in codd. exstat.

יב. 5 a V. C 16. Haud scio an in S exstiterit רב יוסף „לימא" M; fortasse דרב יוסף=𝔖.

יג. ib. V. C 18. [תחלת] סוף מבוי ה"נ MO𝔖 videtur=S.𝔙: התם סוף... ה"נ תחילת. Verbum התם S non habuit; nam 𝔙 lectionem ex duabus compositam exhibet, v. התם סוף מבוי הכא תחילת 𝔓 con S.

יד. 12 b [ענולה] 𝔓𝔟 ענולות M. Opinor in S exstitisse מרובעת, non מרובעות= M.

טו. 13 b V. C 63. (יש) בה (רוחב טפח) S(=Misch Neap Pesar); בו MO𝔓𝔙.

טז. 15 b ערב . . . שתי pr hunc ordinem secutus est S=𝔖; alterum cet.

יז. 20 b הדר 𝔓𝔰 videtur=דלמא הדר M; והדר m𝔟=זמנין דמתקן ליה והדר 𝔓𝔙$_1$. Videtur 𝔓𝔰=S; nam opus interpretatione erat: לנתר דתקניס. 𝔖: דלמא לבתר מנח ליה והדר, O: זמנין דמתקן ליה והדר עייל ליה לבתר דמנח ליה. V. C 811.

יח. 30 a V. C 207. Legit S קשיא רישא=cet, non M. קשיא סיפא אריש.

יט. 31 b V. C 214. In S exstitisse opinor lectionem eam, qua versus Num. 18, 28 laudaretur,=codd. praeter 𝔓(Benvenisti), qui versum, qui sequitur, afferunt, quem tamen S in interpretatione respicit. V. quoque S ברכות 47 b s. v. מכל.

כ. 32 a V. C 220.

כא. 33 b [וסבר לה כר"ט S videtur legisse וסבר לה כר"י מ; ורבי סבר לה כר"י mut. ord. codd.

כב. 37 b V. C 263. a) S videtur=M𝔖: ה"נ בין [דבין𝔖] ירדו בין לא ירדו אין. b) O𝔓: (ד)לא הויא תרומה . . . ירדו ה"נ בין. c) 𝔙$_1$: ירדו דאין . . . בין ירדו אין בדבריו כלום ה"נ. d) 𝔙=a+b: בדבריו כלום ה"נ דלא הויא תרומה בין ... ירדו אין בדבריו כלום.

כר. 43 b V C 317. S=𝔓: עשה לו sive O𝔖𝔙 לך עשה לו, non M לך ועשה לו.

כה. 44 a V. C 319.

כו. 48 a V. C 356. S=MO: כדבעא מיניה ר' טבלא מרב con cet: כדר' טבלא דבעא מיניה ר' טבלא מרב.

כז. 57 b ואפי׳ טובא. a) S=O: מאי נפ״ל מיניה כמה דבעי ליה ואפי׳ טובא כל שאלו. b) cet praeter 𝔅: מאי נפ״ל מינה כל שאילו. 𝔅 et a et b exhibet.

כח. 62 b וקיימא לן. S=O𝔖: הא דאר״י . . . וקיימא לן; mut. ord. cet.

כט. 74 b V. C 574. S=O: וההוא חזנא הוה התם וקא. S: התם חזנא הוא דהוה; cet: והכא חזנא הוא דהוה.

ל. 75 a V. C 579. Habuit S quae MO omitt.: ([היא]ועוד)מדסיפא עקיבא רישא לאו ר״ע. Incertum est an non habuerit quae praecedunt=𝔓𝔖, v. ap. Rabb. s.l.ע.

לא. 88 a V C. 669. S=𝔖: אלא אפילו לשפוך ; cet: אלא לשפוך.

לב. 96 a V. C 735. Omitt. O חכמים . . . אשתו של יונה. Habuit S=cet.

b) Lectiones implicitae ex interpretationibus Raschianis repetitae.

לג. 2 a מבוי שהוא גבוה. Recte Rabb.: ולפני רש״י היה הנוסח ל מ ע ל ה ע״כ דחק לפרש שהניחו את הקורה למעלה מכ׳ ולא פירש שהיו כותלי המבוי גבוהין מכ׳ דא״כ מלת למעלה אינה נוחה. Habent למעלה M𝔖𝔅, omitt. O𝔓. Iuvat commemorare in 𝔰 verbum hoc exstare in lemmate.

לד. 2 b s. v. לילפו : omitt. m𝔭𝔰 quae exstant in 𝔟 : דכתיב ואת קלעי החצר ואת מסך לילפו מפתח שער החצר. m marg: דכתי׳ נפ׳ נצח ואת מסך כתח שער בעזרה כתיב בשער החצר כתיב. O: (דכתיב) ואת קלעי החצר ואת מסך שער החצר וכתיב (אורך) בהחצר לרוחב קרן. Temere Rabb.: והיינו שהיה כתוב כן בנמ׳ ולא הוצרך רש״י (i. e. ob eam rem omitt. m𝔭𝔰 quod) לפרשו. Opinor ex eo, quod omissa sunt, nihil certe potest conici ; פתח שער החצר, ut voc Biblica, interpretatione potest carere : ipsa verba versum illum omnibus in memoriam reducunt. Nota, quod verbum (פתח) maximi momenti esse debet, omitti in O, qui unus codex hanc lectionem exhibet.

לה. ib. וקומה חמש אמות omitt. MO. Recte Rabb.: וכן משמע קצת מלשון רש״י ד״ה מה להלן. Verborum memor est horum: דסדרי כל קלעי החצר לא היה נוהגין אלא בדכתיב וקומה חמש אמות.

לו. 3 b ונר׳ קצת. 𝔖. Rabb.: והכא לחומרא והכא לחומרא + [באמה בת ששה אמות s. v. אמה] שכן היה לפני רש״י.

לז. 4 a אלא נר׳ מאי ובלבד שלא יהא מכוונות + [אלא לאביי קשיא M ; pro quibus verbis 𝔖: נוסהא אחרינא ועוד מאי e. q. s. Rabb.: גם [atque iu 𝔖] וכצ״ל בהכ״י [M] אז שצ״ל קשיא אית נרסי כו׳ וע׳ ע״ז בריטב״א ולפ״ז צריכים אנו לגרוס כמו שהוא בריטב״א אימא אמת כלאים באמה בת ששה [ובלבד שלא יהו מצומצמות] ביון דהוקשה ליה לישן מכוונות. V. S : אימא et אלא לאביי קשיא כת דקתני כל לחומת בחומש בת ו׳ וסבי קמא׳ ובלבד שלא יהו מכוונות מ ג ו מ ל מ ו ת אמת כלאים באמה בת ו׳. S igitur has omnes lectiones videtur non vidisse.

לח. ib. V. C 12. Quodsi interpretationem דומית שמוכח בו דרך מלבוש videris, dixeris S alteram (𝔓𝔖) lectionem secutum esse דכלין על כתפיו

lemmaque ab interpretatione differre ; quam lectionem Salomo Luria sibi in S restituendam esse putavit ; neque neglegendum est verba דומית e. q. s. omitti in S. Sed alia his verbis potest vis subesse : voluit se excusatum de usu verbi מלבוש, cum de sandalis et anulis res esset ; v. infra: וכן כולם דרך לנעיצתן קרויין נגדין.

לט. 7 a s. v. ואב"א : ואחר תיבות דשלחו קתי דכליני נעלמ' נ ב ת ר מ י ל י. videtur interpretatio verbi בעלמא, quod habent MOSB ; omitt. PB1.

מ. ib. יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ומסיים בה משמיה דרב יהודה et supra (ויתיב) וקאמר אמר רב יהודה אמר רב haec videtur fuisse lectio Raschiana ; nam in explanatione verbum מתמי maximi apud eum ponderis est (ומסיים בה רב יוסף. ס ת מ י ולא פירש לו רב יהודה לרב יוסף מתי קנל הלי סיוס). O om. רב יהודה אמר ; M: ורב יוסף מסיים בה e. q. s. (omittitque supra ויתיב). Lectio videtur exstitisse, cuius partem unam M, alteram O exhibet, in nonnullis codd. haec: יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר [sc. רב הונא] אמר רב . . . ורב יוסף מסיים בה משמיה דרב יהודה Quam lectionem veram non fuisse facile perspici potest ; alteram ab Isaacide acceptam cet secuti sunt.

מא. 7 b s. v. ומבוי : וסיימו דקדיש דרב לחדרב נתרתי ; vide quoque explanationem quae praecedit. Non dubito, quin verbum בתרתי in S exstiterit omissis quae infra sequuntur ואמאי ליהוי כמבוי שכלה לרחבה ; codd. illud omitt., haec exhibent, quod intellegere possum ; non possum intellegere, quod rec et haec et illud receperunt.

מב. 8 b לבולהו מחד ניסא = לכולהו הקטני' מהן ניסא MOSB con להאי ניסא לבולהו P.

מג. 9 a s. v. והיבי : ואין בנוהגן של יחידות מועל . . . ואין בעקמומיתן שלשה e. q. s. Numquid alterum secutum esse ordinem S dicendum est atque codd. : שאין בנוהגן בעקמומיתן שלשה ואין (להן) בהן (sive בהן) ?

מד. 9 b בין שנראה = בין שכניסתו גדולה מבחוץ בין שנרא' מבחוץ ושוה מבפנים S ; ord. mut. codd.

מה. 10 a s. v. אלא : ולדרבינא . . . דלא סבר לה כר' יוסי. S videtur = ודר' זירא ודרבינא איתא ור' לא סבר לה כר' יוסי codd. praeter M qui om. ודר' זירא . . . ודר"ן . . . איתא et O qui ord. mut.

מו. ib. s. v. א"נ : דאילו ס ת ס הוחיל דסקלת נס קולת דאכזרת ליס בכרון מרובס על העושד b (omitt. sectionem omnem mpB). M: ה ת ם דאקילת לך אקיל נ מ י נס קולת א ח ר י נ א. Rabb.: ומשמע קצת מרהיטת לשון רש"י שכן היה לפניו פסי :S. ביראות דאקלת בהו חד קולא א ק י ל ב ה נ מ י ק ו ל א א ח ר י ת י, pro qua parte extrema OPB: אקיל בהו קולא אחרינא.

מז. 10 b ומעמידו אורבו . . . נ ת מ נ ע ספתת. Numquid S = S : ומעמידו באמצע לארבו ? Cet verbum באמצע omitt.

מח. 11 b פיאה ק ל י ע ת סזמורס סיתיוחס יקונדס לקנינרו ודוגיתו פ י ח ס נכרי' נוסף זנת. ונראה שהוא הוספה מתלמיד שפירש מלה זו וצ"ל הפסק פיאה ק ל י ע י ת :M. Rabb.: הנקודה אחר מלת קליעית ; opinor scribere eum voluisse : או שצ"ל incertus enim erat. Equidem puto Isaacidem non adiectiva aliud alii obicere, sed substantivo vim eam esse subiectam demonstrare voluisse.

מט. 12 b s. v. כמה : ל ס י י ע ן סוף נת. S igitur videtur= non M: שמעתתיה דרב, sed cet : שמעתא דסבי.

נ. 13 b התם כתיב לס לענני כתיבס סכת כתיב לס לענני עשייס. S videtur = M$\mathfrak{B}_1$ התם בעינן כתיבה) וכתב לה כתיב בעינן כתיבה לשמה הכא ועשה לה כתי' בעינן עשייה לשמה omitt. O$\mathfrak{S}$) con $\mathfrak{P}$: התם בעינן כתיבא לשמה הכא בעינן עשייה לשמה ועשה לה בתוב.

נא. ib. V. טו. יש בה רוחב טפח = נידוע ניס נס רוחב טפח. $\mathfrak{S}$: יש ברחבה טפח.

נב. 16 b ניסור עוני ס ח נ ל י ס. S videtur =O$\mathfrak{S}$: עוביין con ועוביין cet.

נג. 18 a In S non exstitisse in Mischna כלל e. q. s. (ap. Rabb. p. 54) ex eo apparet, quod supra 15 a s. v. דירה haec verba laudat praeposito verbo כדתניא (v. 22 a).

נד. 18 b Ad vocem אלקנה explanandam dicit: כדתניא נסדר עולס ויונת ניס סתלמיס תל עלי זס תלקנה י' נביניס נקרתו ניס סתלמיס וסוף אחד מסס. Itaque non vidit quae una in ed. $\mathfrak{P}$ legimus: והכתיב ויהי איש אחד מן הרמתים צופים ואמ' רבא איש הבא ממאתים צופין שנתנבאו לישראל.

נה. 19 a V. C 104. Quam lectionem Raschianam esse indicat interpretatio: סוף דריס לקיס נכוזשני י ז ר ח ל סוף דשוקי ליס לסתי קרא (דאם כן).

נו. ib. s. v. דפשעי : ז כ ז ז ע ו נ ח י י ס ס, qua explanatione haud opus erat, si exstitisset in S ר ב ב ע ו ש פ ד M.

נז. ib. s. v. ברבי : נרייתי זנסדרס נ נ י ת מדרשו confirmat interpretatio lectionem e lemmate repetitam (v. C 105.).

נח. 20 a s. v. יבשו : ויחזרו ונלמו נשמעי' נו ניוס. Rabb.: ולפני רש"י היה כתוב ולפני הדפוס, i. e. ובאו בשבת O$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ con ובאו מים בשבת, si haec verba secuti מגיד משנה) הלכות שבת XVII, 34) interpretabimur (ופי' באו מים אפי' יבשו מערב שב'). Interpretatio Raschiana haud ambigua, minus clara lectio est.

נט. 20 b ובן בנת מפרש נ כ ר ק נ ת ר ת לענין מעשר. Non vidit lectionem (hoc scilicet loco) ובן בנת לענין מעשר O.

ס. ib. Recte Rabb. negat S habuisse verbum בשבת ante לפני בהמתו sive post, quod colligo ex interpretatione : לקמן נרייתת נזמעתין סיס נני כסי נירתו'. Exhibent בשבת M$\mathfrak{B}_1$, omitt. cet.

סא. ib. וחזי לאידך ניסא דקמקלקל ומנח ליה $\mathfrak{P}$ pr
" " ליה " " דקא מיקלקל " O +
(ומנח ליה פירוש על תרעא : אמר) M (sed v. Tos. s. v. תרעא)
" " " " נמי דמקלקל " אארעא ℭ

Quam lectionem S non habuisse non tam e silentio demonstrabimus quam ex eo, quod Tosaphista (s.v. l.) lectionem et interpretationem Raschianam obicit libris (ספרים) et Chananeli = MOℭ𝔅. Itaque S = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$. Monendum autem est in mS alteram explanationem (לישנא אחרינא) exstare, quae ad lectionem Chananelianam videtur accomodata esse ; certissimum est hoc additamentum in commentarii libro, quo Tos. est usus, scriptum non fuisse.

סב. 21 a V. C 1038. Lemma in $\mathfrak{P}$ corruptum esse ex interpretatione apparet : דתנזיס קלישס זו נרתיק תכירת'.

סג. 21 b השדה בני באני עובדי הקדוש (S: בני בנאי ועובדי קדוש ועוסקין בתורה מתוך דוחק e. q. s.) $\mathfrak{P}\mathfrak{b}$. S accomodatum videtur ℭ: בא ואראך בני באני נוסח אחר תלמידי חכמים; $\mathfrak{P}\mathfrak{b}$ = S (?) =cet, qui omitt. בני באני נוסח אהר.

סד. 22 b V. C 125. Lectio Raschiana confirmatur explanatione: כדתניין נרתיק כזנים כ ג נ י מ ר ו ן כמעלות בית מרון.

סה. 23 b Sequitur in ℭ verba וסבב חמשים longior ratio confecta scriptaque aramaice, quae, sive omnem spectabimus sive singula (ut בתבריתא) sequemur, invenietur recentiore aetate addita esse. Quod additamentum S si vidisset, non opus erat tam copiosa interpretatione. Textum videbis apud Rabb. s. l. פ.

סו. ib s. v. א"ב : ר"ת סנר . . . ור' יוסי סנר. S igitur non habuit ולא מסיימי M, quae verba quid significent cognosces, si p. 13 a videbis.

סז. 24 a פישיט' דפתח ולבסוף סיקיף זרי. Opinor S = M, qui unum verbum פישיטא exhibet ; cet : פתח ולבסוף הוקף פשיטא.

סח. 25 a s. v. טח : וסתי לתו ר נ ס נ ר ב י ת י קתתר לס S = MOℭ; רב שימי $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

סט. 25 b s. v. ממולאי : ד ת נ י י תנוס דרב ביבי מבית עלי תתת. Videtur S legisse ב ר א ב י י (רב ביבי) MOℭ𝔅, quae verba omitt. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$. Auctor libri סדר הדורות distinguit inter רב ביבי סתם (fortasse : בר אבין) et רב ביבי בר אביי.

ע. 27 b תבל ניזס יכול לנוזזס וסוס תעיני דליתסר ד ל ת נ ו ס ת דכירת ס ו ת. Difficile est diiudicare, utrum S דלאו נופיה הוא MO𝔅 legerit necne (=$\mathfrak{P}$ℭ).

עא. 29 b V. C 199. Lectio Raschiana confirmatur verbis כדתניין ד פ ו ס ל s. v. מתקיף.

עב. 31 b כאן בעירובי חצירות כאן בעירובי תחומין Oℭ. Recte Rabb.: וכן משמע קצת מלשון רש"י (עירובי תצירות . . . תבל עירובי תחומין) ; mut. ord. cet.

ענ. 31 b קוף ופיל פעמים זכרן מלומדים. Videtur S ordinem secutus esse quem MO𝔖: לפיל . . . לקוף; alterum 𝔓𝔚₁𝔚.

עד. 34 b Ex interpretatione Raschiana (עוזרדין = זכוקנו [קנים]) colligendum est fieri non potuisse, ut aut הקנים והעוזרדין legeret aut עוזרדין esse מין קוצים diceret. Nusquam legitur העוורדין הקנים.

עה. 35 a כר"ש. MO𝔖 omitt. . . . שדה דאמר. Recte Rabb.: וכן משמע קצת מרש"י שכתב והא דר"ש בפ' כל גנות שלא היה לפניו.

עו. 35 b s. v. וכן: מסן זלמ סיו ג ו תרגעים סמס מעולם זאמו נקיקין ג ת ת ד. Itaque שני . . . באחד M = S con שתי . . . באחד O𝔖 (שני . . . באחד 𝔓𝔚₁𝔚).

עז. ib. s. eod v.: וסתם מצנס ר' מאיר mpb (omittitur nonnihil in 𝔰). Itaque non vidit S דברי ר' מאיר, quae habent O𝔓𝔚, omitt. M𝔖.

עח. ib. (אין מקדרין). S = O𝔖: לא בענלה נענלס ערופס . . . ולח נתכוס ערי מקלט. ערופה ולא בערי מקלט; mut. ord. cet.

עט. 36 b s. v. דאי: תחלת היום על זנת קונס עירוב דסיינו סוף בין הסמשות קונס עירוב זאמר: לח זאמר כלום. S videtur = MO𝔖: דאי ס"ד תחלת היום קונה עירוב אמאי לא אמר כלום. Inserunt inter עירוב et אמאי 𝔓𝔚₁𝔚: וכי אמר עירבו לי בזה.

פ. 37 a בעירוב = 𝔓𝔚₁𝔖𝔚. בשותפות בעירוב M; בשותפות O. נשותפות: .

פא. 37 b s. v. אי: ותלת קדמות היינו. S videtur = codd. praeter 𝔚: ותלת דיש ברירה היינו.

פב. ib. S = M omisisse videtur ומעשרותיו. Quod non tam ex dictione s. v. ותרומת מעשר בתוכו quam ex verbis colligo quae sequuntur: מילתא ת ח ר י ת: סיס. Numquid מעשר ז ה legerit, haud interest. Hoc tamen verbum effecit, ut ומעשרותיו adderetur.

פג. 40 a s. v. לזלזולי: לי מחזקינן ליס נספק ת ת ו זלזולי נמצי. S videtur = משום דאתי O. דלא אתי M sive משום דלא אתו 𝔖 con דלמא אתו 𝔓𝔚₁𝔚 sive.

פד. 40 b s. v. קרושת: נמי כולנ דמחרית וערבית קנעינן לין סלכס כתותו כזנו דאמרי כל מקום: סיס. S igitur, ut cet, non habuit hoc loco א"ר הונא אין הלכה (דניכס) זנקיק לכנע כולנ נכ' נמי באותו הזוג 𝔖.

פה. 41 a s. v. זו: דאמר ל ע י ל מצוס ריע מודס סיס זלין מצליחין. S, ut cet, non habuit (שאמר משום ר"ג) שאע"פ שאין מפסיקין מודה שאין משלימין O.

פו. 41 b לו זנתנוהו videtur = או נתנוהו 𝔖 (v. D ג.) sive נתנוהו 𝔓𝔚₁𝔚, non ונתנוהו MO.

פז. 42 a על כרחך סתי במקומו נגונג קאמר וחסורי מיחסרת (אלא לאו) respondere videtur אלא (לאו) חסורי sive interpretatio est pro אלא לאו מקומן בשונג וחסורי מיחסרא 𝔚: מיחסרא cet.

פח. ib. s. v. פסיעה: זס זנזנת נ נ ק ע ס יש לו מחקומו מלפים מאס לכל רוח. היה מהלך=

ב ב ק ע ה MOS (Maim. הלכות שבת XXVII, 4) sive שבת בבקעה) ס' העתים auctore Rabb. ; מגיד משנה ib.); omitt. בבקעה $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

פט. 42 b ומשמע קצת מרש"י שכן ... S. Rabb.: וטלטול אטו הילוך הכי נמי דלא גזרי היה לפניו. Memor est verborum: לגבל טלטול דזריקה לעולם לימא לך דברי ליס ולא גזרינן (s. v. אבל). Cet omitt. haec verba.

צ. 43 a s. v. אמר: לכילו ר' עקיבא מודי ד ב ר י videtur = O; cet dc"ע לא פליגי דשרי omitt. דשרי.

צא. ib. אלא אי אמרת בשעמדה דברי הכל לאסור ... ובמהלכת הוה דפליגי interpretatio esse potest pro פליגי (נמי) במהלכת אא"א S (M) sive pro אא"א $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$. O: אא"א בשעמדה דברי הכל אסור ובמהלכת פליגי !

צב. ib. ר' חנינא בן אחי ר' יהושע. Non habuit, sicut MOS, בן אחי יהושע $\mathfrak{P}\mathfrak{B}\mathfrak{B}$ (וכן מחקו המהרש"ל ע"פ רש"י).

צג. ib. אחי אבא ר' יהושע. S videtur = MOS : אחי אבא ; $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$: יהושע אחי אבא.

צד. ib. סתם ס י נ ס לישנא מעלמא מעזרה מהלכת ואיכא נחם ודמי ל ק פ י ל ס ג ת ו י ר ואפי' הכי לאסור, quae verba spectant in Mischnam laudatam (והפליגה ספינתם) neque habuit S לישנא אחרינא בספינה מאי, quae verba omitt. MS, exhibent cet.

צה. 44 a בדמלו נברי ... לא דילמא ... והכא הוא דלא מלו ליס נברי. Ordinem eundem sequuntur cet, alterum O.

צו. 45 a s. v. והא תנן : שלש לא יבנם, quod omitt. cet. Rabb. : ובאמת דלא צריך ליה הכא (?).

צז. ib. s. v. הכירו : ורדכו לאחריהן. Conicit Rabb. (וכ"מ קצת מרש"י) haec verba in S non exstitisse ; add. $\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$, omitt. cet. Nescio an verum non coniecerit.

צח. ib. s. eod. v. : וכנכנסו סיוליון ליעול כלי זיין וסבית נר ודחקו זס לת זס. Videtur S = MS non habuisse וזנכנסו אויבים אחריהן, quod legitur in cet.

צט. 46 a (ו)סבר לה כשמואל S = cet. O : דרבי עקיבא סבר לה כשמואל !

ק. 46 b שלא לשבח את התינוקות. S opinor שלא לשכח את התינוקות habuisse. Vulgata lectio : שלא לשבח תורת עירוב מן התינוקות; OS : תשתכח תורת עירוב מן הת', quae magis interpretationi respondent.

קא. 47 a בית הקברות ס"ד ס ת ק ע ב ר נ ל ת ו. Fortasse Rabb. recte conicit S = O omisisse דאוריתא היא טומאה, quod habent cet.

קב. 47 b s. v. חרם : ומסכיק נמיס בין ב כ י ת ח ו מ י ן של אחי עירוב. Colligit ex his verbis Rabb. S = MOS : שבין שני תהומי שבת. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ omitt. שני.

קנ. 49 b V. C 390. Lemma non paraphrasin esse indicat interpretatio : בגמ' כולן.

קד. 50 a V. C 392. V. quae sequuntur verba : לכסי נקט ענו ת ת נ י.

קה. 53 a V. C 419. V. interpret. : לת סתתומין.

קו. 53 a כמוהם בזתי תקרוה ב י ת ו ע ל י ה ם הוי כמוהם אבל ב נ י ב ת י ס לא שייך נסו לעזון כמוהם. Verbum כמוהם spectat in v. מכפלה. S = ℙ𝔅𝔖 videtur habuisse בית ועליה [על גביו], quae verba 𝔖 habet in lemmate. Pro quibus M : שני בתים זו על זו, O : זה למעלה מזה. MO𝔖 sibi constant infra ; ℙ𝔅1𝔅 : בשלמא למ"ד זה על גב זה.

קז. 53 b V. C 423. V. interpret.: נכיף.

קח. ib. V. C 425. Confirmat interpret.: תרדין.

קט. ib. V. C 426. " " הר דל תרדל.

קי. ib. אין משיירין פיאה באילפס כשמזיז מערם מתוך הסלפס לתוך הקערה אין דרך להביא בלילפס כלום לצורכו אבל כל זמן שיש בקערה ויתחזרה לביזך ושיל מלכל בשמזיז : Lectio Raschiana clara est ; quam codd. habent praeter M : משיירין באילפס ואין משיירין בקערה.

קיא. 54 a כאבן זו שאינה נמחת . . . כך להייו. Habuit igitur S לחייו, ut MO𝔅 : אם אדם : MO𝔅 + 𝔖 = ℙ : אם משים אדם עצמו con 𝔖 : אם אדם משי' (את) לחייו משים עצמו את לחייו.

קיב. 54 b s. v. ורב : רחמנן רחמנן שמצנר ג פ י ה. S videtur = O𝔅 : משבר ג פ י ה ; cet בנפיו.

קיג. 55 a s. v. דמרבעה : נכומס לנפון סעולם ודרומס לדרום סעולם. Quibus ex verbis Rabb. colligit S, ut cet, non habuisse quae in O𝔖 leguntur: דלא ניתן צפונה לצפון העולם ודרומה לדרום העולם.

קיד. 56 b s. v. המרבע : וסיימו דקאמר ח ו ז ר ו מ ר ב ע לת סתחומין כלומר. S = M. המרבע ; cet וחזר ומרבע (את התחומין).

קטו. 58 a 𝔖 (b): ואם היה גיא מעוקם זסיס . . . כענד לבו כו' שמעתי וקשה לי נס לקמן = toℊ (פיר' הקו') ונתוספתא ס"ג ושם . . . מעוקם ושינו יכול להבליעו מקדר וכו' וסיק לס סיס ניל מתעקם ואם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו זסיס . . . כענד לבו כו' וכשלין יכול להבליעו קשה : m quibus ; ונתוספתא כ"מ ס"ג . . . להבליעו ודוקא מעוקם אבל זקוף תאריכן לקמן בשמעתין מודדו מדידה יכס add. ℙ : ליל לס סיס ניל מתעקם e. q. s. m (ℙ)=ואם היה גיא מעוקם ואינו יכול להבליעו. 𝔖 (b) = codd : ואם היה גיא מעוקם

קטז. 58 b עד כמה יתרתק המשקולת מכננדו דקרי ליס ת י ן יורד ונחזיר ניס וכי א י ן = S חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה codd. praeter Mℙ, qui omitt. אין.

קיז. ib. s. v. מתני : ת ו מ ד בעלמא ; S = cet : אומדו (והולך לו) ; 𝔖 : מודדו.

קיח. 59 a באלכסונ' (שלא יהרבה יותר ממדת העיר) ℙb ; ואלכ' ms. ℙb = S non solum ex eo cognoscere possumus, quod. Tos. alteram lectionem Chananelis laudat neque e verbis ולכי תניתא בלעזון (omitt. haec verba m !), quae in aliam rem spectare possunt (v. Rabb. s. l. ק), sed etiam ex interpretatione. Itaque S = codd. praeter M𝔖.

קיט. 60 a Lectio Raschiana לפניה confirmatur interpretatione : לכני סתרכסת. S = 𝔖𝔅. לפניהם cet praeter M : שם.

קך. 62 a אוסר כחצירו . . . [ואם יש שם ישראל + מפני שהיא כחצירו O. Recte

Rabb. haec verba S non habuisse ex eo intellegit, quod 62 b s. v. לא legimus: ועוד דנתוספתא סיג ואם יש שהרגל אחר הרבי שם אומר מפני שהוא כתגירון ולפי שהיו אומר בענוי קאמר מפני שהוא כתגירון.

קבא. 62 b s. v. ואמר רב יהודה אמר : וקיי"ל : והכתיב אחר שהוא לו. S = cet : ש מ ו א ל ; M om. א"ש.

קכב. ib. s. v. בעיי : ולפסוקו הוא סיס מיתכוין. S igitur in lemmate habuit בעיי = 𝔓 vel בעאי = MO𝔖 (1 pers. sing.), non בעי 𝔟 (part. pl.) vel בעו 𝔅 (3 pers. pl.).

קכג. 63 a s. v. דהא : ואחני לה הוריתי בשתא שהיית שקושך. Habuit S ante דהא, ut omnes praeter M, א"ל.

קכד. 63 a s. v. לא : וכן מיתי קאמר. Confirmat interpret. lectionem lemmatis : ל א ליחוש לסבא. 𝔓 om. לא.

קכה. ib. s. v. בצינתא : בדקל. Non habuit S quae leguntur in 𝔖: בצינתא ד ד ק ל א.

קכז. 63 b. s. v. ויהי : ואתי היא שכי קאמר ליה אחא e. q. s. Non habuit S quod legitur in O: על תלמוד תורה באתי (באתי).

קכז. 64 a s. v. וליקריב : ויש אילו הנוי מקום בתגירתי ליה מידי. Respondent haec verba maxime 𝔓𝔅1𝔅: ולנח ... ולשאול; habent pro ולנח MO𝔖: ולתיב. S con M: ... ולישבור.

קכח. 65 a בצר אל יורה בדקתי בכל סמקדח ולימו בכל סכתובים ושמח בספר בן סירח סוח. Habuit S verbum שנאמר=MO𝔅, quod om. 𝔓; certissime non vidit דאמר מר 𝔖.

קכט. 66 b V. C 821. 𝔟m sive 𝔭=S cognosci potest ex interpr.: בתמיה.

קל. ib. s. v. אין : בשמואל ואעיג דאסר עלייהו. לשמואל דאע"ג דאוסרין זה על זה M (omitt. cet). Rabb.: ונראה קצת מלשון רש"י שכן היה לפניו.

קלא. 68 a s. v. אקני : ובגלך 𝔭𝔟; m(?) om. ŝ, opinor, quod 𝔖 habet נקני להו מר ריפתא. Temere Rabb. putat S=𝔖. Equidem existimaverim m=S=cet, ita ut אקני sit 1 pers. sing. imperf. ובגלך spectare videtur non in S, sed in lect. cet omisso verbo ואי, ita ut אקני sit 2 pers. sing. imperat. faciasque רבה בר רב חנן interrogantem.

קלב. ib. s. v. פנו : פנס כליו. S=מאני codd. praeter 𝔓: מנאי, 𝔅: מינאי.

קלג. 68 b s. v. ועשו : קסבר רבי יסודס דלח כלינ דבן נחליחל .... חלמח לרבי יסודס חלינצח. S=MO𝔖; דרבן נחליחל. רשב"נ 𝔓𝔅1𝔅. V. Tos. 61 b. s. v. אמר.

קלד. 69 b. s. v. קמ"ל : דבעיידנא דבטיל לסו סבן קאמרי דשותייסו מכילו סכי לח סוס לסתי מבטיל. S videtur=O : לא הוה ליה. דבעידנא דבטול הנך לא הוה ליה { 𝔅 דבעידנא דבטיל / 𝔓: „ דשאל נבטיל / M „ דמבטל ליה }

דבעידנ' דמבטל להההוא לא הוי. V. A LXII.

קלה. 71 a s. v. יוחנן : ר' סני תרתי מתנייתא. S=𝔖: הני מתנייתא. O: הא מתנייתא. M𝔓𝔅1𝔅: מתני'. Benv. rec : מתניתין.

קלו. 71 b Ex interpretatione Raschiana (s. v. ואי) cognoscere poteris haud alienum fuisse dicere הלכה כר' מאיר, sed alia de causa atque quam in ℭ videmus: ל"ל הלכה תרי זימני הא קמ"ל דאלעזר בן תדאי כר"מ סבירא ליה ולאשמועינן הלכה כר"מ הלכה כר' אלעזר בן תדאי ל"ל הא קמ"ל e. q. s., quae verba cet omitt.=S.

קלז. 72 b s. v. במקבלי: יתבית לניסם. Numquid S, ut M, מאביהן habuit? Si opinionem Rabb. sequemur, qui vulgatam dicit respondere lectioni disertis verbis ab Isaacide repudiatae (v. A LXXXVII), haud negandum erit S=M.

קלח. 73 a s. v. מבנא: לו דילמא מקוס ליסם נורס. Recte Rabb. conicit S eundem secutum esse ordinem quem ℭ: מבנא משחינן להו או מבי רב משחינן להו; alterum cet.

קלט. 73 b V. C 569. Lectio Raschiana confirmatur interpr.: לא קחת יתן מחנירות הכי נמי דתניא בתוספתא עם תנרתם.

קם. 75 a תנן חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות הכי עירנא נמי כדתניא תרוויהו שריין לעלמא רגל מייתרת לא אסרה: (secuti sumus Rabb.; possunt tamen הא . . . שריין verba textus esse).

a)	𝔓𝔚$_1$𝔚:	תנן חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות		
b)	MO:	+הא . . . שריין	〃	〃
c)	ℭ:	+אלמא רגל המתרת לא אסרה	〃	〃

a) pauciora, c) nimis multa habet, b) medium tenet locum. S=a sive b, minime=c.

קמא. 77 a s. v. ורב: ומה מתני' היא במסכת שבת נפרק קמא עומד לדש על המקופס נוטל מעני ומתן לו ובלבד שלא יטול מזה ויתן לזה «והתניא עומד לדש על המקופס נוטל מעני ומתן לו מבעל הבית M: ונר' שפירוש הוא מרש"י. Rabb.: לו ובלבד שלא יטול מזה ומתן לזה».

קמב. ib. s. v. פנה: נתנן. S=codd. praeter MO: בנפת.

קמג. 78 a s. v. בור: ומה דנקט הכא לדרבי יוחנן ולא נקט מתני' משום דבמתני' תני גירוף בור וחול' גבוה עשרה בור וחוליתה מצטרפים לעשרה. 𝔓: טפחים מערבין שנים ואין מערב אחר.

קמד. 78 b חקק כל הסולם נכותל כעין שלימות. S videtur = MO𝔚: חקקו כולו בכותל (חקקן 𝔓𝔚$_1$); ℭ: חקק כל הכותל.

קמה. ib. התם ליכא סולם מניע לרחב הכותל. S videtur non habuisse quae leguntur in OℭS: ביון דאית ליה רווחא מאבראי.

קמו. ib. עפר או בית שמילאהו עכר או צרורות . . . ונוטל . . . ועולם עד לרקיע. MOℭS; והתניא cet. תבן או צר' צרורות OℭS; והתנן 𝔓𝔚$_1$𝔚 — existimaveris partes esse mutatas. V. Tos. s. v. והתנן.

קמז. 79 a נתחייב' בית למיטיימי' קאי [אלא]. S=MPB.B con O: אבל בית לאו למיטיימיה קאי. ℭ: אלא בית למיטיימה מי קאי.

קמח. 82 b שמעכינים הכזורים ... איכרייתא S=codd. praeter M: איבריאתא et P: איברייתא.

קמט. 86 a V. C 646. Confirmatur lect. Rasch. interpr.: נגנדיס הללו.

קן. ib. V. C 647. V. interpr.: הסיק דירת ניתו.

קנא. 87 a s. v. ישל: ורבי יהודה לטעמיה דכלינן נמי נמתני' לגבור. Recte Rabb. colligit ex his verbis non habuisse S quae exstant in omn. codd.: ר"י אומר כותל שעל גבה תידון משום מחיצה. V. תוספות יום טוב ad locum.

קנב. 87 b s. v. נמי: ומייתינן עליה דרב דימי. Opinor habuisse S=OPB1B: דבי אתא רב דימי ... ובלבד שלא יחליפו, quae verba omitt. Mℭ. Non ita Rabb.

קנג. 88 a מסתפג אדם ניוס עוג ונצנצת S=codd. praeter Mℭ, qui add. בשבת.

קנד. ib. s. v. סמוכה: ועוד לר נ. Habuit S=codd. (praeter M): [אמר רב הונא] אמר רב.

קנה. ib. Recte putat Rabb. non habuisse S ורב לטעמיה דאמר רב אין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, quae verba exstant in B1B, omitt. in cet recteque dicit repetita esse haec verba e S s. v. עליונה sub fin.

קנו. 90 b להפ דרב חייא בר יוסף. מיתני לה. Necesse erat interpretari, quod verba haec a מימרא longe aberant. Itaque S=MPB1ℭ. OB ordinem sequuntur hunc:... א"ר גידל לזופתה א"ל רחב"י e. q. s. Non ita Rabb.

קנז. 91 b s. v. כולן: ומקחמר עירבו לה. מאן שמעת ליה. ורבי שמעון היס הלי סנדרא ליה שמעת דשמעון ר"ש וקאמר לא עירבו הא עירבו ר"ש וקאמר לא עירבו הא עירבו דאית ליה האי סברא e. q. s. ℭ (omitt. cet). Rabb.: ישמרש"י הובא בפנים.

קנח. 93 a sub fin. וכל היכא דקפיק תלתא הוו. S videtur=אי להבא נפיק תלתא הוו ואי זיל הבא איבא תלתא codd. praeter M: להבא נפיק תלתא הוו זיל הבא איבא תלתא.

קנט. 97 b כל ספרים העזוין. בספר. Habuit S בספר = codd. praeter ℭ: בספר תורה.

קס. 99 b. V C 756. Confirmatur lectio Rasch. interpr.: על ספ היקיבו יותר בית סחתים חין מטלטלין בו.

קסא. 102 a V. C 777. V. interpr.: חולמות שעוזין בם פירוש.

קסב. 104 a s. v. קא: ותית דנקטי בם משום שנות ... דכתיב הכל. Alterius interpr. nullus esset locus, si habuisset S=codd. praeter Mℭ: השכיל ... דכתיב.

Hae lectiones maximi momenti esse debent. Nam si quis lemmata vitiata vel textibus accomodata esse dicet, has haud negabit integras servatas esse. Fieri enim potuit, ut textus ex interpretatione, non interpretatio textus causa emendaretur. Itaque delectari nos oportet, quod quae ex priore parte capitis eius, ubi de lemmatis disserendum est nobis, infra eruemus, vera esse ex hoc lectionum

implicitarum capite cognoscere possumus. Etenim si ratione supra (v. p. 24) instituta codd. investigabimus, videbimus.

S con	𝔓	11;	=𝔓	1. =	11 : 1.
„ „	M	17;	„M	6. „	17 : 6.
„ „	O	8;	„O	4. „	8 : 4.
„ „	𝔖	11;	„𝔖	8. „	11 : 8.
(„ „	𝔅	2;	„𝔅	1. „	2 : 1.)

Habemus igitur, sicut infra, formulam:

S – 𝔖 – O – M – 𝔓.

Non enumerandas esse putavi lectiones implicitas cum codicibus consentientes.

C. Lemmata.

Lemmata[1] sunt verba auctoris ab explanatore interpretationi praemissa. Quae non solum in commentariis Isaacidis impressis, sed etiam, quod sciam, in codicibus exstant manu exaratis, ut in m. Haec necesse est codicis sive codicum, quibus usus est ille, esse instar neque tamen, cum multa in verba per se ipsa clara explanationem non scripserit,[2] totius codicis, ut ita dicam, Raschiani exemplum sunt.

Si commentarium manu ipsius Isaacidis scriptum[3] haberemus, nemo lemmata auxilium praestantissimum praebere ad textum Talmudicum ratione critica investigandum negaret. Neque tamen existimo, quod autographus commentarius, verbi gratia, Servii non est servatus, viros doctos esse deterritos, quominus lemmatis Servianis ad verba Vergiliana vera restituenda uterentur. Operae igitur pretium videtur esse Raschiana consulere scilicet editionibus et codd. mss. commentarii inter sese comparatis.

Quaerendum autem est, num ille in commentario Talmudico conscribendo explanationibus lemmata praeposuerit; fieri enim potuit, ut, sicut commentarium in Pentateuchum auctore A. Berlinero,[4] ita Talmudicum omissis lemmatis in margine codicis scriberet vel inter lineas insereret, ita ut, qui secuti sunt, scribae interpretationes eius suis codicibus adderent vel lemmatis ex aliis libris repetitis adornarent. Iam ita esse putaveram, cum lemmatum verba multis vidissem locis varia esse in variis editionibus atque ita, ut lectionibus codicum ipsius Talmudis variantibus responderent, verbi gratia ס=OS, mפ=PB,B; mפס=PB,, פ=OB et quae sunt generis eiusdem : omnia haec exempla suo loco tractabimus. Hoc tamen argumentum cognovi minime firmum esse: nam primum possumus dicere non m, verbi gratia, e P sed P ex m repetitum esse, non ס ex O sed O ex ס. At, si P ex m vel O ex ס sunt repetita, P omnibus locis m, O omnibus locis ס sequi necesse est. Possunt m et ס vitiata esse exempla eorum, e quibus P et O lectiones

---

[1] Vox hebraica est תפיסת לשון ("catch-word"; v. יד מלאכי, p. II, כללי רש"י, sect. 4). Verbo AAMBANEIN respondet (מלות) אחז מלה (v. כללים ברש"י commentationi מבוא התלמוד in vulg. edd. Talmudicis additos, nomine רדב"ז).

[2] quare e silentio verba non explanata cod. Rasch. utrum habuerit necne non possumus argumentari.

[3] quem Tosaphista vidit, v. 17 a s. v. קורותיו, 50 a s. v. עשירי.

[4] v. eius Raschii in Pentat. comm., Berol. 1866, p. XVI.

repetierunt. Tum fieri potuit, ut scribae, cum lemmata parvi aestimarent, ea, non ut in commentario Raschiano exstiterunt, sed ut memoria e suis codicibus tenebant, conscriberent. Itaque, nisi firmioribus argumentis uti liceret, constitui pro certo habere lemmata in archetypo exstitisse.

Si interpretationes reperirentur satis multis locis (pro ingente numero lemmatum) dissentire a lemmatis, iam concederemus haec a scribis immissa esse. Omnia per totum hunc tractatum lemmata pervestigavi neque ullam vidi discordiam intercedere inter explanationem et verba praeposita.[1] Quod cum inquirerem, explanationes Raschianas cognovi tam arte coniunctas esse cum verbis non modo praemissis, sed etiam eis saepe, quae sequuntur, ut si haec atque illa tolleremus, sermonis contextus dissolveretur et obscuraretur. Velut 85 a דכיון **שאני הכא**. דלמה בזריקת חויר וזריקת נוגה ושילגול ולמה בשילגול לחודיה שמצטרפין דלי ליט : **כלוה בפתח ולוה בזריקה דמי**. להכי נקט בזיר ; nam a verbis להכי נקט בזיר initium capit res praepositae contraria, verba **כלוה ... דמי** cum interpretatione, quam insequuntur, artissime sunt coniuncta. Puncta quidem disiunctionis nonnumquam in editt. omittuntur vel ponuntur ad arbitrium, ut videtur, typothetae.[2] Nam verba textus sparsa videmus saepissime atque immixta explanationibus, ita ut haec illaque alternis vicibus inter sese sequantur vel verbis textus sectio et incipiat et terminetur.[3] Cuius generis exemplorum numerus est ingentissimus. Iuvat unum alterumve ex infinita copia decerpere:

67 b **חייב** הטעות הרבים **והזורק לתוכו** ; ib. להכי **עד בית סאתים** יכול רוקד מלא **עד כמה** מקבלין קרבנו' ; b נדמה שהוא **מפושעי** ; b **והא אנן תנן** לרבי יהודה **עד שלא יוציא** להלן 69 a ; טכי לית **ישראל** בספרי 88 a ; **אי הכי כי עשו** נמי להכי יש בספרי שותפות בעליונה **לתחתונה**.

66 b : **השתא תרתי עבדינן** שכיחי ; 67 a **האי בר פנימית** שכיחי ולא ניתן בשירוי **למאן נבטיל** ובישול **חדא מיבעיא**:

70 b : **אמאי אוסר** ולפי ירוש' מצטרפת רבית **אוסר** ; 75 a **ט נמא דשכח** משחשיכה דלמא יכול לערב להכי קתני דלא... הכרי **אלמא** רגל **האסורה אוסרת**: להך פריישת **הא לא שכח שתיהן מותרות**. Quae tamen verba textus sparsa haud neglegenda, sed eo quo lemmata loco habenda esse existimavi: nam si quis de his in incerto sit, num manu ipsius Isaacidis scripta sint, certe illa concedet exstitisse in primo exemplo. Quamquam nonnumquam

---

[1] scilicet omnibus libris consentientibus.

[2] In cod. Oxon. (419 cat. Neub.) initio uniuscuiusque lemmatis verbum reperitur פיכ׳=פיסקא (in multis codd. Talm.), q. e. sectio.

[3] Erravit David ben Zimza (רדב״ז), cuius verba parum subtilia laudata sunt ab auctore supra dictorum: כללים ברש״י דע לך כי מנהג רש״י לאחוז המלה או מלות ומפרש אותם ויש לך לדעת שאותו פירוש אינו מתפשט זולתי על המלה אשר אחז לבד ואע״פ שימשוך הפי׳. אבל כשתמצא אות׳ מלה או מלות ואומר וכו׳ ומפרש אותו הפי׳ מתפשט בכל הלשון ההוא עד שתתחיל לאחוז מלה אחרת.

verba textus in interpretatione intexta ita cum ea coalescunt, ut difficile sit cognitu, quae sint verba Raschiana, quae textus: neque raro evenit, ut in editt. sectione in duas partes divisa ex paraphrasi lemma facerent.

Nonnumquam sermonis partes nectuntur praeposito lemmati verbo ופרכינן, ut 44 a ; sive ומשני 30 a ; ומשנינן 43 b. Scilicet sectiones magis inter sese coniunctae sunt in partibus halachicis quam in haggadicis: quamobrem hunc tractatum maxime idoneum esse putavi, quo res nova tentaretur.

Iam vero lemmata in primis exemplis exstitisse, vel ex eo apparet, quod saepe Tosaphista lectionem Raschianam sive laudat sive repudiat, quam in codd., quibus quidem mihi uti liceret, nisi in lemmate inveni non videmus. Velut 48 b: משתמשות, משתמשות (sb); 71 b : דלא עבדינן כתרי חומרי; 94 b: כי לית ליה בארבע אבל בישלש; 99 b: למטה.

Sane, ut lemmata sine interpretatione,[1] ita interpretationes sine lemmatis inveniuntur. Suas illa causas habent. Nam aut, quae ad verba pertineant, clarum est atque manifestum, aut praeparandi causa praemittuntur vel, ut suppleant, adiciuntur, generatim potius et summatim quam ut de singulis verbis dicatur. Non male כשרש"י מפרש בלא תפיסת לשון מהגמ' רגילנ' לשנויי דרצה : מלאבי כהן[2] לתרין שני' או ג' קושיות בהלכ' ולהכי לא היה לו מקו' בהלכה לתפוס בו. Delectatus sum verbis, quae sequuntur: ואני שמעתי מקצת רבנים שהיו רוצים לקצר בלשון[3] עם הלשון שלמעלה מכמנו ורוב הפעמים הוא יניעת בשר ולהג הרבה ועיילי פילא בקופא דמחטא . . . Lemmata omissa invenies, ut pauca afferam exempla, 63 a; 68 a; 69 a; 80 a duo; 83 b. Nonnumquam bonus scriba damnum sibi esse explendum putavit, velut 11 b (s).

Quibus rebus expositis satis docuisse videor lemmata proficisci a primo commentarii exemplo ; nunc explicandum est, quibus dificultatibus res obstructa sit et qua ratione eis mederi possimus. Quarum genera duo: nam primum difficile persaepe est verba Raschiana (interpretationem sive paraphrasin) a textus verbis distinguere. Omne igitur nobis in hac re cautionis genus adhibendum est. Atque peropportune accidit nonnumquam, ut verbis Talmudis syriacis sua verba inserat hebraica, hebraicis syriaca, ita ut facile haec ab illis seiungas. Quodsi, quam paraphrasin esse existimaveris, ad verbum non in uno, sed in pluribus codd. inveniemus, si non semper lectio dicenda, attamen numquam est neglegenda. Tum difficile est, nisi vero sermo differt, cognoscere, quo loco lemma terminetur, ita

[1] in nominibus insolitis ac novis, v. Rabb. 33 b ש.

[2] l. l. supra (p. 38 n. 1).

[3] Emendat qui librum (Berol. a. 1852) recensuit : לקשר לשון זה.

ut interpretatio initium capiat. Nam punctum disiunctionis (.), quod in rec. editt. eis locis videmus, neque in Pesarensi neque in Bombergiana exstat; nescio an in mś. Quod in eis quoque editt., in quibus exstat, potest nonnumquam non suo esse loco: Rabb. quidem semel atque iterum id ex uno loco in alterum transferendum sibi esse putavit, ut 10 b, 16 a, 17 b, 19 a, 63 a, 75 a, 78 b. Percommode igitur fit, ut persaepe terminus lemmatis significetur verbis quibusdam, velut וכולי (sive וכו׳) = et quae sequuntur, כלומר = id est, וכו׳ כלומר, בתמיה = ? sive !, בניחותא = affirmate et quae sunt eiusdem generis.

Iam lectiones ex lemmatis repetitae sunt enumerandae. Ac primum quidem eae, quae in diversis commentarii codd. eaedem sunt.

2 a 1. משכני (ונתתי S = MOSB; את משכני PB1.

2 b 2. (בארון כתי׳) ההוא S=cet; om. S.

3 a 3. (אמלתראות של) מילא M corr.; מילה S cet.

4. קורה לרבנן טעמא מאי S=cet; לרבנן קורה . . . PB1

5. סימנא בעלמא S = cet; OS add. הוא.

6. דרבה (הא) דרבא S; S=cet.

7. למה לה pb (idem ordo verbb. in mś)=MOS: למה לי לאפלוני בתרתי; con PB אפילוני בתרתי למה לי.

3 b 8. אמת מבוי ואמת סוכה S = MSB; mut. ord. OPB1.

9. כרבי sive כרבי=כרבי S sive רבי היא OPB (ואיבעי׳ אימא לעולם רבי היא ורוב) con M לעולם כרב נחמן ורב נחמן רוב.

10. (כרם שחרב) באמצעיתו S = M; אמצעיתו OPSB.

11. כרבנן דאמרי כרם (הוי) S=MSB (כרם הוי) con OP (הוי כרם).

4. a 12. כליו על כתיפיו וסנדליו בידו וסנדליו וטבעותיו בקומצו (וטבעותיו בקומצו) con P וטבעותיו וכנדליו בידו(בידיו) S=M ad verb. OB (טבעותיו וכנדליו). V. B לח.

4 b 13. (רובו) ומקפיד (עליו) המק׳ S=cet; OS.

14. (מקפיד עליו) ושאינו שאינו רובו ואינו M. S=cet;

5 a 15. לא דכולי עלמא מותר sive לא דכולי דב״ע קסברי מותר עלית מותר S=MOSB; להשתמש תחת הקורה omitt. SB PB1. (Rabb.: והשמיטוהו עפ״י רש״י), add. cet.

5 a 16. (. . . ואבי (לית ליה S=MS; לאבי OPB. V. B יב.

17. (דרבי אמי) ודרבי אסי S=MO; omitt. PSB.

18. סוף מבוי הכי נמי S=MOS. V. B יג.

5 b 19. (דמטפי ביה) פורתא (או דמבצר פורתא O; ביה) S=cet omitt. פורתא utrimque.

20. (וספק דבריהן) להקל S=MOPB; לקולא S.

6 a 21. (דרב) איקלע S=OPSB; אתא M.

7 a 22. (אחד) כדברי בית (שמאי ואחד) כדברי בית (הלל) S=cet; S utrimque כבית.

8 a 23. אדעתי׳ (דסליק אדעתין)S=MOSB; ובכל הדפוסים: הישנים אדעתי׳ בקו על הי״ד ופישטו ליה בד׳ (אמ״ר [אדעתיה] בטעות). PB1; אדעתיה rec (Rabb.

24. בין שעירבו S = M; דבין עירבו OPSB.

25. בעירבו במאי פליגי בשלא עירבו S=OPSB; mut. ord. M.

26. כלה (לצידי) S=OPSB; om. M.

27. (צידו אחד) ים וצידו אחד אשפה עולה PB כלה O } לים וצידו — ?(שצידו אחד) S=M אחר כלה לאשפה.

28. ויעלה (הים שרטון) S=OPSB; או יעלה M.

8 a 29. זורקין לה בשבת S=MPSB; לה לאשפה O.

30. פסיק ליה לסורא S=B; M om. לה בסורא; OB1S לה לסורא. לסורא P.

31. (שמא יעלה) הים S=OPSB;om.M.

32. חצר קטנה שנפרצה לגדולה S=cet; mut. ord. M. V. D נ.

8 b 33. (דאמר זה כנגד זה אסור) ולרבה S= cet; ולרבא M.

8 b 34. (ההוא מבוי עקום)[א]ועוד S=cet; והא OS.

9 b 35. חצר קטנה שנפרצה לגדולה S=cet; mut. ord. M. V. 32.

36. קטנה בי' וגדולה בי"א S= cet; mut. ord. S (hoc loco, non infra 10 a).

10 a 37. (ליתא) ודרבינא S; ודרבי אבינא לרבי אבינא MOS.

10 b 38. מרחיק שתי אמות מן הכותל S. M: וכ"ה Rabb.: מרחיק שתי אמות [מן הכותל non] ברש"י.

39. (לא אטרחוה) האי S=MOPB$_1$; האי ודאי SB.

40. אטרחוה S=PSB; אטרחוהו M(O).

41. לר' אבין S=cet; לרבין M.

42. אי בעית למימר (אלא)אי פלגינן דפלגינן O אי איכא למימר דפלגינן cet.

43. בפרוץ S=cet; דפרוץ B.

11 a 44. (שריבה כהן פתחים) אלא S=M; אלא אימא cet.

45. בהן S=cet; om. M.

46. (פתחים)וחלונות S=B; om. P.

47. (סבר לה להא)דרב S=cet; omitt. SB.

48. (ומתח זמורה) על גביהן S=OS; עליהן MPB.

11 b 49. אבקתא S =cet; אנקתא M (hoc loco, =S in מנחות 33a).

50. הכל מודים גבוה עשרה ואין ברגליה שלשה לא כלום אינמי יש ברגליה שלשה ואין בגובהה י' לא כלום S. לא OPSB. ה"מ אם גבוה [הכל מודים גבוה כלום pr] omitt. OPB, add. S.—M immutat ordinem (om. אם).

11 b 51 (כחנניה)דלא S=MOPS; לא B.

52. (דמיחייב)הוא S = OS; omitt. MPB.

12 a 53. (אינו צריך)לא(לח') S=OS; omitt. MPB.

54. (לשון ים)שנכנס S=OS; הנכנס cet.

55. אצרכוה S; כיה-PB.

12 b 56. (דאית)ליה(נידודי) S; ביה P בה B.

57. ואי לא הויא לה חצר S; omnia omitt. MS.

58. עד דאיכא פי שנים S = PB con כל שארבו(ה) יתר על רחבו(ה) פי שנים M(S): כל שארכה פי שנים ברחבה O:

13 a 59. לא רבי ישמעאל אמר דבר זה S= לא אמר ר"י דבר זה S; cet.

60. כתב שיכול לימחות S = cet; M: כתב שיכול לימחות.

61. ומאי קא מהדר ליה S=B (cet ?); om. P.

13 b 62. (כל שיש) והאריח S=SB : ואריח cet.

63. בהקיפה S=S (Mischna Neap. Pesar.); בהקיפו MOPB.

14 a 64. (מלבין) לה S=SB; ליה cet.

65. ומעמידי S=cet; מעמידי M.

66. (שפתו) אל (=II Chr 4, 2) S= OSB; עד (I R 7, 23) M. על (?) PB$_1$.

67. יסובב S; וקו...יסוב (P והיו ?).

68. שפת כוס S=OS; om. שפת MPB.

14 b 69. (כמה מרובע) מבדי S=cet; om. M.

70. לנודשא נודשא S=cet; נושא לנושא P.

15 a 71. (הקנים) חיצת S=cet; מחיצת OS (P primo).

72. (אין) מטלטלין S=cet; מטלטל M (pr).

73. נקע S=cet; בקע M (hoc loco, non 50 b).

15 b 74. בנכנס ויוצא S = MOSB; כשנכנס P.

16 a 75. יזדקר S=cet; ירקד M.

76. (בבת) ראש S=cet; אחת M.

77. (להן פיאה) ועשה S=OB; ועושה PB; עושה M.

78. (רישא) פרוץ מרובה על העומד אסור vel אסור. Exhibet hoc verb. O, omitt. cet.; infra : (סיפא) עומד מרובה על הפרוץ מותר [עיתר ?]; omn. codd. omitt. מותר.

79. סיפא תנא S cet; תנא סיפא עומד S; תנא נמי [נמי ?] רישא פרוץ M. נמי cet. M; omitt. רישא נמי פרוץ

16 b 80. (חבלים) זה למעלה מזה S=MOSB זו " מזו PB$_1$.

81. שיהא S=O (כדי) שיהוא P; שיהא MOSB.

82. בין הכל S=cet; הכל M.

83. ומקיפין S=MPB; מקיפין OS.

84. (המנונא) היכי S=cet; הכי O.

17 a 85. (משום) אין S=S; omitt. cet.

86. והקיפו לשבע S exst. in O SB; omitt. MP.

87. בחמשה S=O; cet omitt. נמי.

88. (מבלים, מאדם) פנוי S=cet; om. M.

17 a 89. דרך הפתח (ונסתם הפתח) S=cet; ℙ.

17 b 90. תחומין (sic, neque, ut placet Rabb., דכתיב אל e. q. s. =O : v. quae sequuntur : ומסכת יבמין בפרק מי שמת תחומין).

91. לבור (להקריב) לבאר S=cet ; M.

18 a 92. לנינה ולקרפף S=cet ; ב utrimque M.

93. סהר S=cet ; M.

94. חבלים S ; וחבלין ℙℬ.

95. לבור (לא) לבורות S=𝔖; MOℙℬ.

96. מאדם ועד בהמה S=cet ; om. 𝔖.

18 b 97. אוצר S=cet ; בנין M.

98. שושבינות S=cet ; שושבין 𝔖.

99. לו (נזדמנה) S=MO𝔖 ; omitt. ℙℬ$_1$ℬ.

100. שהצבור מתפללין S = MO𝔖 ; שמתפל׳ ℙℬ.

101. שדין רוחין S = M ; mut. ord. cet.

102. אומרי[1] מקצת[2] שבחו[2] S = O𝔖 ; cet mut. ord.

103. לאדם (דיו) לעולם S=cet ; M.

19 a 104. דאם כן (קשיא דר״ל) S = cet ; ודלי לא תימא הכי M=O. V. B נה.

105. בדבי (ריב״ן) (v. interpret. ; B נז.) S=cet ; ברבי (יב״ז) M (v. Rabb. ad locum).

106. דמעב׳ (ימינא) דעבר S=MOℬ ; ℙ𝔖ℬ$_1$.

19 b 107. (ופרצתו) ליותר מעשר = MO𝔖 ביותר מעשר vel בעשר pro (sic) ℙℬ.

108. חיצת S=cet ; מחיצת O𝔖. V. 71.

20 a 109. ימים ו ש ב ו sec S = cet ; נסתלקו M.

110. ובאו מי׳ בשבת לא קמבעיא לי ב ש ב ת om. O. באו=M𝔖ℬ ; ו ב א ו S. מ י ם ב ש ב ת om. ℙ. Inserunt נמי ל א ק מ ב ע י א ל י. O𝔖 לא et בשבת inter =O𝔖ℬ (O : מבעי). ליה M. לא תבעי לך ℙ.

111. לא (לטלטל) אסור =MO𝔖ℬ ; ℙℬ$_1$.

112. S = (זרו רבנן) למלאות [?למלאות] ℙℬ (Rabb.: והניהו ע״פ רש״י בשבת M. לטלטולי בה O לטלטל 𝔖 לטלטולי).

113. כעין (פסי׳) S=cet ; כמין O.

114. מותר להקריב כו׳ S exst. in cet; om. ℙ.

115. מכנים (אא״כ) S=𝔖; cet.

20 b 116. גבי בהמה (מי בעינן) S=MOℬ ; 𝔖 sec פרה ℙℬ$_1$; 𝔖 pr.

117. ודרי (ליה לדוולא) S = ℙℬ sec ושקיל MO pr ; ומפיק 𝔖 ; MO ודרא ℙℬ pr sec.

118. (והדר מעייל) ליה S=MO𝔖 ; ℙℬ sec ; omitt. ℙℬ pr.

119. (לא תיבעי לך דסגי) בראשה ורובה S=cet ; suff. ן־ℬ.

21 a 120. (ואם היו) רחבין S=cet; מרוחבין O.

121. (קלפת) לה S = ℙℬ$_1$ℬ; omitt. MO𝔖.

21 b 122. (עירובין) וידים S=𝔖ℬ ; ונטילת ידים cet.

123. (לה אזנים) ועשה S=cet; ותיקן O.

22 a 124. (וקטין) דאריך S=cet ; דאריך M.

22 b 125. (בית) מרון S=cet ; חורון 𝔖. V. B סד.

23 a 126. (ובלבד) שתהא S=MO𝔖 ; שיהא בה ℙℬ$_1$ℬ.

127. (אם) היתה S ; היתה ℙℬ.

128. באנשי החצר S=cet ; אנשי חצר M.

129. מלהכנים S=O𝔖 ; (אסור) להכנים Mℙℬ$_1$ℬ.

130. מאי תנא דקאמ׳ ועוד S=Oℬ. מאי אמר דקאמ׳ ℙℬ. מאי תנא דקתני ועוד ועוד מאי ועוד דקתני 𝔖 M.

131. (והא ר״י) בר אלעאי [בר לעלעי ?] S (?)=𝔖; omitt. cet.

132. והדר תני אחריתי [וכדר תני לחקריתי?] S; וקתני אחריתי Mℙℬ+לחומרא O; וקאמר אחרינא נמי לחומרא 𝔖.

133. הכא S=Oℙℬ ; (ועוד) התם M.

134. רבנן (אפסקוה) S=𝔖; cet omitt.

23 b 135. וכמה ה ן סאתים S=M marg O𝔖 ; שיעור ℙℬ$_1$ℬ.

136. לכל רוח S=M ; cet add. ורוח.

137. על פי שנים ; S=𝔖 (יתר) משנים cet.

138. דרבי S = cet ; היינו ר ב י יוסי OB.

139. ריבועא דריבעוה רבנן [ריבועא דריבעוה רבנן?] S=ℙℬ$_1$ℬ ; רבועא דרבנן O𝔖 + ולא מסיימי M. V. B סו.

140. רשות אחת הן S=𝔖ℬ ; omitt. cet.

24 a 141. אבל בית סאתים S = Mℙℬ$_1$; inserunt הוי אבל inter et בית O𝔖ℬ.

142. אסט׳; S=Mℙ𝔖ℬ איצטבלאות O.

143. ביצר הוא עושה S=cet ; om. M.

144. וגדרה pr S = Oℬ; וגדר אמה MℙS.

24 b 145. וחזר וניקב (sive וחזר וניקב) = M𝔓𝔙₁𝔙. ניקב במוציא זית O ניקב 𝔖.

146. (מדרס) טמא S=cet; מטמא O𝔖.

147. (השנייה) נפסקה S=cet ; om. M𝔖.

148. השנייה S ; שנייה cet.

149. אניש 𝔓 אניש ; S (לית דין בר) נש cet.

150. איניש S = cet ; כנון דין בר נ ש O𝔖 ; om. omnia M (hoc loco, non in שבת 112 b).

151. לו (אם פתח) S=𝔓𝔙₁𝔙 ; בו M בה O𝔖. ואם S אם codd.

24 b 152. עבריה (דבי דרי) פתחיה S=cct ; 𝔓𝔙₁.

153. S = (אמר אמימר והוא) דחזו M𝔖 ; דחזיין cet.

154. (בפום נהרא דחד גיסא)S=MO𝔖; add. הוה 𝔓𝔙₁𝔙.

155. אגידא M. ; מחיצה אגודא (דנהרא) S=cet

156. שדו ; אתו גמלי שדיין ליה S=cet ליה גמלי M.

25 a 157. דלית (בה דיורין) S=O𝔖𝔙 (O𝔙 praemitt. דהא ליה ; (משום M.

158. מועיל, לא מועיל M. ; לא הועיל, הועיל S=cet

159. מתני לקולא S=cet ; inserunt לה M𝔙.

160. ט ח ו בטיט S=𝔖, טח בטיט M; טחה בו בטיט 𝔓 טחה בו טיט O טח בו טיט 𝔙.

161. מן התל S=cet ; om. M.

162. לא הועיל . . . והד אמר הועיל S ; mut. ord. codd.

163. בנכסי הגר . . . בשבת S ; mut. ord. codd.

164. ממילא קא משבח S; ממילא משבח cet. שבחא ממילא הוי M דממילא הוא 𝔖.

165. קירויו M. ; וקירה בו S=cet

25 b 166. בקרפף M.(ומודינא)S=cet ; קרפף

167. דאית S = M𝔖 ; דאיכא (ניפופי) ליה cet.

26 a 168. שלף שדנהו ; S=𝔓𝔙₁𝔖 שלפינהו MO.

169. פירה S=cet ; 𝔖. פירא(דבי תורי)

170. מלך 𝔓𝔙₁ . ; S=cet (של) מלכים

171. S = 𝔓𝔙₁𝔙 ; והו(א)תנן (ביתו) והתניא MO𝔖.

172. להכנים ולהוציא S=MO ; mut. ord. 𝔓𝔙₁𝔙 ; om. 𝔖.

26 b 173. פישיטא S=cet ; om. M (videtur error esse scribae).

174. לאו כל כמיני' pr S=𝔖𝔙M (M לאו כלום קאמר ;(לא O.

175. ואע"ג S = cet ; והאי כי אמר והאי אע"ג דאמר O S.

176. מן S = cet ; מן המים ומן המלח מים ומלח O.

177. בכסף מעשר S=cet ; inserit 𝔓 מעות.

178. ומן 𝔖; והמלח (מן המים) ומלח S; המלח cet.

179. לחולין S=cet ; 𝔓. בחולין

27 a 180. מדקאמר אפילו מכלל S=𝔓. Inserunt inter אפילו et מכלל M : במקום שנא' בהן : 𝔖 שנאמר בו : O𝔙.

181. שנישא S=MO𝔖 ; שניישא (כל) הנישא 𝔓𝔙₁𝔙.

182. חד מתני אעירוב וחד מתני אמעשר S=cet ; mut. ord. M𝔖.

27 b 183. S=cet; om. M.(לא נצרכה) אלא

184. על גב ter S=O partim ; אנב גב cet.

185. ניזותה S=MO𝔖 ; 𝔙 pr ; ניזתה 𝔓𝔙₁.

186. S = M𝔓𝔙₁𝔙 ; (תנאי) דלקמן omitt. O𝔖.

187. ולד S=cet ; om. M (h. l., non 28 a).

28 a 188. [ב]פעפוען S = cet M corr ; בעפשפרשין M eras.

189. S [ב]פעפוען [וב]חל(ו)גלונו' eund. ord. quem cet ; alterum O.

28 b 190. וראוי S=MO𝔖𝔙 ; ויבול (למתקן) 𝔓𝔙₁.

191. ברכה איכא בינייהו S=MO𝔖𝔙 ; א"ב ברכה 𝔓𝔙₁ .

29 a 192. קמייתי M. ; (ולא) מייתי S=cet

193. הא M. ; התם (בבישל) S=cet

194. הריני כבן עזאי S=cet ; inser. inter הריני et כבן M : בעירובין.

195. פוכילא M. ; עוכלא S=cet

196. + ניסא M.(סעודה) מהאי S=cet;

197. התם (בחמרא) S=cet ; om. M.

198. מזון (ב' סעודות) S=cet ; om. O.

29 b 199. S = cet ופ ו ס ל את המקוה (Maimon., v. הלכות מקואות VII, 4 ; v. מקואות, תוספות יום טוב quoque VII, 2, s. v. 𝔙. V. B אע. ואינו פוסל ; (והתמד

200. איקרי ; S=M𝔖 (שיכרא מיקרי) cet.

201. ומדהתם (על חד ארבע) S=M ; מדלענין שבת cet. מדהתם O.

29 b 202. אביי (א"ל) S=𝔙 ; om. 𝔓.
203. ומאי (תבא עליו ברכה) S=cet ; M. ודקאמרת
204. דארבתא דערבתא S=cet ; O.
205. (כל שהוא ליפתן כדי לאכול בו) מזון ב' סעודות =cet sive ג' סעודות=𝔖.
206. בשר חי כדי לאכול ממנו S. Exst. verba haec in cet ; om. M.
30 a 207. ארישא רישא (קשיא) S=cet ; M.
208. על האדם (הנאסר) S=M𝔖 ; לו עליו לאדם O. 𝔓𝔚₁𝔙
30 b 209. מתני' במאן דלא כחנניה S=cet; M. דלא כחנניה
210. אנזירותיה עליה S = O𝔓𝔚₁𝔙. 𝔖. M. אנזורותיה עלויה
211. מינ' וביה מינה וביה S=cet ; 𝔙 ; מינה ובה M𝔓.
31 a 212. היכי (מייתי לה) היכי S ; codd. Rabb. והגיהו המהרש"ל בד' הראשון.
213. אפי' (לדבר הרשות) S = O𝔓𝔚₁𝔙 ; om. M ; נמי 𝔖. לדבר S = cet ; בדבר 𝔓.
31 b 214. מתנותיכם מעשרותיכם S=cet; 𝔓.
215. (דיממא לא) שקיל מיניה S = M𝔓𝔚₁. Inserit M. קביל ליה מיניה O.
32 a 216. ונותנן (בשופר) S=cet ; 𝔖.
217. (ורב נחמן) אמר לך =MO𝔖 sive =לימר לך 𝔓𝔚₁𝔙.
218. [לתרום] (מוטב) שיחשדו S=cet ; O. שיתרמו
219. יאבלו (ולא) יאכילו לעמי S=cet ; M. עמי
220. מי צייתי מי צייתי ; S=cet M. כה לה׳
32 b 221. אי (דנתכוון) אילימא S=O ; cet. דנתכוון נתכוון S=MO𝔖 ; 𝔓𝔚₁𝔙.
222. והא (קא משתמש) S = 𝔓𝔚₁𝔙 ; MO𝔖. הא
223. (כל דבר) שהוא משו' S=cet ; MO(𝔖 infra). שמשום
224. בתוך עיבורה של עיר S=cet ; 𝔖. בעיבורה של עיר M ; בתוך העיר an נתוך עיבורה של עיר, v. אילן pro.
225. עירובו עירוב S ; praemittunt 𝔓𝔚₁𝔙. נמי MO𝔖 הרי זה עירוב
226. כיון דאמר S=cet ; 𝔓. והאמר
227. (הנותן) את (עירובו) S = O𝔖 ; omitt. cet.
33 b 228 (צריך) שיהא (בראשה) S=cet ; M. שתהא
229. הדרן הדרן (?) S=cet ; M.
34 a 230. אע"ג דלא אמטו ליה כמאן דאמטו ליה . . . M ; דאזל, אזל 𝔖. . . .
231. שבת (אחר) השבת S=M𝔖 ; cet.
232. (חוץ לד' אמות) נפיק ליה S = M ; נפק 𝔖 ; ואזיל OB ; אזיל 𝔓.
34 b 233. הקונדום [ה]קונדם S=M𝔙 ; 𝔓. הקינטים O ; 𝔖. הקנתם
234. הינין אינין S=cet ; 𝔖.
235. קידין S=cet ; om. M.
236. פוחת לכ' פוחת לבתחילה S = ; ונוטל לכ' פוחת ונוטל לבתחילה M𝔙 . O𝔓𝔚₁
35 a 237. דכולי עלמא הסיט מחמת כחו טמא מחמת רעדה טהור S=𝔙. In 𝔖 sequuntur unam partem verba ואפי' באהל היסט, alterum, ואפי' בכלי quae verba S interpretandi causa inseruit ! Pro parte priore O : מחמת כחו דכולי עלמא לא פליגי דטמא ; alteram omitt. 𝔓𝔚₁.
238. (במאי) מוקמינן לה S=𝔙 ; om. M𝔓 קא מפלגי O ; 𝔖. פליגי
239. (במתנא) קטיר S = 𝔙 ; וקטיר 𝔓. דקטיר MO𝔖.
35 b 240. שאכל חציפרס אוכלין S=O =cet. חני פרס sive
241. ספק טבל בארבעים סאה S= cet ; M om. טבל et סאה.
242, בר ב"ר ; MO=S בר רבי (ינאי) ורבי (?) 𝔓. ; 𝔖𝔙
36 a 243. הכא (חדא חזקה) S = MO𝔖 ; והכא 𝔓𝔚₁𝔙.
244. (חדא חזקה) לחומרא S=O𝔙 ; לקולא M𝔖𝔓 (𝔓 : חזקי).
245. (שבת נמי) דאורייתא היא S=cet; 𝔓. יש בה עיקר מן התורה
246. ספק טמאה ספק טהור' S=MO𝔖 mut. ord. 𝔓𝔚₁𝔙.
247. עליה (לכי תיכול) עלה S = O𝔖 ; cet.
248. שהוא ט"י (לגין) טבול יום S=cet ; O ; 𝔖. שהוא מעשר ט"י
249. של מעשר טבל S = O𝔓𝔙 ; om. 𝔖. של טבל M ;
250. אם (אמר עירבו) ואם S = cet ; MO.
251. בו בה S=𝔓 ; 𝔙 ; MO𝔖.
252. קונה (עירוב) S ; codd.
36 b 253. מן (בא חכם) למזרח S=OS ; cet. המזרח
254. יכך (אצל רבו) S=MO ; ילך לו ; 𝔖; הולך 𝔓𝔙.

282. פסח cet. S = MB ; פסח (ז׳ ימי) הפסח
283. S = (דאי לא) אמר האידנא אמ׳ מברך . . . אומר . . . אמר ; cet מברך. O
284. או : S = M (O וליומ׳ אחרינא וליומא ; B וליום אוחרא .(ליומא אחרינ׳ אוחרא B.
285. עצרת S = cet ; om. P. (ור״ה)
286. יום = חגא S = M sive אלא (י״הכ) ויום B. cet
287. עביד M. נעביד S ; (היכי) ליעביד cet.
288. אי cet; omitt. אי S = rec ; (אחא)בר יעקב S = MOS ; omitt. PB1B. ליבריך M (om. scilicet אי).
289. ברלת S = cet ; ין סאלאכס ממלאכה S !
290. אין בדבריו כלום S = MS. b) דאין c) .(דלא : OP (P) ה״נ לא הויא תרומה אין בדבריו כלום d) .B1 בדבריו כלום ה״נ דלא הויא תרומה B. V. B. בב
291. דילמא S = MOS ; דאתי (למסרך) אתי PB1B.
292. ייבא S = MOS ; יימר PB1B.
293. כד חזייה S = M S(O : (כדחז׳ ; כי חז׳ PB1B.
294. מנולגלת S = cet; מנולגלות M. V. כנ B.
295. שהוא S = MS ; שמתחיל O ; מתחיל PB1B.
296. מה S = MOS ; ומה (לי לצאת) PB1B.
297. לבטל את S = MOS (om. להפר את ; (דבריו) PB1B.
298. רבן גמליאל S = codd. ; v. Rabb. s. l. נ.
299. בסהר S = cet ; בסהר M P. V. 93.
300. S = א״ר פפא פירות . . . ו ח ז ר ו codd. V. A X.
301. רב הונא S = cet ; (מודה לי) הונא MO.
302. היה S = cet ; praemitt. (מודר) שאם MO.
303. על שפת תקרה S = cet ; M add. שאחורי הבית.
304. בכל הבית S = cet ; MS add. בולו.
305. S = cet ; (מהלך את כולה) דלא MO. לא
306. S = MOS; (אטו הילוך) דבקעה PB1B. בבק׳
307. טילטול אטו הילוך S = cet ; MS add. נמי.
308. דלא S = MO sive דלא שבת לא דלא שבת באויר מחיצות בעו״י = שבת. . . לא cet. לא

36 b 255. מתני S = PB1B ; תני (איפכא) MOS.
256. דניחא ליה לאינ׳ש S = MOSB ; om. PB1.
37 a 257. להפריש S = cet ; למוד (עתיד) להפריש M.
258. לאיזו S ; לאיזה (שירצה) MOS ; איזה cet.
37 b 259. צריך לעשר S = OB ; P om. לא יאכל עד שיעשר. MS.
260. מחולל S = MO ; חילל (ר״י אומר) cet.
261. תנא דבי (איו) S = cet ; om. M.
262. ר ב א אמ׳ שאני התם דבעינן ראשית S = MOS ; רבה PB1B.
263. a) אין בדבריו כלום S = MS. b) דאין c) .(דלא : OP (P) ה״נ לא הויא תרומה אין בדבריו כלום d) .B1 בדבריו כלום ה״נ דלא הויא תרומה B. V. B. בב
38 a 264. בראשון ובשני (בבני עירי) בראשון ; PB1 הראשון ובשני ; S = OSB והשני M.
265. אי מודי׳ אתם לי S = PB1SB. לי O. אתם מודים MB
266. (אי אתם מודי׳) לי S = MOS ; om. PB1B.
267. בשני (מערב ברגליו) S = MOS ; ביום שני PB1S.
268. S = S sive ועבדי הבא (לחומרא) והבא = ועבדי cet. הבא
38 b 269. (עירב בפת) ב ר א ש ו ן . . . ביום ראשון . . . ביום שני ; S = MOS ב ש נ י PB1B.
39 a 270. על : S = MS עד (פתח מדינה) cet.
271. מיד S = cet ; om. M. (למרחץ)
272. איתבר S = cet ; אירכם O.
273. בשני S = cet ; add. בתחלה בפת בתחלה בשני O ; בפת S.
274. רבי S = MS ; ורבי (יוסי אוסר) רבי cet.
39 b 275. אסי S = cet ; איסי (דתני) MO.
276. אשי S = MS ; אסי (א״ר) cet.
277. ר ב ה בר שמואל S = MS (O רב שמואל PB1B ; O. infra) ; ר ב א
40 a 278. אלא S = cet; מחוץ לתחום) אלא om. M.
279. תשע S = cet ; י״א (מבעי ליה) M. (?)
40 b 280. שחרית S = MOS ; (שכולל) לשחרית PB1B.
281. שבע add. S = cet; מתפלל כדרכו B1B.

43 a 309. (במהלכת) אמר לך S=M ; omitt. cet.

310. (רצו) אמאי S=cet ; מאי MS.

43 b 311. (עבדים) הן S=cet ; om. O.

312. (מביא שפופרת . . . בה) ביבשה S=cet sive ניגמס = PB1.

313. ימדוד S=MOS ; מודד PB1B.

314. צילו וצל קומתו S = cet ; praemitt. PB1 קומתו ו.

315. (קברו) בצל S=cet ; בצד O.

316. בד' שעות . . . ניס S = MOS sive ביום = PB1B.

317. (לו) עשה S=OPSB ; ועשה M. V. B כד

44 a 318. קשיין אהדדי S = cet ; S add. קשיא אדם אאדם קשיא כלים אכלים. Recte Rabb. : ונתערבו בו שתי נוסחאות.

319. והא אתמר עלה [אמר] S = cet ; והאמר O.

44 b 320. לרעת bis S=MOS; מרעת PB1B.

321. זיקי S=B ; זיקא P.

322. מאי כאלו (לא יצא) S=M ; מאי אם היה בתוך התחום כאלו cet.

323. (כאילו לא יצא) מביתו (דמי) S = מתוך ביתו ; M OPSB.

324. (שנתנו)S=B ;om. P. לו (חכמים)

325. מובלעין, תחומין S=MOPB1B ; מובלע, תחום S.

326. מתחומו S=OPB1B; מתוך תחומו MS.

327. (ליכא למיחרעא): תחומין. . . מובלעין תהום . . . מובלע . . . S. התחום . . . תחום M marg) מובלע . . . תחום) O

328. לאו מילתא היא S=PB1 ; praemittunt cet הבלעת תחומין.

329. שבתוכה S = MOS ; שבת׳כה PB1B.

45 a 330. (לא היו זוין) משם S = cet ; ממקומן S.

331. (מן) הגויים S=cet ; הגוים MO.

45 b 332. (מובלע) ביניהן S=cet ; בינתיים MS.

333. (נשמים שירדו) מערב S = cet ; בערב MO.

334. דתנן S=cet ; דתניא S.

335. (העיר) כרגלי אותה S = cet ; inserit S אנשי.

336. ותניא בבריית׳ S=S; ותניא אידך cet ; ותניא B.

337. (אחריני נינהו) והני S = MS ; והנך cet.

338. וליפשוט S=MB; תיפשוט OPB1; ותיפשוט S.

339. (ראין תחומין) למעלה מי׳ S = OB1B ; omitt. MPS.

46 a 340. (כדי הוא) ר״א S = cet ; omitt. MO.

46 b 341. (ולא אמרו לערב) בחצירות S = cet ; חצרות PB1.

342. (הזה) כלשון S=cet ; ובלשון M.

343. (פליג עליה) מאן S = S ; ומאן cet.

47 a 344. שאר S=B ; om. P.

345. בתולות . . . בעולות S=cet; mut. ord. MO.

346. (ינשאו) והארוסות S ; וארוסות PB.

347. (נס) בה S=cet ; בהן M.

348. (חוץ מן) האלמנה S = cet ; האלמנות M.

349. חולה (fem.) S=cet ; om. P.

350. (הקברות ס״ד) בית S=cet ; בבית OS.

47 b 351. (מן הכל אדם זוכה ללמוד) שלא S; אדם ז ו כ ה S=S; לפי שלא cet ; שאין O. זוכה אדם cet.

352. (המשאיל לו) כלי S=S ; omitt. MO ; לגוי כלי PB1B.

353. והכלים והאוצרות S = cet ; ופירות והאוצרות M.

354. חריץ מים S=cet ; חרים M.

48 a 355. מחיצה (של ברזל נמי) S = MS ; omitt. cet.

356. כדבעא מיניה ר' טבלא כו' S = MO. V. B כו.

357. דיקא דייקינן S=PB1B. דיקא דייקינן S מדקדקינן O קא דייקינא M.

358. לא הוה תנינן S = S sive סוס = MPB ; O (תנינא).

359. א״ר שמעון היו שנים כו' S=cet ; M.

360. ומאי (שנא התם) מאי S=cet ; M.

361. לא אוושי (דיורין הבא) S = cet ; אוושי (?) M.

362. ואמאי אמאי S=M ; cet.

363. חד (הויא להו) חדא S=cet ; M.

48 b 364. כיון (דעירבה אמצעית) S = MB ; praemitt. אמאי O ; וכיון PB1.

365. לה דעירבה S=cet ; add. O.

366. עם החיצונה בהדי חיצונה S=cet; S.

367. ליה (הויא) לה S=cet ; P.

396. כמדומה S=cet ; דומה $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

397. בעירובו לדרום ולדרום בעירובו S =cet ; כעירובו לדרום לדרום כעירובו $\mathfrak{S}$.

398. ופלינ S = cet ; add. O : ותנא אתנא לא רמינן (duabus, ut videtur, lectt. confusis).

51 a 399. רהיט מטי S=cet ; ins. לעיקרו $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

400. לן (לביתו) S=cet ; omitt. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

401. לעיקרו (אבל) S=cet ; לעיקר M.

402. לא ידענא ליה S = cet ; om. M (error videtur scribae).

51 b 403. לו (שבא בדרך וחשבה) S=cet ; omitt. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

404. תהא שביתתי במקומי S ; שביתתי במקומי תהא cet ; שביתתי במקומי $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

405. מערבין S=MO$\mathfrak{S}$; לערב (ברגל) $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

406. המבל S=cet ; המבל M.

407. נוריות S=cet ; נוריון (?) $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

408. דנפק לאורחא S=MO$\mathfrak{S}$; inserr. דנפקא ליה ($\mathfrak{P}$).

52 a 409. והא S = M$\mathfrak{B}$; והא(א)מ' (ר"נ) cet.

410. בשני S=cet ; (ובניהן) שני $\mathfrak{S}$.

411. רבא S=cet ; רבא M.

412. אשתיתא S=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; אישתתא $\mathfrak{S}$ אישתיתא O.

52 b 413. כרבא S=cet ; כרבא M.

414. נזקר S=cet ; נזרק O(bis).

415. דתניא S=cet ; דתנן (ולמודד) $\mathfrak{S}$.

416. שאפי' S=cet ; אפי' (סוף) M$\mathfrak{S}$.

417. בית S = M$\mathfrak{S}\mathfrak{B}$; ובית (יוצא) O$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

418. פנום S = M$\mathfrak{S}\mathfrak{B}$; ופנום (יוצא) O$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

53 a 419. אותן (ועושין) S (=Misch Neap). ונר' שהיה כתוב אותן אותו M (Rabb.: אותה cet. V. B קה. ונשתבש).

420. זה לפנים מזה S=cet ; זו . . . מזו M. V. B קן. זו על גב זו $\mathfrak{S}$.

421. עליו (כל העולם כולו) S = cet ; om. M.

422. יכלו S=MO$\mathfrak{S}$; (לא) עמדו חבריו $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

53 b 423. שלוותי S = O$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$; שלוותי M ; שליבתי $\mathfrak{S}$. V. B קן.

424. עלת נקפת בכד ידאון נשריא לקינהון אויעדי בתר חברתה מינה . . . (?) ותיתקפי עלת בכד כאילפא לקיניהון [לקינהון $\mathfrak{P}$. בכדי [בכד S. בימא

48 b 368. מיערבא ; S=M(ובי הדרה)עירבה ועירבה cet. (M »תיגומא« post עירבה.) ; $\mathfrak{S}$

369. לרב (ששת) S ; ולרב codd.

370. קישי' S=cet ; omitt. O$\mathfrak{P}$.

371. אמרו דיורין S=cet ; ins. $\mathfrak{S}$ באן.

372. ואין (ב' רשויות) S=MO$\mathfrak{S}$; אבל לא $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

49 a 373. שתי (מבואות) S = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; שני MO$\mathfrak{S}$.

374. אסורה [וזה] ,זה ,ובאחד ,באחד (?), מותר S=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ (אסור) ; omnia femin. MO$\mathfrak{S}$.

375. מותר S=cet ; הותר (רגיל לעצמו) M ; במותר $\mathfrak{P}$.

376. וזו S = cet ; וזה (שאינה רגילה) M. שאינה S=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; שלא MOS.

377. היא S=M sive כמי (כמי) עצמה pro cet.

378. אותה S=M ; אותה (דוחין) cet.

379. אצל S=cet ; את (?) $\mathfrak{P}$.

380. שאינה רגילה S=MO$\mathfrak{S}$; add. בו $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

381. ורדניא S = M ; ורדינאה (ו)ורדינא O ; cet.

382. אינו (עירוב) S=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; אין עירובו MO$\mathfrak{S}$.

383. דמלא למנא ואייתר S. Pro למנא דמליי(ה) למנא. מנא : MO$\mathfrak{S}$ $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$.

384. דפלני מיפלג S. דמיפלג פלניה M. דקא פליגה מיפלג ,דפלניה מיפלג O$\mathfrak{S}$, $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$.

385. לאו משום S ; add. דאמ' $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$, דאמרינן O$\mathfrak{B}$. דאמר M$\mathfrak{S}$.

386. כי מנחא S=cet ; דכיון דמנח S.

387. במעה S=cet ; במעות $\mathfrak{S}$.

388. לאיקלקולי S=cet ; לקלקולי MO.

49 b 389. מוליכו S=cet ; מוליך $\mathfrak{S}$.

390. על ידי בולן S=cet ; לבולן $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$. V. B קנ.

391. בא למדור מן הצפון מודדים לו S = cet מן הדרום בא למדור מן הדרום (om. למדור sec M) ; mut. ord. (et inserto post utrumque למדור verbo לו) O.

50 a 392. ארבע S = O ; ויכייסו מנו תמני ארבע אמות מנו תמניא ; M ארבעה מתוך תמני (ב)ארבע אמות מנו שמנה ; $\mathfrak{S}$ $\mathfrak{B}$($\mathfrak{P}$).

393. דקידשו : S=cet יקדשו (ארבעים) (?) $\mathfrak{B}$.

50 b 394. הרי S=$\mathfrak{B}$ sive סרי (מקצת ביתו) S. על כרקן=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ הרי =cet ; infra

395. S=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; (תרי אלפי) ור' נרמידי MO ; נרמידי ור' אמות ואربע אמות $\mathfrak{S}$.

451. שבתוכן (והשובך) S=cet; MO.

452. והבתים S = cet; והבית (ישבס') M; ובית 𝔖.

453. אין (נפנין) S=cet; לא היו O.

454. לאחריהן S=𝔖; לאחוריהן 𝔓𝔅.

455. כין (רכתי') S=cet; om. M.

56 a 456. אם S = 𝔓𝔅₁𝔅; ואם אינו יודע אין יכול O אינו יכול M𝔖.

457. כמין התקופה S = 𝔓𝔅₁𝔅; כמין תקופה 𝔖.

458. ופני (פני מזרח) ומערב S=MO𝔖; מערב 𝔓𝔅₁𝔅.

459. והני מילי (דאתיליד) S=MO𝔖; דמתילידה S=cet; דאתיליד והוא 𝔖.— 𝔓𝔅₁𝔅.

56 b 460. כטבלא כמין טבלא S=cet; MO.

461. שמפסיד S; שהוא מפסיד codd.

462. מרובעת + S (?) = M𝔓𝔅; טבלא O𝔅.

463. שהוא S=cet; שהיא M𝔖₁

464. על אלפים S=cet; om. 𝔓.

465. לשדות S = cet; שדו' וכרמי' ולכרמים MO.

466. תחומין (כמה) S=M𝔅; תחו' 𝔓; תחומין דידה 𝔖; תחומי O.

467. הויא הוי O; (כמה) הוו S=𝔖𝔅; M𝔓.

468. קרנות S=cet; + דידה 𝔖.

469. נמי (משכחת לה) S (?)=cet; om. S.— משתכחא S=cet; משכחת לה M.

470. הוי S = cet; (תחומין כמה) הוו 𝔓𝔅₁.

57 a 471. להו (פישו) S = cet; לה 𝔅₁(?) rec.

472. בעינולא מנו (ריבוע(א) S = cet M marg; בריבועא M𝔖.

473. כאחת אחד 𝔓𝔅; S (להיות) אחת 𝔖.

57 b 474. (כל שאילו) מטיל (אמצעי) S = O𝔖𝔅; מכנים M𝔓𝔅₁. ביניהן S = MO𝔅; לביניהן 𝔓𝔅₁𝔖.

475. [התם] איכא בתים הכא [לכיכא בתים] S=cet; mut. ord. M.

58 a 476. שהוא מרבה S=cet; שמרבה M.

477. נברא S = cet M corr; גברא MO𝔓.

58 b 478. לה מתני לקולא S=cet; inserr. O𝔖𝔅.

479. לאחר (ומיעט) S=M𝔓; לאחד cet.

𝔓𝔅. [או] O𝔖𝔅 om. M וכר הוה בעי הוה אמר להו 𝔓. Puncta delenda sunt, si M𝔓 respiciemus. Quorum in loco O𝔖: זימנין אמר לה ינ"ל וכר הוה בעי אמר לה עדי (יעדי) כח"מ, quae vitiata in 𝔅: כי הוה ניחא לה דליזלון אמר להו (?) ינ"ל כי בעי דליתבון הוה אמר להו (?) יבח"מ. ותקף M ותיקפי 𝔓𝔅 ותתקפו [ותיתקפי 𝔖 תתקפי O.— בתר V. 852.

53 b 425. במשפט (שור) S = MO𝔖 משפט 𝔓𝔅₁𝔅. V. B חק.

426. בטור (מככן) S = cet; בישור M. V. B קט.

427. משאיל (יבד הוה) S=𝔖; שאיל M. שאיל cet.

428. באושפזיכניה S=cet; באושפזיא 𝔖.

429. טיבו (מה) S = O𝔓𝔅₁𝔅; זו טובה 𝔖; זו ומה טובה M.

430. אתרינו . . . ארקיעו S = 𝔓𝔖𝔅; התרינו . . . והרקיעו MO.

431. אחרונית S=cet; om. M.

54 a 432. יורה (מי) יניד (לך) S=cet; M.

433. שרף לצואר S = O𝔅; om. שרף שרף על הצואר M𝔓𝔅₁. 𝔖;

434. נראה (ואינו נראה) S = cet; שנראת O𝔖.

435. ממנו (מתבשמין) S=M𝔖; הימנו 𝔅. בה cet.

436. שדורסת ואוכלת S=cet; שאוכלת 𝔖. ודורסת

54 b 437. (משה) S=cet; לשמאל על שמאלו M. של

438. לימין (משה) S=cet; + של M.

439. הללן (ומה) S=cet; אהרן O.

440. ולינמרו S=cet; ולילפו 𝔓𝔅₁.

441. בעיזה ל(מלתא דמצוה) S=cet; אתו אמרו ליה איבא O.

55 a 442. צריך אתה (לעבור) S=M; mut. ord. cet.

443. תנרין S=cet; תנרנין 𝔖.

444. מרוה (אחת) S=cet; לרוח M.

445. דנותן (קמ"ל) S=cet; דנותנין M.

55 b 446. בין שתי לב' (עיירות) S = M𝔖; cet.

447. ואיתמר S=cet; + עלה M.

448. צד היתר . . . דדחיקא S = cet; mut. ord. M.

449. יהא (וכמה) S=𝔖 sive הוי = cet vel M (om. hoc verbo).

450. שבתיכה (והבורגנין) S = cet; שבתוכן M.

59 a 480. קמייתא MO𝔖(היינו)הך S=cet ;
481. אחר S=cet ; 𝔖. (ומיעט) אחד
482. של S=cet ; ושל (רבים) OB
483. עשה חוצה לה שיור = O sive חיור = cet. M𝔖 omitt. חוצה.
59 b 484. (ואין)לה S=cet ; (אלא פתח אחד) שם ; 𝔓 לו M.
485. אומרת S=cet ; + אפילו 𝔓B₁.
486. על פתחו S=𝔓B₁B; (דקה) לפתחו MO𝔖.
60 a 487. שרצפו S=cet ; ה- B₁.
488. ערסתא bis S=cet; ערסייתא bis M.
489. היו משערים (חכמים) S=𝔖; שיערו (משערין) cet.
490. לערב (ואמר לבנו) S=MO𝔖 sive potius ערב (לי) = לערב 𝔓B₁B.
60 b 491. באלכסונא S = cet ; באלכסון דמתא O𝔖.
61 a 492. לבני חמתן S=cet; לחמתן 𝔖.
493. מטטרני S = 𝔓B₁B ; מטטרנו O טטרוני מטטרני 𝔖 הוו ממטרני M.
494. אתו (כי) אזלי (להתם) S = cet; MO.
495. בני התם cet sive נמי נדר להמתן = נדר לחמתן=MO.
496. כייפי S = 𝔓B₁B ; שצילי O𝔖 שנעלי (?) M.
497. (מהלכין את) כל (עיר) S = cet ; om. M (h. l., non supra 60 b).
498. מגבה S=cet ; מעל גבה M.
61 b 499. הא (מני) =MOB sive סח=cet.
500. ביה פורתא S=𝔖B ; ביה טפי (גוו) OPB₁ ; om. M.
501. ר"נ (v. Tos. s. v. אמר) S=cet ; רשב"נ M.
62 b 502. הרי S=cet ; omitt. OPB₁.
503. (ישראל דכי איתיה)ו S=cet ; om. O.
504. מנהנ . . . נהגו S = cet; mut. ord. O.
505. קמי רביה S=cet ; במקום רבו M.
63 a 506. זבינא S=B𝔖; (אנא מיזבן) זבינא cet. אנא S=cet; om. 𝔖.
507. לא ליחוש(לסבא) S ; + ליה 𝔖B ; ולא ליחוי מר M ולא ליחוש מר O. Om. לא B₁. V. B קבר.
508. (א"ל) רבינא לרב אשי S = M𝔖 sive רבינא לרב אבי=cet.
509. (קאמר) והא רחוק ממנו S=cet ; om. M. Add. omn. codd. נ' פרסאות.
510. ולא אשכחן דאיצטריך (ליה יהושע) ואשכחן דלא איצטריך S=cet ; M.
63 b 511. בקילעא S=cet ; בכילה M.
64 a 512. דמערבי S=cet ; דמערבין S.
513. ולקיטו pr S=cet ; om. M.
514. ואמר (ר"י) S ; דאמר 𝔓B.
64 b 515. (מאי קראה) דכתיב S = 𝔓B₁B ; omitt. MO𝔖.
516. בו S=cet ; לו (ניטפל) 𝔖.
517. לא קשיא S=M𝔓B ; תנאי היא O𝔖.
65 a 518. יכול אני S=M ; יכול אני cet.
519. קריב כותחא S = cet ; inserr. לי M𝔖.
520. (מי) המתיישב (ביינו) S=𝔓B₁B ; שדעתו מיושבת עליו MO(𝔖).
521. (לשלם) בו (שכר) S=M𝔖 ; omitt. cet.
65 b 522. איבא S=cet ; נשפך בביתו M.
66 a 523. ואפי' ל' S=cet ; ולקיטו bis 𝔖.
66 b 524. לאו (דאתא בישבתא) S = cet ; om. M.
525. אלא בלשון משנתינו S = cet ; om. M.
526. כחצירות S=cet ; כחצר (לבתים) 𝔖. V. D ס.
527. את (עירובן) S=M𝔖 ; omitt. cet.
528. ליבטיל נמי לחיצונה S = cet sive נמי=O.
67 a 529. (שבח) ודאי אחד S=M𝔖 ; mut. ord. 𝔓B₁B. Nescio an ודלמי ; q. v. codd. rec Luriam secuti omitt. h. l.
530. כרבי אליעזר S = cet ; בן יעקב M (h. l., non 23 a).
531. (יש ביטול רשות מחצר לחצר) מאי S=M sive מתי=cet.
532. דאולפנא S=cet ; דאילפ' M.
67 b 533. עד כמה S=cet ; om. M.
68 a 534. רברבי S=cet ; om. 𝔓.
535. ריפתא S=cet ; פיתא 𝔓B₁.
536. אכלה תמרי S=cet ; ins. אימיה 𝔖.
537. לפנו S=cet ; פנו S.
69 a 538. (אינו אוסר) איכא S = 𝔓B₁B ; תני MO𝔖.
539. והא(א)נן תנן עד שלא יוציא S = MO𝔖 ; והא אנן עד שלא יוציא תנן B₁B ; יוצא S=cet ; תנן 𝔓. יוציא 𝔖. S +
540. דמרושא S=cet ; דמרושא O.

69 b 541. פרט לו(משומד) S = 𝔓𝔙₁𝔙 ; לחוציא את ה MO𝔖.

542. לרבות S=cet ; להביא (בני אדם) M.

543. שיחזרו בתשובה S=cet ; inserr. בהן M𝔖.

544. שבתות 𝔓𝔙. S ; (ולחלל) שבת

545. מלהכנים S=O ; להכנים ולהוציא מלהוציא cet. V. 172.

546. הרי זה S=cet ; om. O. (אוסר)

547. [neg].... [affirm.] אי S = cet; mut. ord. O𝔖.

70 a 548. (לאחד שלא עירב) פישיטא S = cet ; ל"ל פישיטא O ; למה לי 𝔖.

549. (ל"ל) הא תו pr S = 𝔓𝔙₁𝔙 ; omitt. MO𝔖.

70 b 550. בעי MV𝔖. S=cet ; (היכא דא')בעו

551. (זה הכלל) S=cet ; (מבוי) לאתויי מאי לאתויי + O𝔖.

71 a 552. לשכנים S=MO. (שותף)עם שכניו 𝔓 ; לשכניו 𝔖𝔙.

553. ראוי לערבו S=cet ; ראוי לערב M. ; ראוין לערב 𝔖

71 b 554. אסי M. S=cet ; (ורב) יוסף

555. בסמוכין S=cet ; בסומכין 𝔓𝔙.

556. הוא (ואי חד טעמא) S = cet ; omitt. 𝔓𝔙₁ .

557. דלא עבדינן כתרי חומרי S=codd. Tos. nomine דעבדינן : ר"ח e. q. s. V. supra (p. 40).

558. (משתתפין) ו S=M𝔖 ; omitt. cet.

559. סני O; (דבחדא) סניא S=𝔓𝔙₁𝔙 ; בפת . . . כי פליגי בין וח"א בין סני ליה —𝔖. S=cet ; mut. ord. M.

72 a 560. בזמן שמקצתן S ; בזמן שמקצתן cet ; שאם היו מקצתן MO.

561. במסיפס S=cet : בפסיפס O (bis h. l., = cet 72 b).

562. אף במסיפס S=cet ; + נמי 𝔖.

72 b 563. במקבלי S=cet ; במקבלין (פרס) M.

73 a 564. בזמן שדרכן S=cet; om. 𝔖 (sec).

565. אחר (כשמוליכין את עירובן למקום) S=O𝔙 ; אחר=cet.

566. הב"ע S=cet ; התם M. בנון om. S=O ; add. cet. דיורין בהדייהו S=cet ; inser. 'אחרינ M ; pro דיורין exhibet 𝔖 : אחרינא.

567. האב S=M𝔖 ; אב cet. V. D ד.

73 b 568. החצר S=cet ; (מבני) חצר 𝔖.

569. נשתתפו S=O𝔖𝔙 ; (ולא) נשתתפו 𝔓𝔙₁. V B קלט.

570. נבי = cet ; 𝔓: (והתניא) נבי צדוקי ! צדוקי

571. S = M𝔖 ; (דרך פתחים) למבוי במבוי cet.

74 a 572. אפי' חצר S = cet ; וחצר (אחת) M.

74 b 573. ולישדייה מיניה S=cet; נשדייה מן M ; שדייה מן 𝔖.

574. S. V. B כט. וההוא חזנא הוה כו'

575. ואי S=cet ; דאי (לא אמר) O.

576. וכי תימא תרתי sive 𝔖=וכי תימא תרתי=cet.

75 a 577. נתנו עירובן S=𝔓𝔙₁𝔙 ; inserr. את MO𝔖. V. 527.

588. S = M sive (דעירבה) פנימית פניימית=cet.

579. S. V. B לֹ. מדסיפא רבי עקיבא

580. וחכ"א אין דריסת הרגל אוסרת S=cet ; om. M (per haplogr.)

75 b 581. S=cet ; (לך רשותי) מבטילנא (מבטילינן rec) מבטילנ', 𝔓𝔙₁

582. רב S=cet ; (אמר) רב יוסף (תני) וכן M.

583. אם S=MO𝔖; omitt. 𝔓𝔙₁𝔙. (היו)

584. רבים S=cet; om. M (err. scribae). (ברבי)

76 a 585. שוינן M. S=cet ; (מי) משוינן

586. ולא S=cet ; לא (מינכרא) M𝔖.

76 b 587. דנפיק S=cet ; om. O. (עיגולא) ריבועא מנו S=cet, ins. M : דנפיק. Infra

588. אויר שתי S=cet ; ins. שבין 𝔖.

77 a 589. תשמישתיה S bis=cet; תא-𝔓𝔙₁.

590. שהטמינה S=cet ; שטמנה 𝔖.

77 b 591. שביעית . . . מעשר S = MO𝔖 ; mut. ord, 𝔓𝔙₁𝔙.

592, של שליבות S = cet ; ששליבותיו M.

593. והוסיפו S=𝔖(rec; Rabb.: אי נמי (המהרש"ל בד' הראשון ע"פ רש"י ; omitt. cet.

78 a, 594. S = cet ; (צריך זיז . . .) להתירו למעטו O𝔖.

595. S=codd. ממעט נמרח שמעתי מרבותי Verb. נמרא exstat in editt. rec (Rabb. : והוסיפו המהרש"ל בדפוס הראשון ע"פ רש"י!)

78 b 596. S=cet; mut. ord. להשלים כותל 𝔖.

597. S = cet sive מלא קומתו של כותל=O.

598. S=MO𝔖 ; (ואריא) הוא (דרביע) omitt. 𝔓𝔙₁𝔙.

78 b 599. והא אנן תנן ; S = MO𝔖 והתנן 𝔓𝔙₁𝔙.

600. אבל לענין חציצה = 𝔓𝔙₁𝔙 sive אבל לענין = M sive denique אבל לענין = O𝔖.

601. בטליה S = MO𝔙 ; בטולי cet.

79 a 602. אבל ; S = cet זו (שלא בנגד זו לא) M (omisso scilicet לא altero).

603. (מעמיד אדם) את (בהמתו) S = cet ; om. 𝔖.

604. כאי זה צד ; S = cet ביצד M.

605. (ביון) דאיכא תקרה S ; inser. O מחיצות ו, cet מחיצה ו ביון. S = cet; om. O. In rec ad verba inserta notam videmus: ע"פ רש"י, רש"ל מ"ן, scilicet.

79 b 606. (שניהן) אסורין S = rec (Rabb. : והניהו המהרש"ל בד' הראשון ע"פ רש"י codd. אוסרין ; (ואינו מן הצורך

607. (ליה) (דהדר) ובטיל S = 𝔓𝔙₁ ; M. חד מינייהו אירך 𝔖𝔙 ; O. Praemitt. בטיל

608. לבטולי להו S = cet ; לאיחלופי 𝔖.

80 a 609. (מי איכא) למאן דפליג S = 𝔓 ; עליה + M למאן דאמר דפליג ; 𝔙 דמאן דפליג O (omiss. verbb. ולא פליגי לא הוה בעי ; 𝔖 מי איכא).

610. דאסרה S = cet ; דאסר . . . אסר M. . . . אסרה

611. שאני התם ד ל י כ א מחיצות S =cet ; דאיכא M. V. Tos. s. v. שאני.

612. (מבואות) שבין שתי S = 𝔓𝔙₁𝔙 ; של MO𝔖.

613. (כל שאילו) מחלק מזון ב' סעודות 𝔓 מחלקו למזון [מחלק מזון S. ביניהן ואין (מזון ב' טעודות omiss. מחלקן למזון ; O מחלקן למזון M𝔖. ואין] + מניעות 𝔓𝔙₁.

81 a 614. בכל משתתפין S = cet (ו)בכל ; om. O.

615. חסדא S = MO𝔖 ; חמא 𝔓𝔙₁𝔙.

616. או לנחתום S = MO𝔖𝔙 ; ולנחתום 𝔓𝔙₁.

81 b 617. אלו (בד' פרקים) S = M𝔖 (O ?) ; בשנה 𝔓𝔙₁𝔙.

618. ואין ללוקח אלא דינר S = MO𝔖 ; + אחד 𝔓𝔙₁𝔙.

619. דברי (תורה) דין (על) S = M𝔖 ; cet.

620. בעירובין (אמרתי לך) S = cet ; בעירוב MO𝔖.

82 a 621. (עליו . . .) וכל S = cet ; כל M𝔖.

622. (שניעור) ואינו קורא אימא ופרכין (sive סלקא דעתך) נדול נמי אימא סלקא דעתך . . . אלא כל שניעור משנתו ואינו קורא אימא אימא S. סלקא דעתך] omitt. 𝔓𝔖 ; add. cet. נדול נמי קרי] M corr 𝔖 inserto הכי inter alterum verbum et tertium ; נדולים נמי קרו cet. בל] O𝔖 ; praemitt. אימא 𝔓𝔙₁𝔙. משנתו] v. infra 1022. ואינו om. 𝔓. Pro omnibus his verbis M : משניעור) משנתו וקורא אימא אימא).

82 b 623. דאיתיה לאבוה . . . דליתיה לאבוה דאיתיה אבוה. . . דלא איתיה (דליתא) S=M אבוה cet (דליתא O).

624. (ועירב) רבן עליהן S=MO𝔖; mut. ord. 𝔓𝔙₁𝔙.

625. אשה מ"ש S=O𝔓𝔙₁𝔙; mut. ord. M𝔖.

626. כבר S=MO𝔖; מכבר 𝔓𝔙₁𝔙.

627. לפסול (את הנוייה) S=cet; add. M «נכ».

628. ריפתא S=cet; ריפתאה 𝔖.

629. (רווחא)לבסימא (שביח) S=𝔓𝔙₁𝔙; לבסומא MO. לבסומי

83 a 630. איתי (חלחן) S = M𝔓𝔙₁ ; ואייתי cet.

631. אכתי ; S=cet א"ה (הוי ליה טפי) 𝔓₁𝔙.

632. כין דלא הוי ביצה לא הויא ; S bis ח ש י ב ליה 𝔓𝔙₁𝔙; MOS. כביצה 𝔓𝔙₁𝔙 [חשיב קא O השיב' חשיב M𝔖.

633. על ירושלמית S=cet; ins. של M.

634. בוו(ו)עודות דרבי S=M𝔓. בוו' של O. ביוצודיות דידה ; 𝔖 וו' דרבי ; 𝔙 רבי

84 a 635. מלאה (מים) S=cet; מלא O𝔖.

636. תנא (סלע) S=M; אשמעינן cet.

637. דליכא למיגזר S = 𝔓𝔙₁𝔙; praemitt. הוה אמינא משום M𝔖, משום O.

84 b 638. (שתיהן) אסורות S=cet; אסורין M.

639. (אסרן) אהדדי S=cet; om O.

85 a 640. (שבין שתי) חצרות S=cet; רשויות O.

641. דלזה ב ז ר י ק ה ו ש ל ש ו ל ולזה ב ש ל ש ו ל לחודיה S=cet; mut. ord. M (omiss. לחודיה).

642. בפתח . . . בזריקה S=M; mut. ord. cet.

85 b 643. (שני) בתים S=cet; גנין 𝔙.

644. (יד) תפיסת S=MO𝔖; תפוסת 𝔓𝔙₁𝔙.

645. (אינו אוסר) עליו S=cet; omitt. 𝔓𝔙₁.

676. (לכלים) אבל לא = O sive לכל ולא = cet.

677. לו M. ins. ; שיש דיורין S=cet 89 b

678. סלוקי נפשייהו S = cet ; M. דסלוקי סליק נפשיה

679. הותר בכל הגנין S = cet ; M. מותר בכל הגנות ; ℭ בכל הגנות

680. ליה . . . כרמלית S = cet ; om. M. 90 a

681. השתא מיהא ; S=cet את"ל קאמר M.

682. וגג יחידי לרבנן S = cet ; om. M (err.).

683. ליכא יותר מב"ס . . . איכא S = cet לא הוי . . . הוי ; MℭO.

684. למטן ; S=Mℭ למטה cet.

685. ושמואל ; S=Oℭ ולשמואל cet. 90 b

686. איתא ; S = cet (אי) מיפחית M. דמיפחית מיניה

687. (חצירות) S=Oℭ ; omitt. cet.

688. (קרפיפות) S=Oℭ ; omitt. cet. 91 a

689. (מעלין) לו S=Mℭ ; omitt. cet.

690. (שהיו) בזמן S=Mℭ ; omitt. cet. 91 b

691. (אלו) של רבים S=cet M corr. ; M. לעצמן

692. ועירבו אלו לעצמן ואלו לעצמן S =cet M corr. ; ואלו עירבו לעצמן ואלו עירבו M. לעצמן

693. או אם היו ; S=MOℭ או שהיו ; ℭ. או $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

694. כולן (רשות אחת) הן S=cet ; om. M.

695. כל זמן שהן (של רבים) S = cet ; ℭ. בזמן שהיו

696. לא עירבו (חצירות) S=cet ; om. ℭ.

697. אימא (מודו) S=ℭ$\mathfrak{B}$; om. cet.

698. במקומו S=cet ; בחצירו ℭ. 92 a

699. (אבל) לשעירבה S=ℭ rec ; עירבה cet ; M. »לזו שעירבה«

700. (חייא) בר רב S = cet M corr. ; M. רב יוסף

701. הנדול (מותר) S=cet ; נדול ℭ.

702. גדולה (מותרת) S = cet ; הנדולה M. V. D ד.

703. (חצר) דמינכרא S=cet ; omitt. ד $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

704. נמי (מינכרא) S = cet ; omitt. MO.

705. שאילמלי ; S = codd. שאילמלא 92 b rec (Rabb. והניהו ע"פ התום' במגילה כ"א).

646. (הללו) בכלים S=cet; בבנדים M. V. B קמט.

647. (מלבו) הסיע =S cet; הסירה M ℭ (pro מלבו exh. מדעתו). V. B קן. הסיחה

648. (עריבי מיא) הא pr S=cet; om. ℭ.

649. (ותו) לר"י = ℭ sive הא = לרי cet. דאר"י

650. (קנים) ראשי של S=M ; ראשן cet.

651. (ניכא) לאידך S=cet ; ℭ ; להך M. להאי

652. (קל) אלא S=ℭ ; משום ד cet.

653. כשירה, פסולה S=cet ; ות־ O.

654. (שבת) אבל S=cet ; נבי M.

655. שהיה S=cet ; שנעשה M.

656. ס"ת ולא הביאו ס"ת S=cet; ולא הביאו ℭ.

657. סדרין S=cet ; סדין $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

658. [ונוד] כוף S=cet ; כולי לאחית M.

659. לה בבניסה S=cet ; ins. מחיצה ℭ.

660. מפני שלא היתה עמוקה S=cet ; M. שמא אין בעומקה. עומקה : ℭ עמוקה pro

661. (ואין) יזוז cet ; יזין S; (ולא) יוז (נרחצו) M. — אפילו (מלוא נימא) S = Mℭ, omitt. cet. מוזין

662. ולזעירי קשי' הא S = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ (O : דזעירי נופיה תקשי הא ; M (קשי' מתני' ולזעירי תקשי לך מתניתין הא ℭ.

663. (דימי) ורב S=ℭ ; ורב cet.

664. ניפקי S=cet ; נפקי M ; ארבעה נפקי ℭ.

665. מסתפנן S=cet; מסתפנן M. אדם

666. אף מביאה בידו S=cet ; מסתפנן אדם באלונטית בשבת ומביאה (ℭ בידו) Mℭ.

667. התם תיימי מיא S=ℭ ; התם תיימי : M מיא cet. התם הני תיימי ;

668. (אין שופכין) לתוכה S = Mℭ ; בתוכה cet.

669. אפילו לשפוך S. V. B לא.

670. [בין מבחוץ] בין מבפנים S=MOℭ ; mut. ord. $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

671. שהוא קמור S=cet ; שקמור Oℭ.

672. (תיימי) מיא S=Oℭ ; omitt. cet. 88 b

673. (דסתם צנורות)בימות הנשמים S= Oℭ sive בימות הנשמים = cet.

674. (נג נבוה) מחברו =M marg sive מחברו =cet. 89 a

675. (ששבתו) בתוכן S=MOℭ ; לתוכן $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$.

93 a 706. שאם אתה ואלו השוה S = cet ; משוה ℭ.
707. (עיקר) עד S=cet ; עם M.
708. אותבן ממתני' ℵ = cet ; (M : אותיב ליה ממ' ; (מחני' ℭ.
709. אין שם. . . כרי ordo verbb. qui in cet, alter in O.
710. (היינו טעמא לאו S=cet ; om. ℙ.
711. מיזדרע ליה S=cet ; ℭ.
712. נעשה S = MℭB ; (כשייר') cet.
93 b 713. בתחתונה S = cet ; om. M ; „בנגי תקתונה" M marg=ℭ.
714. (תחתונה) תרי חערב S : mut. ord. cet ; תערב שנים ℭ.
715. הק' ℙ ; וקטנה (אסור') S = ℭ ; והק' B.
716. אלא ודאי S=cet ; inserr. Oℭ אימא.
94 a 717. כשאבדה S=M ; בנון שא' cet.
718. (מודו ליה) אימא S=cet ; om. ℙ ; אפי' רבנן M.
94 b 719. (רב) בי S=M ; בבי ℭ ; דבי cet.
720. כי לית ליה בארבע אבל בשלש S= codd. ; v. Tos. s. v. בשתי.
95 a 721. (המפולש) למבוי S=cet ; במבוי M.
95 b 722. (רש"א) נותן S=cet ; נותן M.
723. ולשם הוא (מוציא) לשם S=MO ; ℙB1B.
724. מנהג S=cet ; דרך ℙB1.
725. [ד]ת"ק סבר שבת . . . (ו)ר"נ סבר מר סבר . . . ומר סבר O. V. A XII. S=cet ;
96 a 726. אלא שבת לאו זמן תפילין S=cet ; omitt. B1B (Rabb.: בשבנה).
727. (הישן) בישמיני בסוכה S = cet ; mut. ord. M ; om. בשמיני ℙ.
728. פסח ומילה הפסח והמילה S=cet; Oℭ.
729. השמר דלאו . . . השמר דעשה S= cet ; mut. ord. ℭ.
730. (יצאו) שבתות וימים טובים =OℭB אלו=זבחות ויו"ט sive cet.
731. (אות) עצמן S=ℭ ; נופן cet.
732. (שבת נמי ז"ת) הוא S = ℭ sive טו=cet.
733. ודילמא סבירא ליה לילה ז"ת S=ℭ ודלמא ס"ל כ מ א ן ד א מ ר (cet דילמא) ; לילה ז"ת M.
734. (מיחו) בה S=cet ; בידה M.
735. של יונה S. V. B לב.

97 a 736. ענין S=cet ; נענבינהי O.
737. מסיני S=MO ; + הוא cet.
738. (מומחה) ממי שאינו S = cet ; מישראל שאינו מן ה M.
739. (וכן) בצבת השני S = cet ; בצבת שני O ; צבת שני ℭ.
740. (ואי) לאו S=OℭB ; לא cet.
97 b 741. היה קורא S=cet ; הקורא ℭ.
742. ה(נדרסת) S=M ; omitt. Oℙℭ ; ד B.
98 a 743. ודלמא(מעיין בהו) S=Oℭ ; דלמא cet.
98 b 744. תוך שלשה לרבנן S=cet ; למטה משלשה M.
745. (ומשתמש) בכל הכותל S = cet ; בכותל O.
99 a 746. (דלא היפך) ואע"ג S=ℭ ; אע"ג cet.
747. ר' מאיר מטמא ר' יוסי מטהר S= ר' מאיר מטהר ור' יוסי מטמא cet ; O ; v. Tos. s. v. ר"מ.
748. (מינם אנים) והא S=cet ; ואמאי Oℭ.
749. כח S=cet ; כיח O.
99 b 750. קולט אדם S=cet ; וקולט M.
751. למטה S = codd. V. Tos. s. v. קולט.
752. (תנא) אם יש S = cet (ℭ אם ש err.) ; om. M.
753. דאיכא חוליא S = cet ; דאיכא דייש בחוליתה ; B בחוליא ℭ.
754. תנ' האשפה S=cet ; תנטל אשפה B ; תיבטל אישפה ℙ.
755. המסיך O. שהיה מיסך S=Mℭ ; ℙB1B.
756. (בית) S = ℭ ; (סאתים) אלא בב' קם. V. B cet. יתר מבית
757. רבא S=cet ; רבה ℭ.
758. (דסלקי . . .) אסורין S = ℙB1B ; אסירי M ; Oℭ.
759. דנחתין לתתאי S ; דנחתי לתתא Mℭ ; נחית לתתאי O. ; ℙB1B
760. (ואין) נתלין (באילן) S = cet ; נסמכין M.
761. אם (עלה) S=cet ; om. O.
762. עלה S = cet ; הבא נמי ירד ה"נ עלה מותר לירד ; O מותר לירד ℭ.
100 b 763. אלא דלא קא S = דלא קא עביד ; כי B דלא לא יהיב לא קא עביד ; ℙℭ עביד אלא דכי לא יהיב לא עבד ; M יהיב לא עבד O.

100 b 764. עוקצא S=M ; עוקצי O ; cet.

765. ברנלים S.

766. והאישה . . . בלב S.

767. כבהמה S=cet ; om. S.

768. זינא S=cet ; זינא M ; לבושא ℭ.

101 a 769. הדלת S=cet ; דלת O.

770. בשיש (להם ציר) S ; בשיש ℙ𝔚.

771. עשו לו (אא"כ) S = ℭ ; עשו לו M ; עשה ℙ𝔚𝔅 O.

101 b 772. בו (ונועל) S = MOℭ ; omitt. ℙ𝔚𝔅.

773. שהוא ; (מפני) שמוציא S = Oℭ כמוציא cet.

774. יהודה (ור') יוסי (מתיר) S=cet ; O.

775. דשרי (לא פליגי) דשרי = ℭ sive cet.

102 a 776. שקשור בדלת S=cet; ins. ותלוי ℭ.

777. דארבא S=cet ; om. M. V. B קסא.

778. הונא + (לקמיה) דרב S=cet ; M.

102 b 779. במדינה S, ובמדינה(דוהקין) ℙ𝔚.

780. ושל דות S=cet M marg ; om. M.

781. לא שנו אלא S=cet; מחלוקת ℭ.

782. לי לא שמיע S ; לי לא שמיע ℙ; + לי 𝔚.

103 a 783. הרכיבו S=cet ; הרכבתו ℭ.

784. (כלי) הא S=Mℭ ; כאן cet.

785. משום פלוגתא דר"א = 𝔚 sive משום דקא בעי למיתני = ויש כעותה דר"ת משום דקא בעי איפלוגי פלוגתא דר"א vel Oℭ ר"א.

786. הרכיבו bis S=cet; הרכבתו Oℭ.

103 b 787. בשינוי אין בכלי לא חבירו אין (ו)איהו לא S ; ordo verbb. idem qui in cet ; alter in M.

788. אי דעלתה לו ; S אי דעלתה M ; ואי עלתה לו ; cet אי עלתה Oℭ.

103 b 789. ביד S=cet ; בידיה O ; om ℭ. V. A LXXXI.

790. אליעזר (ותפשוט דר') S = cet ; אלעזר O.

791. ביד . . . (לר"א) S = cet ; M בין ביד בין בכלי (M corr = cet) ; ℭ. V. A. l. l. M marg: ולטעמיך תקשי נמי לרבנן נשקליה ביד.

792. עליה (כורך) S=ℭ𝔚 ; עליו cet.

703. בנדים (לא הוי יתור) S=cet; om. ℭ.

794. אי נמי S=cet : אב"א O.

795. דרבי (חייא) S=cet ; דרב M.

104 a 796. וממלאין S=Oℭ(O om. ו cop.); וממלא cet.

797. דלאו (עבודה היא) S=Oℭ ; דלא cet.

798. לא בסל ולא בקופה S=cet; om. M.

799. בקול (שיר) S = O ; קולו Mℭ ; קול cet.

800. דמן מזומה [ד] S = cet ; מזומי M.

801. יספוק S ; יספק codd.

104 b 802. עליה דברים S=cet; mut. ord. ℙ𝔚𝔦.

803. מן ההיכל ומן האולם S=ℙ𝔚𝔦𝔅 מהיכל האולם ; M marg ומן אולם om. M. ; מהיכל ומאולם ומבין אולם ℭ.

105 a 804. מסייע כהני [רב כהנא] S=cet ; כהן "מסייע" דכהני הוא M.

895. אישתרי ב(אבילת) S=cet; חזי ל O ; חזי ב (?) ℭ.

Hae sunt lectiones Raschianae ex lemmatis repetitae discrepantes a codicibus sive omnibus sive nonnullis. Atque haud esse alienum videtur inquirere, quibus codicibus vel editionibus impressis cum codice Raschiano maxima, quibus minima intercedat familiaritas atque similitudo. Consentaneum videtur hanc sequi rationem: sunt nonnulla exempla, quae posse lectiones, posse autem interpretationes verborum esse textus suis locis indicavimus: tres interpretamenta esse pro certo habemus: quas duas ℭ exhibet, tertiam O (237. 291.—90.); itaque persuasum mihi est inter S et ℭ maiorem esse similitudinem quam inter S et O atque maiorem inter S interque ℭO quam inter S et cet:

S—𝔖—O—cet.

In ceteris non tam certus sum, utrum lectio exstet an paraphrasis. Eis tamen codicibus, qui in his quoque ab S discrepant, maior est dissimilitudo cum S quam eis, qui soli eandem atque S lectionem certe exhibent, si non interpretamentum Raschianum lectionis loco textu receperunt. Atque si $\mathfrak{B}_1$ omnino, $\mathfrak{B}$ in praesens neglexerimus, solus 𝔖 invenietur = S novem exemplis (9. 131. 205. 268. 358. 449. 576. 650. 775.), solus O six (78. 240. 483. 528. 597. 676.), solus M tribus (286. 531. 578.); solus $\mathfrak{P}$ uno (570.)=S, duobus (15. 312.) con S, vel, si $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ pro uno $\mathfrak{P}$ habendi sunt, quinque (112. 139. 316. 570. 600.) = S, quinque (15. 107. 317. 212. 490.) con S :

S – 𝔖—O—M—$\mathfrak{P}$.[1]

Rem ita se habere vel ex hac computatione potest cognosci. Ceteras enim lectiones videmus nonnumquam cum omnibus codd. praeter unum aut consentire aut discrepare.

S con 𝔖 un. exemplis	61;	= 𝔖 un.	23;	61:23.		
„ „ O „	48;	= O „	7;	48: 7.		
„ „ M „	165;	= M „	20;	165:20.		
„ „ $\mathfrak{P}$ „	50;	= $\mathfrak{P}$ „	5;	50: 5.		

Habes igitur, sicut supra :

S—𝔖—O—M–$\mathfrak{P}$.

Non enumeravi ea lemmata, quae cum codd. consentiunt.

Sequitur, ut eas lectiones (ex lemmatis scilicet repetitas) enumeremus, quae in variis commentarii libris variae sunt : singulis enumeratis omnium de natura atque indole facilius poterimus iudicare. Quas ita distribuemus, ut, quae libris (𝔟, m, 𝔭, 𝔰) inter sese intercedat familiaritas, cognoscatur :

a) 𝔟, m, 𝔭, 𝔰.

806. 2 a מילי 𝔟 מילהה m מילתא 𝔭 m מילא 𝔰. Potest מילתא error esse typothetae vel scribae pro מילהה vel מילהא, ita ut habeamus m𝔭𝔰 con 𝔟. 𝔟 = מיליה M$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$; m=M corr=(?) מילה O𝔖.

807. 12 a לאובלין 𝔟=MO$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ לאיבלן m לאבלין 𝔭 לאבלן 𝔰=𝔖.

808. 26 a אדרכלין (sive ־ים) 𝔟𝔭 = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; m cf. ארדיכלין (ד)ארדכלי MO ; ארדיבלי 𝔰=𝔖 (praep. ד).

809. 58 a בר רבי 𝔭(=Misch. Neap);

[1] $\mathfrak{B}$ sol.= S bis (394. 685.). Sed $\mathfrak{B}$ est editio non ex uno cod. impressa, sed ex pluribus libris et manu scriptis et impressis transcripta.

ב"ר b=O (Misch. Pes); בי רבי m (=Palaest); בר s=cet.

810. 64 b מבנאי שמי כן שמי׳: p=PO; מגביי שמי : b = BM; מבנאי שמני כן שמי׳: מבנאי שמי : (S) מבניי [?] שמני) s מנבי שמי : m. p videtur=m=PO; s (l. מבניי=מבני q. l. e. מבניי)=b=MSB.

b) bm, ps.

811. 20 b והדר bm. V. B יז׳ הדר ps;

812. 37 a בשהתנו ps=SB; בשהתנו bm=cet.

813. 72 a נידל ps=MS; נדל bm=cet.

814. 90 b כשתימצי ; כשתימצא ps=O bm=cet.

815. 94 a נימא (פתהא הוא) s נמי נימא m (mut. ord. b)=M corr S; נמי אמרינן OB.

c) bm, p, s.

816. 2 a הבית הפתוח bm=OB. (לאולם)

" בית p =M.

הבית פתוח s =PB,B.

817. 18 a דו פירות ; p דיופרא s=S; דיו פירות bm=cet.

818. 26 a באסטריא ; p באיסרטיא s=S; באיסטרטיא bm=cet. V. 940.

819. 40 b ליתיביה ; p ליהביה s=S; ליתביה bm =cet.

820. 63 a ע(י)גלא ; p ענלה תולתא תילתא ; ענלה תליתאה bm=cet ; s=S.

821. 66 b ואנא (אמינא משמיה אנא bm=PB,B; ומי s=MOS. דשמואל) p ; אבל לפ"ז [s] פי׳ רש"י [קכט Rabb.: [v. B על זה נר׳ מ ע ט כמיותר Non מעט, sed מכל וכל !

822. 77 a למעטן ; p למעט s = S; למעטו bm=cet.

823. 84 b דקיימו בנו; p דקיימי(ן) בנו ; דקיימן בתוך ; s (תרוייהו) דקיימין בתוך bm=MO (O ins. PB,SB.

824. 100 a ינתנו ; s ינתן ; p נותנו bm =codd.

d) b, m, ps.

825. 53 a נמור ps ; נמרי b = PB ; נמר m.

e) bp, ms.

826. 3 a אלמא pb=PB ; אלמה ms =MOS.

827. 4 a גבולו על שפתו ; pb גבולה אל שפתה mb=PB.

828. ib. b עליו (שאינו מקפיד) pb ; omitt. ms=PB.

829. 7 b דורא דרעוותא ; pb דוראי codd. V. D דר׳ ms.

830. 8 a אמר שמא pb; inserr. חיישינן ms=cet.

831. 10 b (בזוטרת)י pb ; א ms = codd.

832. 15 b (כל פרצה שהוא) בעשר pb =B ; בעשר ms=OPS ; עשר M.

833. 20 b (ורא) ליה pb = codd. ; omitt. ms=OS sec.

834. 24 b (צורת הפתח) ליה (ליעביד) pb=codd. ; omitt. ms.

835. 26 a ערסית׳ pb ; ערסייתא ערסא ערסא=cet ; ערסייתא M. V. 488.

836. ib. b בטילנא pb ; מבטילנא ms (pb sec)=codd.

837. 30 a לזקן ולחולה pb = OS ; לחולה ולזקן ms=MPB,B.

838. 31 a אחוריה pb=PB,B;אחודיה אחודה ms=S MO.

839. 31 a (דאמר) רבא (מצות) pb= ראש השנה in רבה ms=M (h. l., non in cet ; נדרים 16 b). 28 a neque in

840. 33 b (רב בר . . .) מתיב pb ; omitt. ms. איתיביה codd.

841. 34 b של לב(י)נים pb = PB,B ; praemitt. ms=S, בנין O. Omittit של בנין omnia M (err.).

842. 39 a (ע"ה הוא) אמרי pb = אמרי ms = אמרי [?] אמרינן ; PB,B אמרינן MOS.

843. ib. למחר pb = M ; למחר (אם) מחר ms=cet.

844. ib. b לזלזולי pb ; לזלזלי ms = MOS ; לזלולי PB.

845. 43 b ביום טוב (וקא נדר) pb ; וקאי ביום; S או ביום טוב ; PB,B וביום טוב טוב MO.

646. 44 a יבנם pb=cet ; ויבנם ms= S.

847. ib. b מעשה pb ; המעשה ms = codd.

848. 47 a אחת (בתולות) pb ; אחד ms=cet.

849. ib. b לציידן pb=O(S ?) ; לציידן ms=MPB.

850. 52 a (לילך) בעיר pb=OPB,B ; לעיר ms=MS.

851. ib (שמערבין) בה pb = MO ; לו (sic) B. לא ; P לזה ms ; לה ; S בה

870. 83 a טפי הוו להו $pb=\mathfrak{B}$; טפו O טפיא להו ; $m\mathfrak{S}$ להו טפי הויא M$\mathfrak{S}$ (=$\mathfrak{S}$ infra) ; $\mathfrak{P}$. הוי ליה טפי.

871. 87 a אובל $m\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$ (infra אוכל); אבל pb=cet.

872. 94 a מחיצה $m\mathfrak{s}$=codd; מחיצות pb.

873. 96 a והא(א)רתנן $pb=M\mathfrak{P}$; ואלא $m\mathfrak{s}$=cet. ה(א)רתנן

874. ib. b טויאתיה pb (טוינהו rec) ; omitt. $m\mathfrak{s}$.

875. 98 b וביתוניות pb=וקיתוניות M; וצלוחיות $O\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; $m\mathfrak{s}$=וצ'קית + $\mathfrak{S}$.

876. 101 a מהדקין $pb=M$; מחדקין $m\mathfrak{s}$=שמחדקין cet ($\mathfrak{B}$?).

877. ib. b מבפנים $m\mathfrak{s}$ = codd. ; בפנים pb.

878. 103 a [b אי] . . . אליבא דמאן (=correct. אליבא דר"א קאמר pb כגוונא Luriae). אליבא דמאן אליבא דר"א $m\mathfrak{s}$. אליבא דמאן אי אליבא דר"א cet ; inser. inter דמאן et אי $\mathfrak{B}$ סבירא ליה O: ורבי יהודה אליבא דר"א אפי'.

879. ib. יבלת pb=codd.; יבולת $m\mathfrak{s}$ (=Misch Neap).

880. 104 a מיארק $pb=\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; מי ארנ $m\mathfrak{s}=O\mathfrak{S}$; M. ארוך vel מי ארין

881. ib. b בור $pb=O\mathfrak{B}$; בייר $m\mathfrak{s}=\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{S}$; M. ביר

882. 105 a ל(פנימה) $m\mathfrak{s}=\mathfrak{P}\mathfrak{B}$; omitt. pb.

f) $\mathfrak{b}\mathfrak{p}$, m, $\mathfrak{s}$.

883. 12 a אחלאי pb. אחלי m=MO $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$; אהלי $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$. V. 934.

884. 25 b אבוורנקי pb ; אבוורנקא $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$. אבורנקא $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$. אבוורנקא m=MO.

885. 28 a חידקוקי m ; בהנקוקי $\mathfrak{s}$; בהנדקוקי $\mathfrak{S}$; בהינדקוקי pb=cet.

886. 29 b בוני pb = $O\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; כוני m=M ; בווני $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$.

887. ib. דרעיתא pb ; דרעיתא $\mathfrak{s}$ = $\mathfrak{P}\mathfrak{S}\mathfrak{B}$; דתורא m (in marg.: דרעייא ; MO: דריעיא).

888. 30 b מתישיל עליה pb ; מיתשיל עליה $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$; מיתשל עליה $\mathfrak{s}=M$; דמיתשיל עילויה cet.

889. 40 b מ"מ בעינן בום m = בעינן בום ; מ"מ בעא בום $\mathfrak{s}$; מ"מ כום בענן codd. ; כום pb.

890. 43 a אמיש $pb=M\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; לרמיש $\mathfrak{s}=O\mathfrak{S}$; רמש m.

852. 53 b בתר $m\mathfrak{s}=O\mathfrak{S}$; בתר pb = cet.

853. 54 a בהלולא pb בהלולא $m\mathfrak{s}$ = cet ; לבי הלולא $\mathfrak{S}$; כבי הלולא M.

854. ib. רבא (בריה דר"י) pb=cet ; רבה $m\mathfrak{s}=O\mathfrak{S}$ (Rabb.: v. נדרים 55 a).

855. ib. b ולייעיילו כולן ולילפו (ממשה ילקוט כ"י) $m\mathfrak{s}$ = ולייעיילו כולהו ולילפו pb M ולייעיילו זקנים ולילפו (ולייעיילו כולהו ולילף ולילפו (possumus legere כולן, vix כולהו). ולינמרו כולהו ; $\mathfrak{S}$ כהדדי + $O\mathfrak{B}$ כולהו $\mathfrak{P}$.

856. 55 b והכנסת pb ; omitt. $m\mathfrak{s}$ codd. ובית הכנסת

857. 59 a שנעשית (של יחיד) pb ; ונעשית $m\mathfrak{s}$=codd.

858. 62 b והא אנן תנן והתנן $pb=M$; $m\mathfrak{s}$=codd.

859. 64 b שלשון pb ; (אלא) לישון $m\mathfrak{s}$ =cet ; ולשון (om. אלא) M.

860. 68 a את השבת $pb=M$; שבת $m\mathfrak{s}$= cet.

861. 71 b רבי יוחנן pb ; add. בן נורי $m\mathfrak{s}$=codd.

862. 72 a הלכה pb ; הלכתא $m\mathfrak{s}$ = cet.

863. 77 a להו (דאית) ליה pb ; $m\mathfrak{s}$= codd.

864. ib. b עלין pb = עליו $m\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$; cet.—$m\mathfrak{s}$=S auctore פי' תלמיד הריטב"א אם היו מקצת ע ל י ו מנולין כ ד נ י ר ש " י pb ; . . . ויש מי שגורס ע ל י ן ומפרש עליון ר ש " י auctore ריטב"א ad שבת 50 b: ג ר י ס ה ע ל י ן והנאונים נורסים ע ל י ו והם מפרשים מה שהוא על הלבת היינו החלק העב שעליו !

865. 78 b עשאה (לאשרה) $m\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$; עשאו pl =cet.

866. 80 a נצראפי pb ; נצרופי $m\mathfrak{s}$; codd. נ(י)צרפי

867. ib. b אלא שלא לשכח תורת עירובי תצירות מסתינוקות pb ; אלא שלא ישכח את התינוקות Mאלא כדי שלא לשכח את התינוקות ($\mathfrak{S}$: תצתכח תורת עירוב מסתינוקות $m\mathfrak{s}$ = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$) אלא שלא ישכח תורת עירוב את התינוקות O puto duas exhibere lectiones in unam confusas. Ex $m\mathfrak{s}$ plane apparet S non legisse שלא לשכח תורת עירוב ; ex pb nihil certi cognoscere possumus. (לתינוקות).

868. 81 a פת $pb=O$; כבר $m\mathfrak{s}$=cet.

869. ib. עריבתה בעריבת $pb=\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; עריכתה בעריכת $m\mathfrak{s}=MO\mathfrak{S}$.

891. 52 a בכוזייתא. $pb=\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ בצינתא (בצייתא corr) ; m בבצייתא. $\mathfrak{S}$ בי זלרא ; $\mathfrak{s}$ בניזיתא vel M. בני זיתא O. בזיתא

892. 53 b תא ואוכל(י)ך (חלבא) pb ; m. pb = MO. תאי ואבילך ; $\mathfrak{s}$ תאי ואוכלך ; $\mathfrak{S}$. תא אוכלך ; $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$ תאי דאוכלך

893. 56 a דבי בירי $\mathfrak{s}$ = ביברי דנרש ; O. דבי בירי ונרש = m בי ברי ונרש. $\mathfrak{S}$ נרש דבי בירי ודבי נרש=pb בי בירי ובי נרש $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$. M. דבי בארי דנרש

894. 59 a דבתי ; $pb=\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ דנתזואי m. דנשואר M דבי זור ; $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$ אזור O.

895. 61 b ישיבה pb ; m=$\mathfrak{P}$; ישיבה $\mathfrak{s}=M\mathfrak{S}\mathfrak{B}$. ישובה

896. ib. נוו pb = $O\mathfrak{P}\mathfrak{B}$; $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$; M. נזייה m. נוו

897. 63 a ואיעניש pb ; איענש $\mathfrak{P}$ איעניש. $\mathfrak{B}$ דאיעניש m=$\mathfrak{P}$. אשכחן $\mathfrak{s}$ = איעניש MS. דאיעניש

898. 65 b פנימי במקומו (מהו) pb = $M\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; במקומה m=OS פנימית במקומה ; $\mathfrak{s}$.

899. 97 a אבוה דשמואל pb=M+בר רב יצחק $O\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$; m אבוה דרב שמואל ; רב $\mathfrak{S}$ בר רבי יצחק + $\mathfrak{s}$ = שמואל.

900. 98 a נמי נ(י)נזר pb = $M\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1\mathfrak{B}$ (נגזר $\mathfrak{B}$) ; m=OS נגזר ; om. $\mathfrak{s}$.

901. ib. b רב כו' pb; חנניא $\mathfrak{s}$; חנניה MO; רב חיננא m=cet.

g) $\mathfrak{b}$, $\mathfrak{p}$, $\mathfrak{ms}$.

902. 2 b פתחי $\mathfrak{ms}$+ פיתחא. $\mathfrak{p}$ דמלכי MO$\mathfrak{B}$($\mathfrak{P}$דמלכ'(י)תחא דמלכין=$\mathfrak{b}$ דמלכין). $\mathfrak{S}$ מפתחן של מלכים

903. 17 a. שניטלה קורתו או לחיו $\mathfrak{b}$ = שנ(י)טלו קורתו או לחייו MO$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$. $\mathfrak{p}$. $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$. Tos. h. l. : שניטלו קורותיו או לחייו : קורותיו או לחיין [$\mathfrak{p}$ לחין] נפרצו ג כ ת י נ ת $\mathfrak{p}$. = י ד ו נמצא כתוב קורתו או לחיו V. A LXXVIII et LXIII.

904. 20 b לדוליה $\mathfrak{p}$; לדלי $\mathfrak{b}$; $\mathfrak{ms}$. לדוולא codd.

905. 22 b כי $\mathfrak{p}=\mathfrak{P}$; כי $\mathfrak{b}$=O$\mathfrak{B}$; $\mathfrak{ms}$=M$\mathfrak{S}$. ביני

906. 29 a לרב ; $\mathfrak{b}$ לרבי ; $\mathfrak{p}$ (מריה) לר' $\mathfrak{ms}$=codd.

907. 40 a קאתא (מחוץ לתחום) $\mathfrak{p}$; אתא MO ; הוא דאתא $\mathfrak{b}$; $\mathfrak{ms}$ = קא אתא cet.

908. 50 a רבא $\mathfrak{b}$=O(?) ; רבה $\mathfrak{ms}$= cet ; רב' $\mathfrak{p}$.

909. 53 a כי $\mathfrak{p}$; כאצבע (בקירא) $\mathfrak{b}$; אצבעת' $\mathfrak{ms}=\mathfrak{P}\mathfrak{B}$. כאצבעתא

910. 73 a מותר $\mathfrak{p}$; ניתר $\mathfrak{ms}$=$\mathfrak{S}$ + בלחי וקורה $\mathfrak{b}$=cet.

911. ib. b דאפקה ועיילה $\mathfrak{ms}$ = $\mathfrak{B}$ (דאפקה l. דאקפה pro) דאפקיה ועייליה ; (nescio an legendum sit דאפקי ועיילי) $\mathfrak{b}$=cet ; $\mathfrak{p}$ (י', י').

912. 96 b שרינהו $\mathfrak{p}$ = שרינהו $M\mathfrak{B}_1$; שדינהו $O\mathfrak{S}$; שדנהו $\mathfrak{ms}$ = $\mathfrak{B}$; שזרינהו $\mathfrak{b}$ = צבעינהו שדינהו $\mathfrak{P}$.

h) $\mathfrak{bs}$, $\mathfrak{mp}$.

913. 22 b סולמי (דצור) $\mathfrak{mp}$; סולמא $\mathfrak{sb}$=codd.

914. 25 a (בנה) בו (עמוד) $\mathfrak{sb}$ = $MO\mathfrak{S}\mathfrak{B}$; בה $\mathfrak{mp}=\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$.

915. 28 a [ב]חזין $\mathfrak{mp}$ = $MO\mathfrak{P}$; [ב]חזין $\mathfrak{sb}=\mathfrak{B}_1\mathfrak{S}\mathfrak{B}$.

916. ib. b קליא $\mathfrak{mp}$ = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}_1$; קוליא $\mathfrak{sb}$=O$\mathfrak{S}\mathfrak{B}$. M.

917. 35 a דאי בעי (שקיל ליה) $\mathfrak{mp}$ = M + מצי $\mathfrak{sb}$=O$\mathfrak{S}\mathfrak{B}$; דמצי $\mathfrak{P}$.

918. 48 b משתמשת, משתמש $\mathfrak{mp}$ = codd. ; משתמ' $\mathfrak{sb}$ tos !

919. 49 b אינו $\mathfrak{mp}$=$\mathfrak{S}$; אם אינו O. שאינו $\mathfrak{sb}$=cet.

920. 51 a זו היא... היא $\mathfrak{mp}$; זו היא $\mathfrak{sb}$=codd.

921. 54 b מועד $\mathfrak{mp}$; מועדים $\mathfrak{sb}$ = $\mathfrak{P}\mathfrak{B}$.

922. 68 b כחובא $\mathfrak{mp}$; כי חובא $\mathfrak{sb}$ = $\mathfrak{B}$; מחובא $\mathfrak{P}$.

923. 87 b פסל פסולת $\mathfrak{mp}$ = codd.; omitt. $\mathfrak{sb}$; פסולת rec.

924. 103 b אדרבא $\mathfrak{mp}$=O$\mathfrak{S}$; דרבא cet; אדרבה $\mathfrak{sb}$ (infra=$\mathfrak{mp}$).

i) $\mathfrak{bs}$, m, $\mathfrak{p}$.

925. 23 a ביתו : לחנר $\mathfrak{sb}$ = codd. ; $\mathfrak{p}$ (error videtur esse) ; לחנר ניתנו : מביתו m.

k) $\mathfrak{b}$, $\mathfrak{s}$, $\mathfrak{mp}$.

926. 8 a בודיא $\mathfrak{mp}$=$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$; בודאי $\mathfrak{b}$; MO. בוריא $\mathfrak{s}=\mathfrak{S}$. סדיא

927. 11 b. (ואין ברגליה ג') לא כלום $\mathfrak{mp}$; ולא $\mathfrak{b}$; דלא $\mathfrak{s}$ = $\mathfrak{S}$. Omitt. omnino O$\mathfrak{P}\mathfrak{B}$.

928. 82 b נהרפפיתא $\mathfrak{mp}$ = $\mathfrak{P}$; נהר פפיאתא $\mathfrak{B}$ נהרפפיאתא=$\mathfrak{b}$ נהרפפייאתא $\mathfrak{S}$. נהר פפיתיאתא ; $\mathfrak{s}$ נהר פותיא O. נהר פפייתא M

l) *$\mathfrak{bmp}$, $\mathfrak{s}$.

929. 3 b עצובות $\mathfrak{s}$=$\mathfrak{S}$; עצ(י)בות=cet.

930. 7 a כנען מחלוקת* = MB; ℵ = cet.

931. ib. b כאן כשעירבו כאן שלא כא קודם שעירבו וכאן (עירבו)* = codd. ; ℵ לאחר ש.

932. 8 b והנך כולהו ℵ = OPSB ; ואידך M; וסלתריס קטניס*.

933. 11 a בשבת לא* = cet; + הוי S. פתחא הוא = ℵ פתחא

934. 13 a אהילאי ℵ = S; אחלי* cet. V. 883.

935. ib. בו תלמידיו (לחדר) ℵ = M ; בה התלמידים את התלמידים* OPB ins. את S.

936. ib. קנקנתום ℵ = S ; קנקנתום* cet.

937. 15 a ושיבלים ℵ = S ; ושיבולות* cet.

938. ib. ברקא ℵ = S; ברקא* cet (O add. חלילה).

939. 16 a (מאי מלואו) מלואו (נכנס) S (B1?); * om. O. ℵ = P ; מלוא MB ; במלא

940. 17 a באסטריא ℵ = S ; בסרטיא PB; באי(י)סרטיא*. V. 818.

941 ib. (הא) לא ; ℵ ולא מבעיא כיט מיבעיא OPB1S (B) ; בל שכן*.

942 ib. לאזהרת (בית דין) pr ℵ = PS; add. מיתת* MOB1B.

943. 18 a מיוצרי . . . מיצרי ℵ = M ; *mut. ord. cet.

944. 20 a בהדרן* ; ℵ codd.

945. 21 a כי פשטת ה ; ℵ וכי פשטת וכ"פ להי (B1)MO ; וכי פשטת ליה לה SB ; כי פשטת* ; P.

946. 24 a לבי רב הונא בר יהודה ℵ = לבי* OB ; לבי ר"ה בריה דרב יהושע ; רב יהודה בר הונא M. רב הונא

947. ib. בו (פורין) ℵ=codd. ; לו *.

948. 25 a אי ב PB1 אי לניכסי הנר)* (אי נימא) אי לימא ב ; MSB=ℵ.

949. ib. b אנונדי גוואי ℵ = S ; אנודא גוואתא M. אנודי גוואי* PB1B ; אמחיצות גוואתא O.

950. ib. ממולייאתא ℵ=ממלייתא S; מולייאתא=מולייתא* PB.

951. 28 b בדניסני (פי' תלמיד) ℵ=S גני ר ש " ו ר"ת ז ל ב ד נ י ס א נ י :הרטב"א ופירשו אותן שנגמרין ונלקטין ב נ י ס ן . . . ויש גורסין ב ד נ ס ח נ י ומפרשין e. q. s.) ; בדנ(י)סחני* cet.

952. ib. דטובניא* ; O דטובינא ℵ = cet.

953. 29 a לטביעים ℵ ; לטביעין* PB.

954. ib. b וכי מה* (בין זה) O ; ℵ=cet.

955. ib. תרין ריבעי=ℵתרין רביעי קב תרין ; PB (? ב)תרין ר(י)בעי ש(י)ברא* ; S קב M ; תרי O.

956. ib. הכום ; (כדי מוינת) כום* ℵ= codd.

957. ib. נכבויי PB1B ; נכבוי ℵ=O; קפויי M ; כפויי S.

958. ib. סנגי ; סוגיני* ℵ= סוגייני O. סנויניי M ; סוניתני cet.

959. 30 a מי פליני (רבנן) ℵ = MS ; פליני* cet.

960. ib. דלא ℵ = לא טעימנא לי דלא ; OPB1B. דלא טעים לי* ; S טעימנא לי M. טעים

961. 31 b תרימו O + את* cet; om. ℵ.

962. ib. תרומותיכם ℵ ; om. O ; תרומת ה'* cet.

963. 36 b נא ; B = [ב]פרהגבני* ℵ בפרח גבאני=[ב]פרח גבני ; MOP S.

964. ib. שכבר (בא חכם) ℵ = S ; כבר* M ; וכבר cet.

965. 37 b שמעינן* PB1B ; add. ליה MS.

966. 38 b לא (דמנח)* cet ; om. ℵ= M.

967. 41 b מפלנדרסין* PB1B ; מפרדסין M ; מבלדרסי' OS; מפלנדרסין ℵ.

968. ib. והרשוי* ; ℵ = S והרשות cet.

969. 42 a שמא = PB1 ; (ימשך)* נזרה שמא ℵ=cet.

970. 43 a חנניה ℵ=S ; חנינא* cet.

971. 44 b תחום ביתו* ; ℵ.התחום שלו תחומו שלו O תחום שלו ; M תחומו cet.

972. 46 a ואסיר ℵ = S ; ואסירי* om. M ; דאסירי cet.

973. ib. b אלא (שלא לשבח)* M ; add. כדי ℵ=cet.

974. 48 a עיילי לה ; מעיילי בה* ℵ. עיילי ונפקי ; PB עיילי בהו ; MO עיילי S.

975. 50 b במדומה הוא*=MOSB ; ins. כיט ℵ דומה הוא PB1 .

976. 51 a צריך;מי נעינן*(הן ואלכסונן) ℵ=codd.

977. ib. b עני הוא דאקילו רבנן* נציט עני הוא ℵ. עני הוא דאקילו כיט אבל ; אבל

interpretandi causa כלומ׳, in b סוף כלומ׳, in 𝔖 סוף וכלומ׳.

999. 65 a כמה נינם כעס לימין לאותן ימיס סדום e. q. s. 𝔖 ; יומי דאריבי ימיס* e. q. s. Putat Rabb. 𝔖=M : כמה נינום בהנך יומי דאריבי וקטיני ; neque cognovit in 𝔖 quoque in extrema sectione verba exstare ונינם טובא. Equidem potius 𝔖 existimaverim=𝔊 : כמה נינם בהנך... ונינם טובא ; quae tamen lectio videtur mihi ex duabus composita : unam iam commemoravimus (M ; O : נינום בתוך יומי דאריבי השת׳ אתו יומי דאריבי וקטיני), altera est וקטיני וניגום טובא cet (* ut videtur).

1000. 65 b (אמר להן) מותרת 𝔖=O𝔊; מותר* cet.

1001. ib. מירתת 𝔖 = 𝔊 ; דמירתת* cet.

1002. 67 a (המנונא) 𝔖 tos=O ; (ו)רב והמנונא* cet. V. Tos 63 a s. v. ורב.

1003. 68 b דבטיל* מ י א י א ב ל 𝔓𝔚 ; inserr. מ י ה א א י ס ת ל ק לגמרי inter אבל et מאי 𝔖=𝔊 : הכא. Pro מאי O: מי M. אלא היכא. Pro אבל מאי M: היכא. מי הא pro לא O [איסתלק מסתלק ליה 𝔊 מסלק ליה M.

1004. 73 a דכמי שגבו את עירובן דמי דכי גבו 𝔓𝔚 דמו .כגבו לת עירובן דמי* ; 𝔭=𝔊 דמי MO.

1005. ib. (ועירבו) בחצירות 𝔖 = 𝔊 ; *omitt. cet.

1006. ib. b (לבתים) כחצירות 𝔖=O𝔊; כחצר* cet. V. 525.

1007. 74 b ואתי ניים ; 𝔖 והוה אתי ניים ואתי בייתי* cet ; 𝔊.

1008. ib. התם ; 𝔖 ואבוה בר איהי ואיבות בר איהי* cet ; O אבוה בר איהי 𝔊. איהו.

1009. 75 a (אסור) ליעשות 𝔖 = 𝔊 ; לעשות* cet.

1010. ib. b זה (לפנים) מזה* 𝔓𝔚₁𝔚 ; זו . . . מזו MO𝔖.

1011. 77 b חבקין ; חווקין*=O𝔓𝔚₁𝔚 𝔖=M𝔊.

1012. ib. omitt 𝔖 = ; ה(איצטבא)* codd.

1013. 79 a ולאוקומי 𝔖 = 𝔊 ; ואוקמי cet.

1014. 80 a להודיעו 𝔖=O ; להודיעו 𝔊; להודיע* cet.

1015. ib. טורזיינא* ; 𝔖=𝔊 טורזינא cet.

978. 51 b ברומא 𝔖=ברומא 𝔊; ברומ׳ M ; בארומא* cet.

979. ib. מארטבינא* = 𝔖𝔚 ; מארטביא 𝔖. מארטיבנא 𝔓𝔚₁ ; מארטניא O ; מארטוניא M.

980. 52 b ממצין* ; ממצין=𝔓𝔚₁𝔚 𝔖=MO𝔊.

981. ib. (מפני) טועה (המדה) 𝔖=𝔊; טועי* cet.

982. 53 a ומנחי* = M𝔓𝔚 ; ומנחי ומתיהבי סימני ; להו ins. 𝔊 O. 𝔖 סימנין ;

983. ib. b אכחו . . . עבוזו* 𝔓𝔚 (mut. ord. O) ; עבוזו . . . אכחו 𝔖 = 𝔊 ; עבודו . . . אבודו M.

984. ib. אמר=אמר למאן (𝔭 אמר)* למאן חמר למאן אמר ; M𝔓𝔚 למאן אמר למאן חמר למאן עמר למאן ; O 𝔖=𝔊.

985. ib. טפלא ; 𝔓𝔚 תפלא* 𝔖.

986. ib. (ונגבוך) מין*=𝔚 ; om. M ; מן 𝔖=O𝔊 ; מינאי cet.

987. ib. שדרו ; O שרו לך ; M שדרוך לך cet ; 𝔖.

988. 54 a איימתי שמחה לאיש בזמן ד״א איימתי בזמן שיש לו מעכב שיודע הלכות 𝔖=𝔊 ; ל״א 𝔚 ד״א pro 𝔓 unam partem alteram, superiorem M solam exhibent ; *omitt. hanc sectionem.

989. ib. אותה ; (דשין) אותו* 𝔖=M; בה cet.

990. 55 a נעשו כב׳ עיירות : 𝔖 = S (post verb. וטעמו ג׳ עיירות לחת* ; (ושקיש = omitt. cet.

991. ib. b לצדרין ; 𝔖 לצדדין 𝔊; לצידיהן* cet.

992. 56 b מינייהו ; (דל רביע) מיניה 𝔖=codd.

993. 57 a רבועי ודאי מי רבענא לחל 𝔖=codd. (M om. ודאי ; 𝔓 [cet] מרבענא ; (קמירבענ׳ 𝔚 ; לחל רבועי ודלי לת מרבענת*.

994. 58 a שהוא ממעט ; שמתמעט* M ; שממעט 𝔖=cet.

995. ib. נסרים ; 𝔖=𝔊 נצרים* M𝔓𝔚 ; O𝔓𝔚₁ sec ; נצר O𝔓𝔚₁ pr.

996. 60 b רבה 𝔖=𝔊 ; רבא* cet.

997. 61 b דבי נובר ; M𝔓𝔚 דאבי נובר* 𝔖=O𝔊 ; דבי אנובר 𝔓𝔚₁.

998. ib. יצא ; יוציא (עד שלא)=cet 𝔖=M𝔊 ; monendum est in mp sequi

1016. 80 b נתמעט ; נתמטט = 𝔖 מינו M ; נתמטמט* cet.

1017. 81 b שלא ; אלא מדעתו = M אלא לדעתו* ; מדעתו 𝔓𝔚 OG.

1018. 82 a *משנתו 𝔓𝔚1𝔊𝔚 ; om. 𝔖.

1019. 84 a (v. interpret.: (סותיל ונדעיבנלת עוקימת לס) ; ול(למה לי לְמיתנא כור)* om. 𝔖=MG.

1020. 85 b דעבידי כי שורה* = MG דקיימי כשורה. (דעבידת) ins.; כי O בשורה 𝔓𝔚1𝔚.

1021. ib. רשויות* ; ברשויות = 𝔖MG cet.

1022. 86 a הרי זה *(אוסר) = O𝔓𝔚1𝔚 ; om. 𝔖=MG.

1023. 93 b נידור ; נידוד* = 𝔖MG cet.

1024. 99 b ברה"י* ; בר"ה = 𝔖 cet.

1025. 102 a ליטרוק* ; נטרוק = b𝔖 cet.

1026. ib. אדריבא* ; אדרבא = 𝔖 cet.

1027. ib. לגנ* ; לגנה (סמוך) = 𝔖OG cet.

1028. 104 a מבור הגדול וכו'* = O. מבור הנולה ומבור הנדול = 𝔖cet.

1029. ib. טרף* ; טרף = 𝔖 cet.
m)* bmš, 𝔭.

1030. 9 a נבי שני (כותלי)* ; (על) O omitt. נבי cet ; om. שני 𝔭.

1031. 16 b וליעביד (פחות מנ') ; 𝔭 ליעב(י)ד* 𝔓𝔚.

1032. ib. ודהאי* ; 𝔭 ומהאי (ניסא) codd.

1033. 20 a ועירבן ; 𝔭 (דהדרן) ערבן 𝔓𝔚 ; וערבן* cet.

1034. 21 a וכי קלפת ; כי קלפת (לה)* O𝔓𝔚1𝔊𝔚 ; M וכי קלשת ; 𝔭 (כי) קפלת (וכי) כפלת M corr. V. B סב.

1035. ib. b כל* ; 𝔭 כך (ההוגה בהן) codd.

1036. 24 a טהור מן* ; 𝔭 טהור מן MOW; inserr. בה 𝔓𝔚1𝔖.

1037. ib. b למתא* ; 𝔭 (דמהני) במתא MOG ; praemitt. ליה לחי 𝔓𝔚1𝔚.

1038. 27 b כתב* ; 𝔭 (ואי) כתיב (ישבר) codd. רחמנא

1039. 28 a ובנלונות ; 𝔭 ובנלונות' [וב]חלונלונו M ; בלנלונות O ; [וב]חלנלונו'* cet.

1040. ib b בדנגונייתא* ; 𝔭 בדנגונייתא codd.

1041. 34 b כבושי* ; 𝔭 כבושי codd.

1042. 40 b דאיקלע* ; 𝔭 דמיקלעי codd.

1043. 54 b עבדתה (אנא) ; 𝔭 = O𝔓 עבידתה* 𝔚 (V. Tos. עבודה זרה 19 a s. v. בדידי : אנא om. M 𝔖. מטאי לידי .(אנא הוה עובדא.

1044. 66 b שאוסרה (זע"ז) (מתוך) ; 𝔭 שאוסרין* M ; שאסורין cet.

1045. 70 b שמותר (כל) ; 𝔭 = 𝔓𝔚1𝔚 שהותר* MOG.

1046. 93 a שנים (החיצונים מנופין) ; 𝔭 ושנים* 𝔓𝔚.

1047. 94 a אבל ה כ א* M; היכא 𝔭= cet (neque tamen 𝔭 = S, nam verbis היכא omissis דליכא חיפופי nulla est vis ; possumus autem לקבל סכל legere).

1048. 98 b שלפני החלון* ; לפני החלון 𝔭 MG ; שלפני חלון cet.

1049. 100 b שראבא ; 𝔭 שראבא M ; שרבא* cet.
n) *bp̄š, m.

1050. 2 a פתח* MG ; הפתח m = O𝔓𝔚.

1051. 6 a לרחמריא* MOG; לדמהריא 𝔓 ; m (?) = 𝔚.

1052. 15 b ר' אמי (במעדיף)* codd. ; אביי m.

1053. 22 a קירמי* 𝔓𝔚 ; קירמי M ; קוראמי m=OG.

1054. 26 a להושיב* MG; והושיב m= cet.

1055. 29 a אינשי דאכלי (fortasse דקא ; (לישנא דאכלי אינשי m = MOG אכלי 𝔓𝔚1𝔚.

1056. 35 b שמקדרין* ; שמקדרין m=O cet.

1057. 36 a זה ;(הרי) זו (תרומת מעשר)* m=codd.

1058. 36 a דיקא נמי [מתני']* 𝔓𝔚1𝔚; מתני' נמי דיקא m nescio an= דיקא MOG.

1059. 41 a סנאב* M𝔓𝔚1; סנאה m= O𝔊𝔚.

1060. 55 a לעיר (דנותנין קרפף) ; 𝔭 = m לזו וקרפף לזו* ; M cet.

1061. 58 a מקדרין* m; מקדרין codd. V. 1060.

1062. 70 b קורתו או לחייו* 𝔚; קורתו m = M (opinor m = *; legendum est קורתו ולחייו). 𝔖. קורתו ולחייו 𝔓𝔚1. קורותיו או לחייו O. V. supra 903.

1063. 78 b גזוטראות* codd.; m בצוצטראות (בצוצרות Misch Neap Pesar Palaest).

1064. 79 a רבי חנינא* ; רב חינא ℭ cet; רב חנינא m.

1065. 85 b והדר שם אינו אוסר* M ; + עליו cet = m.

1066. 86 a בין מלמטה* = cet; בין מלמעלן בין מלמטן m = (Misch Neap Pes) בין מלמעלה בין מלמטה O.

1067. 93 a (ויחיד בזה ויחיד בוה) ; *omitt. cet. (וכן הניה מהרש"ל) בזה m = 𝔅

1068. 95 b (מה ש)הוא(יכול) m = ℭ; *omitt. cet.

1069. 97 a רבי מחזקיה m = O; לר' חזקיה* M ; מחזקיה* cet.

1070. 100 a כייפי* m = MO; כיפי cet.

1071. 101 a ריפא O ; שיפתא m; שיפא* ℭ ; שיפא* cet.

o) *mp𝔰, b.

1072. 2 a הרחב* 𝔓; הרחב b = cet.

1073. 15 b [ב]ארובות b = 𝔅₁𝔅; *[ב]ארובות cet.

1074. 17 b. רקבות b = 𝔅; דבוקות M (h. l., = cet in p. 19 a) ; *רבקות cet,

1075. 19 a ולא מבשקר* ... משכה ערלתו ודומה כמי שחיטו נימול: שחיטו נימול e. q. s. b. Existant in 𝔰 ante משכה puncta disiunctionis (:). Neque tamen existimaverim *vel 𝔰 = ℭ: דלא מבשקר ליה דמשכה ערלתיה; nam pro ד in ℭ ו in * videmus. O𝔓(𝔅) דמשכה ערלתו (ערלתיה) ולא מבשקר ליה M. דמשכה ערלתיה ... ולא משכה ערלתיה כמי שחיטו נימול.

1076. ib. (עפקי) חי(י)נם* MO𝔓ℭ ; ה(י)נם b = 𝔅.

1077, 20 a אסורין* O ℭ (א"ל) אסורות b; אסור M𝔓𝔅.

1078. 25 a רבא בר בר : 𝔓 = (בעי) רבא רבה (בר רב = b רבה ; רבא בר חנין vel M : חנן ענן) 𝔅. ℭ. רב חנן בר רבא.

1079. 25 b ארזלא* O ; ארזילא b ; אורזילא cet.

1080. 28 b אוזלתא* M; אוזילתא b = 𝔓𝔅₁𝔅; אוזלייתא ℭ; איולתא O.

1081. ib. לקרייתא* M ℭ (O?); לקיר b = 𝔓𝔅₁𝔅.

1082. 41 a ומה* (לי ליכנם) MOℭ; מה b = 𝔓𝔅₁𝔅.

1083. 51 b אמי* (שבא בדרך) O ℭ ; במי M ; מי 𝔓𝔅₁𝔅 ; אהא מי b.

1084. 55 a רב(י)* ; רב דימי ; אבדימי b = 𝔓𝔅₁𝔅 MOℭ.

1085. ib. אחד ; (מצד) זה* ... (מצד) אחד ... b = codd.

1086. 75 b מי* ; מי קאסרה b = O𝔅 ; מי קאסר' ℭ; מי קאסרא 𝔓 ; מי קאסרא 𝔅₁ ; מאי קאסרה M.

1087. 83 a חלתן* MOℭ ; חלתא b = 𝔓𝔅₁𝔅.

1088. 96 b פסולה* ℭ ; פסולו' b = cet.

Lectiones, quas modo enumeravi, primum adhiberi possunt ad diiudicandum, quae ratio commentarii libris inter sese intercedat, tum ad elucidandum, quemnam librorum ei, quos proximos esse codicis Raschiani sive lectiones habere repetitas e commentario Raschiano supra demonstravimus, codd. Talmudis secuti sint.

Ac primum quidem computatione facta inveniemus

m = 𝔭 con 𝔰 116 es

m = 𝔰 con 𝔭 88 es ;

itaqe figuram nanciscimur hanc :

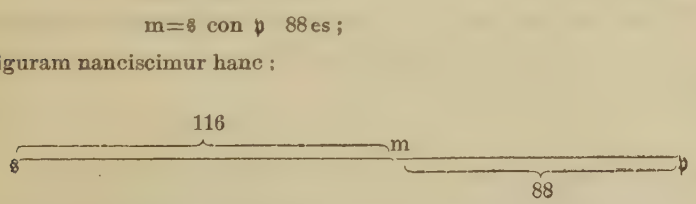

h. e. m propior est 𝔭 quam 𝔰 ; 𝔭 et 𝔰 latissime differunt.

Nunc quaerendum est, uter similior sit S, 𝔓 an 𝔖. Videtur 𝔓. Nam primum 𝔓 (lemmata dico) nusquam ab interpretatione discrepat, 𝔖 duobus locis (v. 821. 1023.). Tum 𝔓 satis multis locis a 𝔓 differt, ita ut unus 𝔓=un. 𝔓 semel (905.) inveniatur, quo tamen loco, ut ceteris in hac editione, difficile est distinguere כ vel ך a ג vel ב. At 𝔖, si ea modo exempla intuebimur, quibus 𝔓=m con 𝔖 ostendimus, reperietur septendecim ab ℭ uno discrepare, tribus et triginta cum uno ℭ consentire, duobus (824. 1023., v. supra) neglecta interpretatione accomodatus esse ℭ. Neque tamen negaverim ℭ multis locis videri lectiones suas repetisse ex 𝔖, v. imprimis 1003. 1008. 1010. 1079. Hoc tamen dicendum est neque ℭ neque 𝔖 integros esse videturque homo litteratior et 𝔖 ex ℭ et ℭ ex 𝔖 correxisse ad arbitrium suum atque libidinem. Itaque

S 𝔓–m–𝔖.

S—ℭ—O–M–𝔓 iam supra multimodis hanc figuram verae proximam esse ostendimus; investigandum est neglectis ℭ et 𝔓, quos modo tractavimus, quem librorum commentarii O, quem M secutus sit. Atque lectionibus perlustratis videbimus unum

O=un. 𝔖 quater
O=un. m ter
O=un. 𝔓 numquam;

itaque

O—𝔖—m–𝔓.

Unum M cognoscemus

= un. 𝔖 sexies
= „ m bis
= „ 𝔓 semel;

itaque rursus

M–𝔖—m—𝔓.

Atque ut omnia quae hac lemmatum parte dixi colligam, demonstravisse mihi videor in hoc tractatu

1) 𝔓 propiorem esse S quam 𝔖; m propiorem esse 𝔓 quam 𝔖 (monendum est 𝔓 uno loco [903.] lectionem exhibere, quae teste Tosaphista in autographo Raschiano exstabat[1]):

[1] Duobus locis (918. 1006.) invenio S a Tos. laudatum=𝔖; alio S a פ״ ת׳ הריטב״א laudatum=𝔖 (951.); v. autem Rabb. 11 b ש״, ex quo loco cognosces glossam exstare in 𝔖 quae initium capit a verbis: וכתב בחי׳ תלמיד הריטב״א! V. quoque 864.

S – þ – M — ȝ.

2) Codices Raschiani propiores hoc ordine enumerandos esse :

S – ꝛ — O — M – ꝑ.

3) O et M cod. Rasch. secutos propiores esse ȝ quam (m vel) ȝ :

O vel M — ȝ — m — þ

D. De locis laudatis.

Qui commentarium Isaacidis acri animo et attento intuebitur, eum persaepe inveniet verba textus sive singula, ut nomina doctorum Talmudicorum, sive enuntiata completiora non suis, sed aliis locis laudare. Quae non esse neglegenda vel ex paucis, quae infra afferam, exemplis cognosci potest.

Potest locus laudatus

a) aut lectionem explicitam confirmare, velut

ה. 91 a A LXXVI. V. eand. p. s. v. לרבי: וברייתא מסייע ליה דתניא כווחיס לקיון היינו מעלין לו שמן ואלונטית מגג לגג ומגג לחצר ומחצר לחצר ומחצר לקרפף ומקרפף לקרפף* (*...*om. ף).

b) aut lectionem implicitam, quae certe non potest erui, elucidare, ut

ג. 41 b. V. B פו. Habuit S=ܣ או נתנוהו, v. 47 b s. v. : בר' אמית.

c) Lemmata locis laudatis aut confirmantur :

ג. 8 a C 32=7 b s. v. באן שעירבו.

ז. 92 a C 702=93 b s. v. במלואה.

aut in aliis codd. confirmantur, in aliis refutantur :

ס. 66 b C 525. V. 71 b s. v. מערבין: S=mṡ con ׳ף=ܣ.

aut refutantur :

ו. 7 b C 829. דורא דרעותא p. 7 a s. v. א"ש ׳ף (nam mṡ hunc locum omitt.) et 7 b s. v. דרב.

ז. 73 a C 567. אב p. 73 b s. v. בתים.

d) Novas lectiones repetere possumus ex his exemplis:

ח. 29 a (וכן לעירוב) רב (ואמר) p. 29 b. s. v. אלמא. נורסא בר דדי M; cet=S.

ט. 77 a צידו אחד (...חריץ) omitt. MOܣ=S p. 83 b s. v. היינו; habent ℙ 𝔙₁𝔙.

י. 87 b הים (למעלה מן) ℙ𝔙₁ܣ𝔙=ܣ p. 84 b s. v. שתי con המים MO (מהרש"ל).

יא. 88 a אפי' ביב מאה אמה לא ישפוך לתוכו אבל שופך הוא על הגג (והן יורדין לביב) ונוסחא נוחה וישרה היא אלא : אפי' גג או חצר מאה אמה [אפי' M=]. (88 b s. v. הא מני et s. v. מתני'). S=ܣ. Rabb. ad ܣ : שלא מצאתי לה חבר. Socius est optimus Isaacides noster. Habent cet:

e) Possumus denique locorum laudatorum opera lacunas, quas habemus lemmatis modo adhibitis, scilicet non omnes, attamen multas, explere in codice Raschiano, si eum restituere volemus.

Qua ratione commentarius Raschianus adhibendus sit ad textum Talmudicum investigandum, libellum hunc per se ipsum demonstrare opinor; neque minus quatenus. Praeter lectiones explicitas et lemmata et interpretationes auxilium possunt praebere maxime egregium; ne loci quidem laudati neglegendi sunt, sed e latebris suis in medium proferendi. Omnibus his usi primum fragmenta codicis Raschiani (quorum exemplum infra dabitur), eius dico codicis, quo Isaacides noster usus est, nanciscibimur itaque codicem habebimus multo antiquiorem quam quos hodie habemus; quod ut perficiamus, lemmata transcribenda (neque tamen ita, ut paraphrasis pro lemmate habeatur), ex interpretationibus et locis laudatis lectiones depromendae lacunaeque explendae, pro lectionibus explicitis repudiatae, quod quidem fieri possit, substituendae, sive, quotienscumque duas habuimus inter sese pares, utraque ponenda est. Tum lectionibus Raschianis, eis dico, quae ab Isaacide disertis verbis vel lemmate vel interpretatione laudantur, non eis quae in cod. Rasch. exstiterunt, cognitis diiudicari potest, qui codices Talmudici usque in hunc diem servati, non codicis Rasch. similiores sint, sed lectiones Raschianas propter auctoritatem receperint; quod tamen in lectionibus explicitis facilius decernere possumus quam in ceteris: nam hoc quidem tractatu ostendimus 𝔓, qui in ceteris maxime ab S discrepat, in lectionibus explicitis proxime eum secutum esse, 𝔖 autem in his maxime ab S differre, in illis proximum esse eius.

Habes exemplum subsidii secundarii in usum textus Talmudici critice investigandi conversi; vides operae pretium fuisse hanc rem aggredi: multa in medium sunt prolata, satis multa, quae obscura fuerunt, elucidata. Quare si quis ex aequalium maxime numero hoc exemplo commotus mecum viam ingredi initio huius libelli dictam animum inducet, laborem meum non irritum fuisse dicam. Mihimet autem ipse verba illa dictito:

לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל !

41 b *דאי סלקא דעת׳ אבולהו הא בעי מיני׳ רבה מרב יהודה . . . מתענה ומשלים
הא בעי רבה מרב הונא ולא פשט ליה [אלא הא מקמי דשמעה הא] לבתר
דשמעה הכא נמי הא מקמי דשמעה הא לבתר דשמעה . . . :
הדרן עלך בכל מערבין.
מי שהוציאוהו גוים או רוח רעה . . . החזירוהו כאלו לא יצא הוליכוהו לעיר
אחרת נתנוהו בדיר או בסהר . . . מהלך את כולה . . . מפלנדרסין והפליגה . . .
הילכו את כולה . . . שרצו להחמיר . . . לנמל . . . מה אנו לירד [שם ?] . . . :
נמ׳ . . . והרשות . . . לקבלינהו מאהבה . . . בשהן מספרין . . . [ו]הדרקון . . .
זוודתא . . . חזר לדעת . . . מהו דתימא לצדדין קתני מי שהוציאוהו גוים
[ו]חזר לדעת אין לו אלא ארבע אמות [אבל יצא לדעת והחזירוהו גוים] כאלו
לא יצא קא משמע לן . . . הוצרך לנקביו מהו . . . את לא תעשה שבתורה . . .
אי פיקח הוא עייל לתחומיה וביון דעל על . . . פירות שיצאו חוץ לתחום
וחזרו . . . לא הפסידו מקומן . . . אנוסין היו . . . אסורין [עד שיחזרו
למקומן] שוגגין . . . מזיד לא תנאי היא דתניא פירות שיצאו חוץ לתחום
42 a ו ח ז ר ו בשוגג יאכלו . . .* רבי נחמיה אומר במקומן יאכלו [שלא במקומן

בעא ק[בעי] גירסא explicita est. — 2 [גירסא] lectio implicita, מיניה b. ‖ 6 נתנוהו v. פו et 3. בסהר v. 229. מפלנדרסין v. 967. ‖ 8 והרשות v. 968. ‖ 13 וחזרו v. ח et 300. ‖ 15 וחזרו v. X.

INDEX LECTIONVM.

Numeris Romanis (I) ornatae in **A** inveniuntur, arabicis (1) in C; litteris hebraicis quadratis (א) in B, rabbinicis (ה) in D. — In paginis enumerandis hic consentaneum videbatur editt. recentiores sequi.

---

2 a לג 1076 1054 806 816 1.
" b 2 לה לד V 902.
3 a 3 826 4-7.
" b 8 כו ו 9 10 יא 11 929.
4 a לז 827 12(לח).
" b 13 14 828.
5 a 15 יב 16 17 18(יג).
" b 19 20.
6 a 21 1055.
7 a לט 930 22 מ.
" b מא 829(ו) 930.
8 a 23-31 830 926 32(נ).
8 b 33 932 XXVIII 34 מב.
9 a 1034 מג.
" b XXIX מד 35 36.
10 a 37 מו מה.
" b מז 38 40 831 41-43.
11 a 44-48 933.
" b מח 49 XXII 50(927) א 51 52.
12 a 807 53 883 54 55.
" b 56 יד מט 57 58.
13 a 934 59 935 936 60 61.
" b נ XXX 62 63 טו(נא).
14 a 64-68.
" b 69 70.
15 a 71-73 937 938.
" b 1077 74 1055 טז.
16 a 75-77 939 78 79.
" b XXXI 80 נב 81-83 1035 1036 84.
17 a 85-89 903.
" b 940 941 90 942 1078 91.
18 a 92 93 נג 94 95 817 96 XXXII 944.
" b 97-99 נד 100-103.
19 a 104 (נה) 1079 נו 105(נז) 1080 106.
" b 107 108.
20 a 1081 944 1037 109 נח 110-115.
" b נט סא ס 116 117(833 904) 118 811(יז) 119 ב LXXXIII.
21 a 120 945 1038(סב) 121.
" b XXV 1039 122 סג 123.
22 a 1057 124.
" b 913 905 125(סד).
23 a 126-128 925 129-134.
" b 135 סה 136–139 סו 140.
24 a 141 142 946 143 947 144-148 1040 149-151 סז 152.
" b 153-155 834 156 1041.
25 a 157 158 סח 159 160 XXXIII 161 ד נ (162) 163 IX 1082 948 164 165.
" b 1083 166 LXXXII 167 סט 949 950 884.
26 a 168 808 835 169 878 170 1058 171 172.
" b 173 XXXIV 836 174-179.
27 a 180-182.
27 b 183-185 ע 1042 186 XXXV XXXVI 187.
28 a XV 188 189 1043 915 885.
" b 1044 951 952 190 191 1084 916 1085.
29 a 1059 192–195 ח XXXVII 906 196–198 953.
" b 199(עא) 954 200 955 956 201-203 886 957 887 958 204-206.
30 a XXXVIII 837 959 960 XVIII 207(יח) 208.
" b 209 210 887 211.
31 a 212 838 839 213.
" b 214 (יט) 961 962 עב 215 עג.
32 a 216-219 220(כ).
" b 221-227.
33 a LXXXV.
" b בא XXXIX 228 229 840.
34 a 230-232.
" b XL 233 1045 234 עד 235 841 236
35 a עה 237-239 917.
" b 240 241 עז עו 242 1060 עח.
36 a 243-249 1061 250-252.
" b עט 253-255 963 256 964.
37 a 257 פ 258 812.
" b 259 260 פא XLI 261 965 262 263 (כב) פב.
38 a 264-268 XVI.
" b XLII 966 269 XLIII.
39 a 270 271 842 272 273 1062 843 274.
" b 844 275-277.
40 a 278 907 פג 279.
" b 280 281 פד 282-284 889 1046 285-289 819 290-293.

41 a 294(כנ) 295 1086 296-298 1063 פה.
" b 299 967 968 300(ה)פו(נ) X.
42 a 969 פח פז.
" b LXXXII XLV 301-308 פט.
43 a 309 צא צ 310 970 צב 890 צד צנ.
" b 311 845 312-316 317(כר) 846 צה.
44 a 318 319(כה) צה.
" b 320 321 847 322 I 971 323-329.
45 a 330 331 צו צז צח.
" b 332-339.
46 a 972 XLVI 340 צט.
46 b 341 973 ק 342 343.
47 a 344 848 345 XIX 346-350 קא.
" b 351 849 352 354 קב.
48 a 355 XLVIII 974 356(כו) 357-361 XI 362 363.
" b XII (ו) 364-371 918 372.
49 a 373 XLIX 374-388 L.
" b 389 390(קנ) LI 919 391.
50 a 908 392(קד) 393.
" b 394-396 975 397 398.
51 a 399-402 LII 920 976 LIII.
" b 977 LIV 1087 403 LV 404-407 978 408 979.
52 a 891 409 850 851 410 412.
" b 413 LVI 414-416 980 981 417 418.
53 a 419(קה) 420 קו 421 825 422 909 982.
" b 983 984 892 423 (קז) 985-987 424 (852) 425(קח) 426(קט) 427-431 קי.
54 a LVII 853 432 988 433 434 989 435 קיא 854 436.
" b קיב 1047 437-439 440(855) 441 921.
55 a 1088 442 443 1089 קיג 444 445 1064.
" b 446-449 856 450-452 991 453 454 LVIII.
56 a 893 456-459.
" b 460 קיד 461-468 992 469 470.
57 a 471 993 472 473.
" b 474 475 כז.
58 a 809 1065 476 998 477 999 קטו
" b קיז 478 קיח LIX 479.
59 a 480 481 קיח 482 857 483 894.
" b 484-486.
60 a קיט 487-490.
" b 491 1000.
61 a 492-498.
" b LX 499 895 1001 896 500 501 1002.
62 a II קך.
" b 502 858 LXI 503 504 קכא מד 505 קכב.
63 a קכג 506 826 507(קכד) 508 509 897 510.
63 b כ 511.
64 a 512 קכז 513 514.
" b 515 516 810 517 859.
65 a 518 קכח 519 1003 520 521.
" b 522 898 1004 1005.
66 a 523.
" b 524 1048 81(קכט) 525 526(ה) 527 528 קל.
67 a 529-531 1005 532.
" b 533.
68 a 860 534 קלא 535-537 קלב.
" b 922 קלג.
69 a 538-540.
" b 541-547 קלד.
70 a 548 549 LXII.
" b 550 1049 LXIII (551 1066) LXIV.
71 a קלה 552 553.
" b 554 861 555 556 קלו 557-559.
72 a 559 813 862 560-562.
" b 563 LXXXVII קלז.
73 a 564 LXV 565 1008 566 קלח LXVI 910 567(ז) 1009.
" b 568 1010 569(קלט) 570 571 911.
74 a 572.
" b 573 574(כט) 1011 1012 575 576.
75 a LXVII 1013 1014 577 קמ 578 579 (ל) 580.
" b 581 1090 582-584.
76 a 586.
" b 587 588.
77 a קמא ט 589 822 קמב 590 863.
" b 864 591 1015 1016 592 593.
78 a 594 קמג 595.
" b 596 קמד 597 קמה 598 865 LXVIII 1067 599-601 קמו.
79 a קמז 602 1017 1069 603-605.
" b 606-608:
80 a 1018 LXIX 609 1019 610.
" b 611 867 1020 612-614.
81 a XXI 868 LXX XXI 615 869 616.
" b 1021 617-620.
82 a 621 622(1022).
" b 623-628 קמח 928 629.
83 a XXVI 630 1091 631 883 632-634.
" b LXXI.
84 a 635 1023 XIII 636 637 ח.
" b LXXXVIII 638 823 639.
85 a 640-642.
" b 1024 1025 643 1069 644 645 LXXXIX.
86 a 646(קמט) 1026 647(קן) 1070 648-650.
" b 651 652 LXXII 653 XX 654 655 XXIV 656 657.
87 a 658 קנא 871 659 660.

87 b 661 קנב 662-664 ו 923.
88 a 665 קנג 667 668 669(לא) קנה קנד 669-671 יח.
" b 672 LXXIII 673.
89 a LXXIV 674-676.
" b 677-679.
90 a 680-682 LXXV 683 684.
" b קנו 685 686 814 687.
91 a 688 689 LXXVI(ח) XC.
" b 690-694 קנז 695-697.
92 a XXIII 698-701 702(ד) 703 704.
" b 705.
93 a 706-710 LXXVII 711 712 1050 1071 קנח.
" b 1027 713-716.
94 a 717 872 1051 718 LXXVIII 815.
" b 719 720 LXXIX.
95 a 721 VI.
95 b 722 1072 723 724 XII 725.
96 a 726 727 873 728-734 735(לב).
96 b 1092 912 874.
97 a 899 736-739 1073 740.
" b 741 קנט.
98 a 742 900 743.
" b 744 1052 875 745 XVII 901.
99 a 746-749.
" b 750 751 III IV(1028) III 752-755 756(קם).
100 a 757-759 1000 760 761 824 762 763.
" b 764 1053 765-768.
101 a 769 770 1075 LXXX 876 771.
" b 877 772-775.
102 a 776 1029 1030 777(קסא) 778 1031.
" b 779-782.
103 a 878 879 783-786.
" b 787 788 LXXXI 789-794 924 795.
104 a 796 קסב 797 798 1033 799 889 800 801.
104 b 802 803 LXXXII.
105 a 882 804 805 XXVII.

V I T A.

Natus sum in oppido Merecz (in provincia Rossici imperii Vilnensi) Id. Oct. a. h. s. LVI. Primis elementis et a patre litteris hebraico-rabbinicis instructus adulescens decem et septem annorum Berolinum me contuli, ubi examine superato a. LXXXV discipulis gymnasii Leibnitiani adscriptus sum. A. LXXXVII pater mihi mortuus est Novi Eboraci, qua in urbe paulo ante consederat munereque rabbini fungebatur; itaque a. LXXXIX maturitatis testimonio ornatus et Germanorum cultu imbutus in Americam transmigrandum mihi esse constitui, ut orbatis meis adessem. Auctumno eiusdem anni civitatem academicam adeptus sum in collegio Columbiae huius urbis ibique per duos annos scholis interfui, quas habuerunt viri illustrissimi in litteris Semiticis G o t t h e i l, in Latinis H. T. P e c k, in philosophia B u t l e r et C a t t e l l. Proximo anno probatione rite habita ad gradum magistri in artibus provectus sum. Omnibus meis cum praeceptoribus tum E r n e s t o F r a n c i s c o A n d e r s Berolinensi et F e l i c i A d l e r nostro, viris optime de me meritis, pio animo gratias ago debitas ac semper habebo maximas.